
RAPPORT 1908 | André Bekkevold Sande, Birnir Egilsson, Guri K. Skrove og
Jorunn H. Rødal

TOPPIDRETTSSATSNING I MØRE OG ROMSDAL

TITTEL	TOPPIDRETTSSATSNING I MØRE OG ROMSDAL
FORFATTERE	André Bekkevoid Sande, Birnir Egilsson, Guri K. Skrove og Jorunn H. Rødal
PROSJEKTLEDER	Guri K. Skrove
RAPPORT NR.	1908
SIDER	81
PROSJEKTNUMMER	2782
PROSJEKTTITTEL	Kunnskapsgrunnlag om toppidrettssatsning i Møre og Romsdal
OPPDRAGSGIVER	Kulturavdelingen i Møre og Romsdal fylkeskommune
ANSVARLIG UTGIVER	Møreforskning Molde AS
UTGIVELSESTED	Molde
UTGIVELSEÅR	2019
ISSN	0806-0789
ISBN (ELEKTRONISK)	978-82-7830-316-0
DISTRIBUSJON	www.moreforsk.no

SAMMENDRAG

Denne rapporten presenterer et kunnskapsgrunnlag om toppidrettssatsningen i Møre og Romsdal, gjennomført av Møreforskning Molde på oppdrag fra Møre og Romsdal fylkeskommune.

Formålet med kunnskapsgrunnlaget var å kartlegge potensial, ønske og mulighet for å styrke toppidrettsarbeidet ved skoler, idrettsmiljø og universitets-/forskningsmiljø, i hovedsak knyttet til «morgendagens toppidrettsutøvere» i Møre og Romsdal, eventuelt i samarbeid med Olympiatoppen. I datainnsamlingen har vi gjennomført en spørreskjemaundersøkelse sendt ut til alle idrettsmiljø, videregående skoler, høgskole/universitet og toppidrettsutøvere i fylket. Basert på funn fra spørreskjemaundersøkelsen ble det utarbeidet en caseundersøkelse hvor vi gjennomførte 18 semistrukturerte intervju, med syv videregående skoler, åtte ulike idrettsmiljø, og tre høgskoler/universitet. På den måten gir kunnskapsgrunnlaget innsikt i og kunnskap om sentrale aktørers erfaringer, potensiale og tanker om toppidrettssatsningen i fylket.

Våre funn viser at toppidrettssatsningen i Møre og Romsdal har et stort potensiale, og at flere av de ulike aktørene både har ønske og mulighet til å styrke toppidrettssatsningen i fylket. Det er mange gode idrettsmiljø som besitter mye kompetanse, men de fleste miljøene er små, har lite ressurser og driver først og fremst med breddeidrett. Videre viser funnene at de videregående skolene gjør mye bra i sin tilrettelegging for satsende idrettsutøvere, men at det likevel kan gjøres enda mer, og at det er lite formalisert samarbeid mellom idrettsmiljøene og de videregående skolene, samt dem imellom. Det er samtidig tydelig at ingen tar eierskap til toppidrett i Møre og Romsdal i dag, og på grunn av dette oppleves ingen helhetstenkning i fylket. Det fremstår derfor som viktig å etablerte et systematisk samarbeid for toppidrett i Møre og Romsdal, uavhengig av om dette gjøres som en del av et samarbeid med Olympiatoppen eller ikke.

FORORD

I dette prosjektet har vi utarbeidet et kunnskapsgrunnlag om toppidrettssatsning i Møre og Romsdal. Vi har satt fokus på hvordan toppidrettssatsningen kan styrkes med eller uten samarbeid med Olympiatoppen.

Arbeidet er gjennomført på oppdrag fra Møre og Romsdal fylkeskommune.

Vi vil rette en stor takk til alle skoler/utdanningsinstitusjoner, idrettsmiljø og utøvere som med stor entusiasme har besvart spørreskjema og deltatt med intervju i prosjektet. Deres engasjement har vært avgjørende for innholdet i denne rapporten.

Vi vil også takke våre kontaktpersoner hos Møre og Romsdal fylkeskommune Hans Roger Tømmervold og Therese Thue Hvattum for deres innspill og tilbakemeldinger underveis i prosessen. Det samme gjelder Erik Brekken og Møre og Romsdal Idrettskrets for deres hjelp under datainnsamlingen, og sentrale aktører i Olympiatoppen sentralt og region Midt-Norge for samtaler og informasjon.

Molde, mai 2019

Guri K. Skrove
Prosjektleder

INNHOOLD

Forord.....	4
Innhold	5
Bakgrunn og formål	7
Problemstillinger	7
Definisjoner og avklaringer	7
Kort om organisering av norsk idrett.....	9
Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité.....	9
Olympiatoppen – Norges toppidrettsorgan.....	11
Olympiatoppen – Regionale avdelinger	13
Olympiatoppen region Midt-Norge.....	15
Metode og datainnsamling	18
Spørreskjemadata	19
Skoler, høyskoler og universitet i Møre og Romsdal.....	19
Idrettslag/klubber og særkretser	19
Toppidrettsutøvere fra Møre og Romsdal.....	21
Kvalitative intervju - caseundersøkelse	23
Resultat - spørreskjemaundersøkelser	25
Dagens situasjon - Tilrettelegging for toppidrettssatsning i Møre og Romsdal.....	25
Skoler/utdanningsinstitusjoner.....	25
Idrettsmiljø	30
Toppidrettsutøvere om tilrettelegging for toppidrettssatsning	34
Samarbeid med Olympiatoppen	38
Årsaker til flytting fra Møre og Romsdal	41
Muligheter, ønsker og potensial knyttet til samarbeid med Olympiatoppen	41
Ønske om samarbeid med Olympiatoppen	41
Forventninger til samarbeid med Olympiatoppen.....	44
Skoler som oppfyller Olympiatoppens kvalitetskrav per i dag	46
Muligheter for å styrke toppidrettssatsningen uten samarbeid med Olympiatoppen	47
Skoler/utdanningsinstitusjoner.....	47
Idrettsmiljø	48
Toppidrettsutøvere	49
Øvrige innspill til toppidrettssatsning i Møre og Romsdal.....	50
Skoler/utdanningsinstitusjoner.....	50
Idrettsmiljø	50
Toppidrettsutøvere	51

Resultater – caseundersøkelse intervju	53
Tilrettelegging for toppidrettsatsning	53
Skoletilbud	53
Skolestruktur.....	54
Tilrettelegging ved skoler/utdanningsinstitusjoner	54
Idrettsmiljøenes tilrettelegging	58
Samarbeid mellom skoler/utdanningsinstitusjoner og idrettsmiljø	60
Kjennetegn ved idrettsmiljøenes toppidrettssatsning	61
Oppsummering av dagens situasjon for toppidrettssatsning	63
Muligheter, ønsker og potensial knyttet til samarbeid med Olympiatoppen	65
Muligheter for å styrke toppidrettssatsningen i Møre og Romsdal uten samarbeid med Olympiatoppen.....	69
Oppsummering av funn og anbefalinger	71
Anbefalinger.....	74
Definere og sette retningslinjer og mål for toppidrett.....	74
Overordnet toppidrettskoordinator.....	75
Etablere toppidrettsenter.....	75
Legge til rette for systematisk samarbeid	75
Hva kan Olympiatoppen Midt- Norge sin rolle bli?	76
Referanser	78
Vedlegg.....	79
Vedlegg 1: Kvalitetskrav.....	79

BAKGRUNN OG FORMÅL

Møre og Romsdal fylkeskommune er oppdragsgiver og bestiller av kunnskapsgrunnlaget om toppidrettssatsing i fylket. Formålet med kunnskapsgrunnlaget var å kartlegge potensial, ønske og mulighet for å styrke toppidrettsarbeidet ved skoler, idrettsmiljø og universitets-/forskningsmiljø, i hovedsak knyttet til «morgendagens toppidrettsutøvere» i Møre og Romsdal, eventuelt i samarbeid med Olympiatoppen. Olympiatoppen har per i dag 8 regionskontor, hvor det var ønsket å utrede hvorvidt Møre og Romsdal kan og bør kobles på Region Midt-Norge lokalisert i Trondheim.

En del av denne kartleggingen har vært å skaffe innsikt i hvordan Olympiatoppen Region Midt-Norge, arbeider og hvilke krav og muligheter som ligger i et samarbeid mellom dem og aktuelle aktører i Møre og Romsdal. Videre har de videregående skolene vært sentrale i utarbeidelsen av kunnskapsgrunnlaget da de vil være en viktig del av en økt toppidrettssatsning. Idrettsmiljøene er selvsagte og sentrale aktører i en toppidrettssatsning, og det er lagt vekt på å undersøke hvilke potensial, ønske og mulighet som ligger i idrettsmiljøene i fylket. I tillegg er det sett på hvordan samarbeid med høyskole-, universitets- og forskningsmiljø kan bidra i toppidrettssatsning, fortrinnsvis mot egne studenter.

Vi har i arbeidet forsøkt å belyse både en økt toppidrettssatsning i samarbeid med Olympiatoppen, men også muligheter for styrket toppidrettssatsning i fylket uten samarbeid med Olympiatoppen.

PROBLEMSTILLINGER

Sammen med oppdragsgiver ble det satt opp følgende overordnede problemstillinger i prosjektet:

- Hvordan er det lagt til rette for morgendagens toppidrettsutøvere i dag, spesielt gjennom videregående skole? Hvordan er skolestrukturen i den videregående opplæringen i fylket, og hvilke muligheter og begrensninger ligger i denne strukturen?
- Hvilke muligheter har utøvere til å bli toppidrettsutøvere i Møre og Romsdal i dag? Hva kjennetegner miljøene som produserer toppidrettsutøvere?
- Hva ønsker elevene/utøverne, skolene og de ulike idrettene av tilrettelegging for å få frem toppidrettsutøvere?
- Hvilke skoler og idretter har ønske, mulighet, vilje og potensial til å satse på morgendagens toppidrettsutøver?
- Hvor mange toppidrettsutøvere (iht. norsk idretts definisjon) bor og trener i Møre og Romsdal i dag? Og hvilke idretter tilhører de? (Både funksjonsfriske og parautøvere)
- Hvilke muligheter og plikter finnes gjennom et samarbeid med norsk idretts toppidrettsorgan, Olympiatoppen?

DEFINISJONER OG AVKLARINGER

Toppidrett defineres av Olympiatoppen som: *«trenings- og forberedelsesarbeid på linje med de beste i verden, avhengig av den enkelte idretts egenart og utbredelse. Arbeidet fører til jevnlig prestasjoner på internasjonalt toppnivå. Idretten er for disse utøverne en hovedbeskjeftigelse»* (Olympiatoppen 2013a: 11). Det er imidlertid kun et fåtall utøvere som faller inn under denne

definisjonen – Norge hadde i 2013 omtrent 500 toppidrettsutøvere (ibid.). Toppidrettssatsning involverer også å legge forholdene til rette for de som betegnes som morgendagens toppidrettsutøvere. Morgendagens toppidrettsutøvere defineres slik av Olympiatoppen: «*utøvere som på varierende alders- og prestasjonsnivå driver kvalitetsutvikling gjennom en langsiktig progresjonsplan som normalt vil føre fram til internasjonalt toppidrettsnivå*» (Olympiatoppen 2013b).

Det er de utøverne som faller inn under definisjonen morgendagens toppidrettsutøvere som er mest relevant for dette kunnskapsgrunnlaget. Olympiatoppen definerer imidlertid morgendagens toppidrettsutøvere som utøvere i aldersspennet 19 – 23 år, noe som ekskluderer utøvere i videregående opplæring. For en økt toppidrettssatsning i Møre og Romsdal er utøvere i videregående skolealder sentrale i satsningen og et eventuelt samarbeid med Olympiatoppen. I denne rapporten er det derfor valgt å fokusere på det vi definerer som «satsende toppidrettsutøvere». Dette er utøvere som driver kvalitetsutvikling gjennom en langsiktig progresjonsplan med mål om å nå frem til toppidrettsnivå, herunder utøvere på krets nivå, toppidrettsgymnas, juniorlandslag, mm. Denne definisjonen er nesten identisk med morgendagens toppidrettsutøvere, men inkluderer i tillegg utøvere som er i videregående opplæring.

KORT OM ORGANISERING AV NORSK IDRETT

NORGES IDRETTSFORBUND OG OLYMPISKE OG PARALYMPISKE KOMITÉ

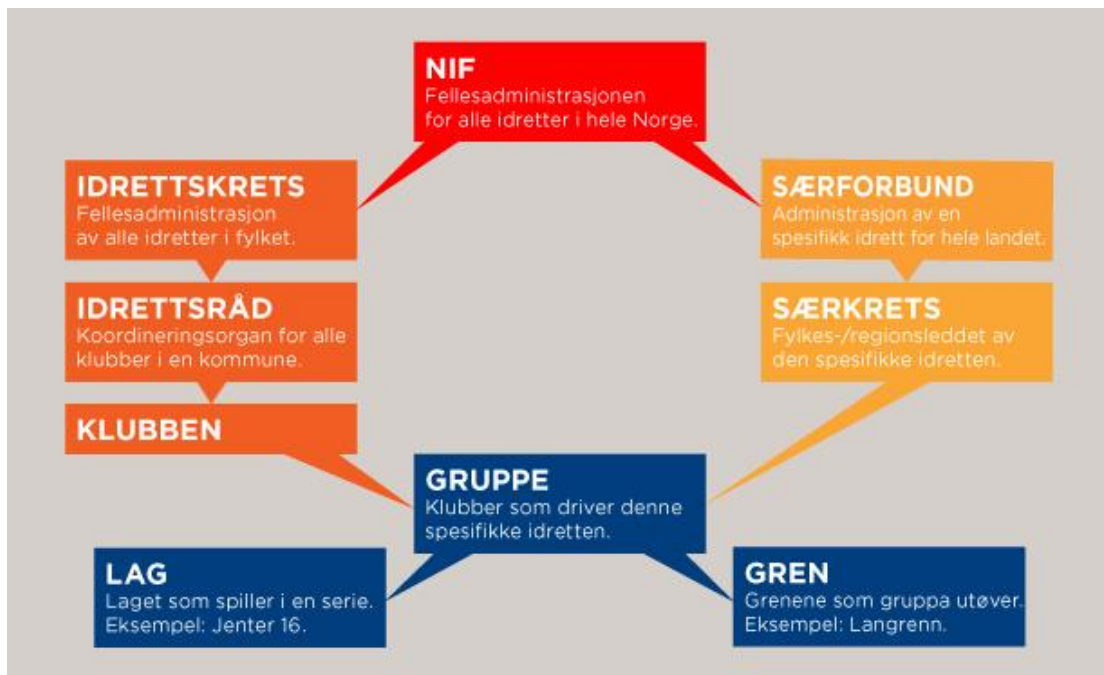
Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) er fellesorganisasjonen for norsk idrett. Her er all bredde- og toppidrett for både funksjonsfriske og funksjonshemmede organisert (NIF 2015; Olympiatoppen 2013a: 11). NIF er norsk idretts øverste organ og har det idrettspolitiske ansvar for all idrett i landet.

I NIF er både særforbund og idrettskretser samlet i samme organisasjon, noe som ofte trekkes frem som unikt ved den norske idrettsmodellen (Kulturdepartementet 2012: 42). Totalt består NIF av 54 særforbund, 17 idrettskretser, 375 idrettsråd og rundt 11 000 idrettslag (NIF 2009b). Norske idrettslag er medlemsbaserte – de eies av sine medlemmer. Deltakelse i norsk idrett forutsetter et individuelt medlemskap i et idrettslag. De ulike idrettslagene er igjen medlemmer i NIF og er dermed selve fundamentet i organisasjonen. NIF har godt over 2.000.000 medlemskap, noe som gjør det til landets største frivillige organisasjon og folkebevegelse (NIF 2015). De er en særs viktig premissleverandør for barn og unges fritid (Kulturdepartementet 2012).

De overordnede målene for norsk idrett er nedfelt i *Idrettspolitisk dokument*. Dette er en plan for hele den organiserte idretten i Norge og angir de grunnleggende prinsippene og overordnede målene for norsk idrett (NIF 2015; Olympiatoppen 2013a). Den er styrende for norsk idrett og her beskrives visjon og formål, i tillegg til de idrettspolitiske mål, strategier og prioriteringer for den gjeldende tingperioden (Olympiatoppen 2017a). I nåværende *Idrettspolitiske dokument*, gjeldende for perioden 2015-2019, er visjonen at NIF skal skape «idrettsglede for alle» (NIF 2009 a; NIF 2015). Dette gjenspeiles også i deres formål som sier at de skal «arbeide for at alle mennesker gis mulighet til å utøve idrett ut fra sine ønsker og behov, og uten å bli utsatt for usaklig og uforholdsmessig forskjellsbehandling» (NIF 2009a). De skal i tillegg ivareta og utvikle sin rolle som Norge olympiske og paralympiske komité (NIF 2018; Kunnskapsdepartementet 2012).

Det er Idrettstinget som vedtar det idrettspolitiske dokumentet for hver tingperiode. Det avholdes hvert fjerde år og er idrettens høyeste myndighet (NIF 2009b). Her møtes representanter fra idrettskretsene og særforbundene for å vedta den organiserte idrettens politiske rammeverk. Mellom hvert idrettsting er det idrettsstyret som er den høyeste myndighet. Deres ansvar er å gjennomføre de vedtakene som fattes på Idrettstinget, i tillegg til alle andre fellesoppgaver for norsk idrett (Olympiatoppen 2013a: 60).

NIF består av en rekke organisasjonsledd. På nasjonalt nivå av en sentraladministrasjon og særforbund, på regionalt nivå av idrettskretser og særkretser/regioner, og på lokalt nivå av idrettsråd og idrettslag (NIF 2015). Videre er NIF delt inn i en medlemslinje og en aktivitetslinje. Medlemslinjen består av idrettskretsene og idrettsrådene, mens aktivitetslinjen består av særforbundene og særkretsene (ibid.). Idrettslagene er, som man ser av figur 1, del av begge linjer.

Figur 1. NIFs organisering.

Særforbundene har hovedansvaret for sine respektive idretter. Det er de som organiserer og leder de ulike idrettsgrenene (NIF 2009b). Dette innebærer at særforbundene også har ansvar for toppidretten innenfor sin idrett, noe som innebærer at de har et tett samarbeid med Olympiatoppen – NIFs toppidrettsorgan. Der særforbundene har det overordnede ansvaret på nasjonalt nivå, har særkretsene ansvaret for å administrere de spesifikke idrettene i fylket (ibid.). De har blant annet gjennomføringsansvar for konkurranser, samtidig som de skal gjennomføre utdanningstiltak. Idrettskretsene har på samme måte som særkretsene et ansvar på regionalt nivå. Men i motsetning til særkretsene, som har ansvar for spesifikke idretter, er idrettskretsene et fellesorgan for all idrett (NIF 2009b). De skal fremme samarbeid mellom særkretsene og de enkelte idrettslagene, men også mellom idrettens organisasjonsledd og øvrige aktører. Idrettsrådene befinner seg på lokalt nivå i kommunene og består av alle idrettslag i kommunen som er medlemmer av NIF (ibid.).

Når det gjelder den administrative organiseringen i NIFs sentralorganisasjon er den organisert gjennom følgende virksomhetsområder (NIF 2018):

- Breiddeidrett
- Toppidrett
- Stab og service
- Organisasjon og kommunikasjon
- Forretningsutvikling og fornyelse
- Markeds- og virksomhetsutvikling

Virksomhetsområdet toppidrett ledes av toppidrettssjefen, Olympiatoppens øverste leder. Dette innebærer at Olympiatoppen, og norsk toppidrett, er en del av NIFs avdelingsstruktur. Målet med dette virksomhetsområdet er å utvikle særforbundenes toppidrettsatsing slik at Norge styrkes som en ledende toppidrettsnasjon (NIF 2018). Dette er også slått fast i Idrettspolitisk dokument hvor det påpekes at norsk idrett vil «styrke Norge som toppidrettsnasjon» (NIF 2015). I den

sammenheng er Olympiatoppen av avgjørende betydning, og NIFs rolle er å støtte opp under og utvikle særforbundenes toppidrettsatsing gjennom Olympiatoppen, slik at dette målet nås.

Dette kunnskapsgrunnlaget omhandler toppidrettsatsing og det vil derfor ikke bli gjort rede for alle virksomhetsområdene i NIF. I neste delkapittel rettes fokuset mot toppidrett, og da nærmere bestemt mot Olympiatoppen.

OLYMPIATOPPEN – NORGES TOPPIDRETTSORGAN

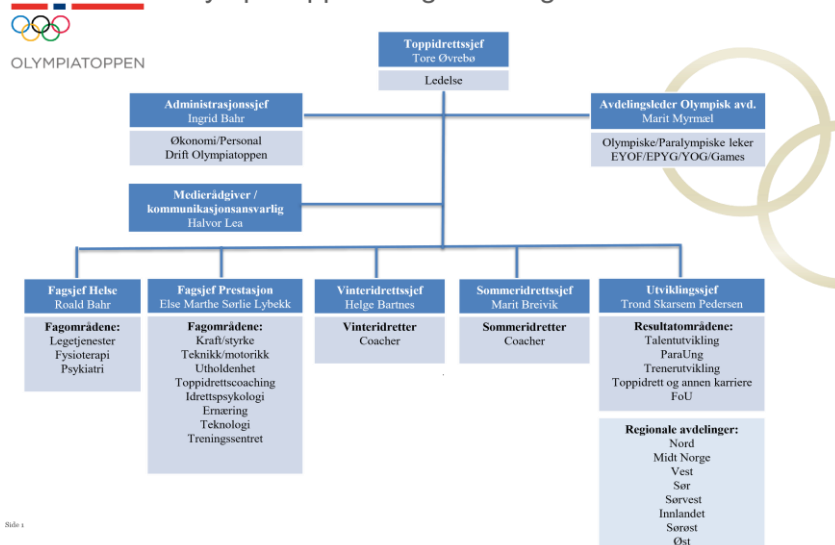
Olympiatoppen er NIFs toppidrettsorgan og utgjør en sentral del av deres avdelingsstruktur. Toppidrettssjefen er Olympiatoppens øverste leder, og har ansvar for å forvalte Olympiatoppens mandat (Olympiatoppen 2013a: 60). I mandatet heter det at «Olympiatoppen har det operative ansvaret og myndighet til å utvikle norsk toppidrett, og et helhetlig ansvar for resultatene i norsk toppidrett» (ibid.). Dette innebærer at det er Olympiatoppen som har gjennomføringsansvar for Norges deltakelse i de olympiske og paralympiske leker (Kulturdepartementet 2012). Det øverste ansvaret og myndighet for utviklingen av norsk toppidrett ligger hos Olympiatoppen.

Olympiatoppens visjon for norsk toppidrett er å «lede og trene best i verden» (Olympiatoppen 2017a; Olympiatoppen 2017b). Denne visjonen gjenspeiles i Olympiatoppens overordnede mål. Målet er at norsk toppidrett «skal utvikles i både topp og bredde, opprettholde Norges posisjon som en ledende toppidrettsnasjon, og gi store opplevelser til folket» (Olympiatoppen 2017b; Olympiatoppen 2013). Den skal samtidig være grensesprengende og utvikle en prestasjonskultur innenfor alle særvidretter (NIF 2015: 4). Dette er både forankret i *Idrettspolitik dokument 2015-2019* og operasjonalisert gjennom *Toppidrettsmodellen 2022*.

Videre er det i de idrettspolitiske dokumenter tydelige målsettinger om å «gjøre de beste bedre – og å gjøre de beste flere» (Olympiatoppen 2017a). *Olympiatoppens strategiske utviklingsplan* er det førende dokumentet for Olympiatoppens virksomhet. I gjeldende plan, for perioden 2017-2022, er det spesifisert tre fokusområder og mål for norsk toppidrett. Det første målet er å gjøre de beste bedre. I dette ligger det blant annet at Norge skal være blant de 3 beste vinteridrettsnasjonene i verden i Olympiske leker, og også blant de 10 beste nasjonene i verden i Paralympiske vinterleker (Olympiatoppen 2017a; Olympiatoppen 2017b). Det andre målet er å gjøre de beste flere. Her spiller særforbundene en viktig rolle. Innenfor sine respektive særvidretter skal alle særforbund utvikle en plan for internasjonal matching og langsiktig utvikling for nye toppidrettsutøvere på internasjonalt nivå (Olympiatoppen 2017a; Olympiatoppen 2017b). Det tredje, og kanskje viktigste, målet til Olympiatoppen er at de skal utvikle morgendagens toppidrettsutøvere. Også her er særforbundene av avgjørende betydning. De skal utvikle en plan for sin egen talentutvikling og internasjonal matching – skreddersydd for morgendagens toppidrettsutøvere (Olympiatoppen 2017; Olympiatoppen 2017b).

Det er idrettene og utøverne som står i sentrum for Olympiatoppens virksomhet (Olympiatoppen 2013: 92). Målet har derfor vært å skape en organisasjon som skal bidra til en økt profesjonalisering av støtteapparatet rundt utøveren. Olympiatoppens organisering er utformet slik at den gjenspeiler samhandlingen med idrettene. Tidligere toppidrettssjef Jarle Aambø har på bakgrunn av dette uttalt at Olympiatoppen har et «funksjonskart», og ikke et organisasjonskart (ibid.) (figur 2).

NORGE Olympiatoppens organisering

Figur 2. Olympiatoppens organisering. Kilde: www.olympiatoppen.no

Idrettene er i sentrum for Olympiatoppens aktiviteter, og gruppert i to hovedområder med en ansvarlig hovedsjef for funksjonsområdene «Vinteridretter» og «Sommeridretter» (figur 2). Innenfor disse funksjonsområdene har hver prioriterte idrett tilgang til coacher med ulike ansvarsområder – eksempelvis hovedcoach for utholdenhet. Coachens oppgave er å følge opp idrettene med tanke på helhetlig prestasjonsutvikling og koordinere og kvalitetssikre fagavdelingens leveranser inn mot idrettene. På den venstre siden i organisasjonskartet finner vi fagavdelingene «Helse» og «Prestasjon». Her er den trenerfaglige kompetansen plassert og målet er at de «skal levere den beste toppidrettsfaglige kompetansen innenfor sitt fagfelt» (Olympiatoppen 2013: 93). De to fagavdelingene har ansvar for definerte fagområder.

Den høyre siden i organisasjonskartet er den funksjonelle siden i Olympiatoppen (figur 2). Her finner vi Olympisk avdeling, som har gjennomføringsansvar for Olympiske leker, Paralympiske leker, Ungdoms-OL, samt European Youth Olympic Festival (EYOF) og European Para Youth Games (EPYG) (Olympiatoppen 2013: 92). På den høyre siden finner vi også ansvaret for de regionale avdelingene. Det er totalt åtte regionale avdelinger. Deres oppgave er å utvikle og formidle relevant kompetanse i regionene, samt å kvalitetssikre særidretters toppidrettsarbeid (Olympiatoppen 2013d).

Som man ser av Olympiatoppens mål for norsk toppidrett og dets organisering, spiller de ulike særforbundene en nøkkelrolle. Det er særforbundene som organiserer og leder de ulike idrettsgrenene, og som dermed har ansvar for organiseringen av toppidretten (NIF 2009b). Olympiatoppen har ingen etablerte samarbeid med enkeltutøvere og det er derfor særforbundene som er Olympiatoppens formelle samarbeidspartner og bindeledd mellom Olympiatoppen og enkeltutøverne (Olympiatoppen 2013: 94). Samspillet med særforbundene er dermed en avgjørende suksessfaktor for norsk toppidrett. Olympiatoppen skal styrke toppidrettsarbeidet i særforbundene, og deres kjerneoppgaver er derfor å styrke prioriterte særidretter i daglig treningskvalitet, relasjoner i prestasjonsteamene og konkurransegjennomføring (Olympiatoppen 2017a; Olympiatoppen 2017b). Disse tre kjerneoppgavene skal gjennomsyre all virksomhet.

For at særforbundene skal kunne inngå et samarbeid med Olympiatoppen stilles det en del krav. De særforbundene som ikke tilfredsstiller disse kravene kan dermed ikke forvente et samarbeid med Olympiatoppen. I *Olympiatoppens strategiske utviklingsplan 2017 – 2022* påpekes det at alle særforbund Olympiatoppen samarbeider med skal ha:

- a) «en klar forståelse av ansvar for sin egen toppidrett
- b) strategier av høy kvalitet som gjør måloppnåelse sannsynlig
- c) konkrete trenings- og resultatmål for sitt toppidrettsarbeid som resultat av gode målprosesser
- d) organisert sitt toppidrettsarbeid under én tydelig toppidrettsledelse
- e) etablert treningskultur på internasjonal toppklasse» (Olympiatoppen 2017b: 11).

Den viktigste rollen til Olympiatoppen i samhandlingen med særforbundene er at de kommer inn for å kvalitetssikre, utfordre og støtte de prioriterte særforbundene i deres toppidrettsarbeid (Olympiatoppen 2017b). Dette innebærer blant annet at Olympiatoppen skal prioritere sitt samarbeid med særforbundene, og, basert på definerte kriterier, tildele økonomisk og faglig støtte. I samarbeidet mellom Olympiatoppen og særforbundene spiller coachene en sentral rolle. Det er de som er Olympiatoppens primære bindeledd med særforbundene og som har ansvar for oppfølgingen av idrettene (Olympiatoppen 2013: 95). Hovedmålet er å bidra til at prestasjonskulturen i særiddrettene etableres eller videreutvikles, gjennom en helhetlig fagleveranse fra Olympiatoppen. Fagleveransen skal være tilpasset utfordringene til de respektive særiddrettene. Coachene er også bindeleddet mellom idrettene og den spesifikke fagkompetansen hos Olympiatoppen.

Det er imidlertid viktig at særforbundene er klar på at det ikke er Olympiatoppen alene som har hele ansvaret, men at de selv også har ansvar for sin egen toppidrett. Dette gjelder også for utviklingen av morgendagens utøvere (Olympiatoppen 2011). Olympiatoppen sentralt sin rolle er å utfordre det enkelte særforbund på å ha en utviklingsstrategi. Selve utviklingen av unge utøvere foregår imidlertid der de bor og i det miljøet de trener. Olympiatoppens engasjement for disse utøverne er av den grunn spesielt knyttet til virksomhetene i de regionale avdelingene.

OLYMPIATOPPEN – REGIONALE AVDELINGER

En regional avdeling defineres som «*et kraftsenter som består av toppidrettsfaglige og andre fagressurser som samlet har unik kompetanse og dermed forutsetning for å bidra til å utvikle toppidretten i Norge*» (Olympiatoppen 2013: 94). I tråd med idrettspolitiske mål og strategier driver Olympiatoppen i dag følgende avdelinger: Nord, Midt-Norge, Vest, Sør, Sørvest, Innlandet, Sørøst og Øst (Olympiatoppen 2017a). De regionale avdelingene etableres og drives i tett samarbeid mellom flere aktører. Deriblant NIF og Olympiatoppen, særforbundene, idrettskretsen, lokalidretten, fylkeskommuner, kommuner, universitet/høgskoler og andre aktuelle aktører regionalt og lokalt (ibid.). *Idrettspolitisk dokument og Toppidrettsmodellen 2020* understreker særlig at de regionale avdelingene skal ha et tett samarbeid med relevante universitet og høgskoler.

Realisering og utvikling av en regional avdeling er ingen kort prosess. Før avdelingen er optimalt organisert og i operativ drift vil prosessen gå over ulike faser (Olympiatoppen 2017a). Dette innebærer blant annet utvikling av konsept, inngåelse av samarbeidsavtaler, og ikke minst etablering av selve virksomheten, med engasjement av ansatte og samarbeidsprosjekter med

prioriterte særvidretter. Det forutsettes samtidig at regionale avdelinger etableres med en betydelig regional finansiering (ibid.). For å unngå at den nasjonale toppidrettsfunksjonen svekkes, vil den regionale finansieringsviljen være av avgjørende betydning for etablering og drift av en regional avdeling. Finansieringskilder vil blant annet være basisfinansiering fra NIF og Olympiatoppen, driftstøtte/prosjektmidler fra fylkeskommuner, driftstøtte/prosjektmidler fra kommuner, og bidrag fra idrettskrets (Olympiatoppen 2017a). Når det gjelder basisfinansieringen fra fylkeskommuner bør denne være i størrelsesorden 1,0 – 1,5 MNOK per fylke per år. I tillegg til dette kommer midler til spisset toppidrett og toppidrettslinjer i videregående skole (ibid.).

De regionale avdelingens oppdrag er å utvikle og formidle relevant kompetanse i regionene og på den måten kvalitetssikre prioriterte særvidretters toppidrettsarbeid (Olympiatoppen 2017a). Innenfor det gitte oppdraget, og de definerte resultatområdene, skal de enkelte regionene utarbeide og definere sine mål og handlingsplaner. Det er morgendagens toppidrettsutøvere og deres trenere, ledere og miljøer, i tillegg til toppidrettsutøverne bosatt i regionene, som er den viktigste målgruppen for avdelingens arbeid (ibid.). De regionale avdelingene skal styrke og understøtte utviklingen av morgendagens toppidrettsutøvere og toppidretten regionalt. Denne virksomheten skal være forankret til respektive særforbunds sportssjef/landslagstrener og Olympiatoppens coach (Olympiatoppen 2017a).

I Olympiatoppens modellbeskrivelse av de regionale avdelingene spesifiseres det at beskrivelsen er generisk og gjelder for alle avdelinger, men at det kan utvikles mer spesifikke beskrivelser for de enkelte avdelinger (Olympiatoppen 2017a). I modellbeskrivelsen er det definert en del overordnede fokusområder/strategier for Olympiatoppen regionalt:

- «Utfordre, kvalitetssikre og støtte særforbundenes toppidrettsarbeid for å utvikle internasjonale toppidrettsutøvere fra regionen.
- Være en møteplass med spisskompetanse innenfor prestasjonsfag og helsetjenester, som styrker kompetanseutvikling og tilrettelegger for kompetanseoverføring på tvers.
- Drive trenerutvikling som høyner kompetansen for talent- og toppidrettsutvikling, samt bidrar til at kompetansen kommer regionale klubber og prestasjonsmiljøer til gode.
- Samarbeide om toppidrettsfaglig kompetanse inn mot offentlige videregående skoler med toppidrettssatsing og definerte private toppidrettsgymnas i regionen.
- I samarbeid med universitet og høyskoler, tilrettelegge for at utøvere i regionen kan kombinere toppidrett og studier.
- Stimulere og styrke FoU arbeidet innenfor toppidrett i nært samarbeid med universitet og høyskoler.
- Bidra til å styrke stolthet og identitet knyttet til gode prestasjonsmiljøer i regionen som kan få ringeffekter i forhold til regional utvikling, samarbeid med næringsliv, offentlig sektor og andre.
- Samarbeide med fylkeskommunen om å realisere regionale strategier og mål der disse er sammenfallende med OLT region.» (Olympiatoppen 2017a)

Videre skal de regionale avdelingene være en utviklingsarena for toppidrett i regionen og bygge på prinsipper om at Olympiatoppen regionalt:

- «er styringsmessig og faglig en direkte forlengelse av OLTs ledelse og fagmyndighet sentralt,
- skal ha fokus på særvidrettenes behov, med utøvere og prestasjonsmiljøer i sentrum,

- ledes av én avdelingsleder og opererer med et eget budsjett,
- bygges opp som et sterkt kompetansemiljø, primært i nært samspill med spisskompetanse innenfor academia i regionen,
- etablere egnede møteplasser med gode treningsfasiliteter og tilgang til kompetansemiljø/spisskompetanse innenfor prestasjonsfag og helsetjenester, der definerte utøvere og prestasjonsmiljøers behov skal stå i sentrum,
- samarbeide tett med universitet/høyskoler om lab/testing, tilrettelegging av studier for toppidrettsutøvere og FoU.» (Olympiatoppen 2017a).

Når det gjelder fagområder i de regionale avdelingene skal det engasjeres fagansvarlige for områdene utholdenhet, teknikk/motorikk, helse, ernæring, idrettspsykolog/toppidrettscoaching, kraft/styrke og test/lab (Olympiatoppen 2017a). De fagansvarlige skal rekrutteres fra de sterkeste kompetansemiljøene i regionen og skal kvalitetssikres og godkjennes av Olympiatoppens fagansvarlige sentralt (ibid.).

For Møre og Romsdal er det på nåværende tidspunkt ikke aktuelt å etablere en egen regional avdeling, men nærmere bestemt å koble seg på og inngå et samarbeid med en allerede etablert avdeling. I prosjektets første kartleggingsfase ble det sett på hvilke modeller det finnes for samarbeid, og hvilken regional avdeling som vil være mest naturlig for Møre og Romsdal å inngå et samarbeid med. Det vil derfor ikke bli gjort rede for hvordan alle regionale avdelinger arbeider. Basert på samtaler med Møre og Romsdal fylkeskommune, Møre og Romsdal Idrettskrets og Olympiatoppen sentralt, er det besluttet at det skal utredes hvorvidt Møre og Romsdal kan og bør kobles på region Midt-Norge. I neste del vil det bli gjort rede for region Midt-Norge, og hvilke muligheter og plikter som finnes gjennom et mulig samarbeid med de.

OLYMPIATOPPEN REGION MIDT-NORGE

Olympiatoppen Midt-Norge har hovedsete i Trondheim. Deres overordnede mål er å utvikle morgendagens utøvere og trenere ved at ny kunnskap og forskning styrkes og integreres i det praktiske arbeidet, og at utøverne sikres et helhetlig trenings- og utdanningstilbud (Olympiatoppen 2013c). Toppidrettssenteret i Granåsen er regionens viktigste møteplass. Her møtes man på tvers av både idretter og fag, hvor trenere og utøvere skal være toneangivende i arbeidet med å utvikle toppidretten. Dette skjer i nær samhandling med Olympiatoppen Midt-Norge og de relevante fagene (ibid.).

Som beskrevet i kapittelet ovenfor skal de regionale avdelingene drives i tett samarbeid mellom flere aktører. I Olympiatoppen Midt-Norge blir det gode samarbeidet mellom de ulike aktørene ofte trukket frem som en suksessfaktor. En representant fra Midt-Norge som vi har snakket med påpeker det gode samarbeidet med blant annet fylkespolitikere og fylkesadministrasjonen og at de er veldig engasjerte i toppidrettssatsningen i Trøndelag. Samarbeidet med fylkeskommunen er også godt forankret i utdanningssektoren. I region Midt-Norge er ambisjonen at skolemodellen – Trøndermodellen – skal være «verdens beste» for kombinasjonen utdanning og toppidrett. Dette er godt forankret i både handlingsplaner og i strategidokumenter i Trøndelag fylkeskommune.

I saksfremlegget *Spisset toppidrett – kvalitet og innhold*¹ i hovedutvalget for utdanning beskrives delmålene for Trøndermodellen. Den skal gi elever best mulig tilrettelegging for å nå sine mål som framtidige toppidrettsutøvere, men samtidig legge til rette for at elevene lykkes optimalt med utdanning som basis for fremtidig yrke og utdanning. Samarbeidet med idretten og høyskoler/universitet er sentralt. Trøndermodellen skal i tillegg være et fullgodt alternativ til private aktører i videregående skole. Foresattes ressurser skal ikke være av betydning og spisset toppidrett i offentlige skoler skal derfor være tilgjengelig for flere unge utøvere. Fylkespolitikere og idrettskretser, fra begge de sammenslåtte fylkene, har utarbeidet et *Idrettspolitisk manifest for Trøndelag*². Her påpekes det at fylkeskommunen skal «arbeide for å sikre regionen gode idrettslinjer og landslinjer ved de videregående skolene for ungdom som ønsker å utvikle seg innen idrett. Vi vil i samarbeid med særiddrettene og Olympiatoppen legge til rette for en sunn og positiv utvikling av toppidretten ved kompetanseheving og gode strukturer».

For å sikre kvaliteten på opplæringen har Trøndelag fylkeskommune en del virkemidler de benytter seg av. Deriblant et tett samarbeid mellom skole og idrett, kvalitetskrav som skolene må oppfylle (se vedlegg 1), oppfølging fra skoleeier og Olympiatoppen, samarbeidsavtale mellom Olympiatoppen og fylkeskommunen, tildeling til ekstra oppfølging av utøverne og ansettelse av trenere, i tillegg til opplæring over lengre tid og tilrettelegging av opplæringen for utøverne.

Et viktig formål med Olympiatoppen er å styrke rammevilkårene for idretten. Her er skolesystemet avgjørende. I Olympiatoppen Midt-Norge er skoletilbudene helintegret i klubber og landslag. Representanten fra Midt-Norge som vi har snakket med trekker frem samarbeidet mellom skole og idrett i Trøndelag som svært godt. Samarbeidet er satt i system og de er veldig gode på tilrettelegging. Særlig godt er samarbeidet der idretten selv har et eierskap. I dette ligger det at flere av trenerne har sin største del av ansettelsesforholdet på skolene. Et slikt samarbeid mellom de ulike aktørene i systemet gir en kontinuitet i toppidrettsarbeidet. Region Midt-Norge har en helhetlig tilnærming til utøverne, ved at skoletilbudene er organisert i en helhetlig modell sammen med både klubb, krets og/eller særforbund. Dette gir utøverne en langsiktighet i kombinasjonen toppidrettssatsning og utdanning. På denne måten blir utøverne værende i systemet etter endt videregående opplæring, og har mulighet til å begynne studier ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) eller Nord universitet, i kombinasjon med toppidrettssatsningen. NTNU har blant annet en koordinator som bidrar med å tilpasse studieplanen, slik at det legges til rette for satsende utøvere.

Kvalitetskravene som nevnes over må oppfylles for at skolene skal få ekstrabevilgninger i tillegg til basisbevilgningene (vedlegg 1). Ekstrabevilgningene i Trøndelagsmodellen tilsvarer omtrent en halv trenerressurs per år. Kvalitetskravene er utformet i samarbeid med flere relevante aktører, deriblant lærere, avdelingsledere og trenere. Kvalitetskravene for videregående skoler med spisset toppidrettstilbud er delt inn i seks kategorier, det er spesifisert flere krav under hver av disse kategoriene:

- Under *Inntak* heter det at spisset toppidrettsilbud skal være åpne for kvalifiserte utøvere fra hele regionen, mens landslinjetilbud skal være åpne for utøvere fra hele landet. Den

---

¹ «Spisset toppidrett – kvalitet og innhold». 14.11.2018. Saksfremlegg, Hovedutvalg for utdanning, Trøndelag Fylkeskommune

² Se for eksempel: <https://docplayer.me/70986457-Idrettspolitisk-manifest-for-trondelag.html>

enkelte skole har ansvar for inntaket, i tett samarbeid med Olympiatoppen og idretten. Inntaket skal være basert på sportslig potensial og en helhetlig vurdering.

- Under *Organisering og tilrettelegging på skolen* er det blant annet spesifisert at «Skolen som tilbyr spisset toppidrettstilbud skal tilby et fireårig videregående utdanningstilbud for elevene», og at «Skolen skal ha egen lærer/trenerstab med forståelse for og innsikt i den totalbelastning som satsning mot en framtidig toppidrettskarriere medfører».
- Under *Organisering og ansvar* påpekes det at «Skolen og idretten er sammen ansvarlig for å organisere en tilnærmet 100 % trenerressurs for et overkommelig antall utøvere. Skolene bør gjøre avtale med idretten for å sikre treneroppfølging gjennom trenerkontrakter» og at «Skolen og idretten er sammen ansvarlig for helhetlig oppfølging av elevene på arenaene utdanning og idrett om fysiske, psykiske og sosiale forhold».
- Under *Prestasjonskultur* spesifiseres det at «Skolen må kunne dokumentere resultater som viser at utøvere er i kategorien morgendagens utøvere definert av Olympiatoppen» og at «Skolens trenere skal skape et toppidrettsmiljø i den spesialidretten hvor skolen tilbyr spisset toppidrettstilbud gjennom å sørge for en helhetlig oppfølging av den enkelte elev. De må tilby elevene det treningsopplegget i spesialidretten som er nødvendig for å nå et fremtidig høyt internasjonalt nivå».
- Under *Anlegg* tydeliggjøres det at «Fylkeskommunen må kunne tilby gode anleggs- og treningsmuligheter for de aktuelle spesialidrettene hvor skolen tilbyr spisset toppidrett. Der det er nødvendig må skolen sørge for transport mellom skole og treningsanlegg».
- Under *Oppfølging av Trøndermodellen* påpekes det at «Skoler som blir valgt til å tilby spisset toppidrettstilbud blir innstilt på en prøveperiode på 1 år og deretter kontinuerlig vurdert i forhold til gjeldende kvalitetskrav...» og at «Olympiatoppen har ansvar for å gjennomføre et minimum av årlige evalueringsmøter med skoler som blir valgt for å tilby spisset toppidrettstilbud...».

METODE OG DATAINNSAMLING

Det har vært tett samarbeid med oppdragsgiver i prosjektet med jevnlige statusmøter og gjensidig informasjonsutveksling, samt innspill på spørreskjemaundersøkelser og intervjuguider, valg av respondenter og informanter, bistand til datainnsamling og for videreutvikling basert på foreløpige funn i prosjektet. Prosjektet ble gjennomført i en tretrinnsprosess:

Steg 1. Kartleggingsfase – dagens situasjon

Det ble først kartlagt hvordan Olympiatoppen arbeider i sine 8 regioner, men størst vekt på Region Midt-Norge. Hvilke arbeidsmodeller, hvilke lokale variasjoner er der og hvilke krav eller plikter som medfølger samarbeid med Olympiatoppen og eventuelt innlemming av Møre og Romsdal i Region Midt-Norge, Trondheim.

I dette steget ble det også innhentet oversikt over:

- Videregående skoler i fylket som legger til rette for toppidrettssatsning og hvordan
- Idrettsmiljø som driver omfattende kvalitetsutvikling gjennom en langsiktig progresjonsplan for å utvikle morgendagens toppidrettsutøvere eller allerede har utøvere på nasjonalt/internasjonalt nivå
- Toppidrettsutøvere fra fylket siste 10 år – fra hvilke idretter kommer disse

Steg 2. Kartlegging av potensial, muligheter og ønsker blant skoler/utdanningsinstitusjoner, idrettsmiljø og toppidrettsutøvere

Det er mange aktører som berøres av et toppidrettssatsningssamarbeid. Det er i dette steget kartlagt hvilke potensiale som ligger i aktuelle idrettsmiljø og skoler/utdanningsinstitusjoner – i form av samarbeid, infrastruktur, kompetanse, vilje til satsning og rekruttering.

Mulighetsbilde må sees i sammenheng med resultater fra steg 1, særlig Olympiatoppens arbeidsmodeller. Dette ble drøftet i caseundersøkelser med et utvalg skoler/utdanningsinstitusjoner og idrettsmiljø for å konkretisere hvordan og om dette kan operasjonaliseres, og ikke minst om det er ønskelig fra skolenes/idrettsmiljøenes side.

De toppidrettsutøvere som kommer fra fylket har verdifulle erfaringer og synspunkt knyttet til hvilken oppfølging de har fått og styrker og svakheter knyttet til denne, samt hvilke muligheter og forutsetninger de ser for styrket toppidrettssatsning i Møre og Romsdal med eller uten samarbeid med Olympiatoppen.

Steg 3. Oppsummering og anbefalinger

I det siste steget har vi samlet og analysert resultater fra steg 1 og 2 for å vise til gjennomgående hovedfunn i vårt datamateriale. Basert på hovedfunnene har vi kommet fram til våre anbefalinger for det videre arbeidet med toppidrettssatsning i Møre og Romsdal. Vårt mål er og har vært at rapporten skal gi oppdragsgiver grunnlag for en kunnskapsbasert beslutning i sitt arbeid.

Undersøkelsesopplegget er godkjent av Personvernombudet for forskning, Norsk senter for forskningsdata (NSD) (referansekode 351311).

SPØRRESKJEMADATA

Det ble gjennomført spørreskjemaundersøkelse blant tre respondentgrupper:

- Videregående skoler/utdanningsinstitusjoner
- Idrettslag/klubber og særkretser
- Toppidrettsutøvere fra Møre og Romsdal

Undersøkelsene ble gjennomført elektronisk ved hjelp av Questback. Spørreskjema ble sendt direkte til utvalgte respondenter på e-post og deretter en automatisk purring inntil 3 ganger. Undersøkelsen ble gjennomført i perioden februar-mars 2019.

SKOLER, HØGSKOLER OG UNIVERSITET I MØRE OG ROMSDAL

Respondentgruppen «skoler og utdanningsinstitusjoner» besto av alle videregående skoler (n=25), høgskoler (n=2) og universitet (n=1) i Møre og Romsdal. Totalt ble det sendt ut 28 invitasjoner til rektorer, vi fikk inn 23 svar som gir en svarprosent på 82. Utdanningsavdelingen ved Møre og Romsdal fylkeskommune bisto med kontaktinformasjon til rektorer ved de videregående skolene, samt utsending av oppfordring til å delta på spørreskjemaundersøkelsen. Tabell 1 gir en oversikt over bakgrunnsvariabler for utvalget skoler/utdanningsinstitusjoner.

Tabell 1: Bakgrunnsvariabler for utvalget. Antall (N=23).

Skole/utdanningsinstitusjon	Antall (N=23)
Videregående skole	21
Universitet/Høgskole	2

Stilling	Antall (N=22)
Rektor	19
Avdelingsleder	2
Førstekonsulent/karriereveileder	1

Distrikt	Antall (N=23)
Nordmøre	4
Romsdal	5
Sunnmøre	14

IDRETTSLAG/KLUBBER OG SÆRKRETSER

Samtlige idrettslag, -klubber, foreninger og særkretser i fylket ble invitert til å delta. Basert på en liste over registrerte idrettslag, -klubber, foreninger (n=485) og særkretser (n= 31) ble det totalt sendt ut 516 invitasjoner til leder/kontaktperson for de respektive idrettsmiljø. Vi fikk 112 svar, noe som gir en svarprosent på 22. Idrettskretsen bisto med oppfordring til å delta gjennom en av sine informasjonseposter. I resten av rapporten omtales denne respondentgruppen som «idrettsmiljø».

Listen over idrettsmiljø besto av et stort mangfold miljø fra trimgrupper, særiddrettslag til fleriddrettslag. Ettersom undersøkelsen omhandlet toppidrettssatsning er nok dette til dels årsaken til den relativt lave svarprosenten. Årsaken til at vi ikke ekskluderte miljø fra listen på forhånd var at selv om noen opplagt besto av for eksempel trimgrupper kunne vi risikert å feilaktig ekskludere miljø med toppidrettssatsning, eller at vi skapte en skjevfordeling ved å ekskludere enkelte miljø basert på navn, mens andre mindre åpenbare ikke-toppidrettsaktuelle miljø ble invitert inn i undersøkelsen. Resultatene må derfor tolkes i lys av at ulike idrettsmiljø har besvart undersøkelsen, og at det kan være satsende idrettsmiljø som ikke har besvart undersøkelsen. Vi ser derimot at de åpne svarene omhandler overlappende tematikk, og antar dermed at vi i form av tilbakemeldinger og innspill i åpne svar har oppnådd en metning i materialet.

Når det gjelder aktualitet for en undersøkelse knyttet til toppidrettssatsning hadde rundt 45 prosent av idrettsmiljøene minst én satsende idrettsutøver på undersøkelsestidspunktet (tabell 2).

Tabell 2: Andel som oppgir at de har minst én satsende utøver (N=105).

	Prosent
Har ingen utøvere som satser	55,9
Har minst én utøvere som satser	44,1

Tabell 3 viser geografisk fordeling på respondentene etter region i fylket.

Tabell 3: Fordeling av svarandel etter region. Prosent (N=109).

Region	Prosent
Sunnmøre	41,3
Romsdal	33,0
Nordmøre	25,7

Satsende idrettsmiljø

Vi har i deler av analysene skilt mellom de idrettsmiljø som på den ene siden har uttalt at de i noen, stor, eller svært stor grad arbeider med toppidrettssatsning og kvalitetsutvikling gjennom langsiktig progresjonsplan for å få frem utøvere på internasjonalt toppidrettsnivå, og på den andre siden de som ikke i det hele tatt eller i liten grad gjør dette. Den første kategorien gjør at idrettsmiljøet defineres som «satsende», mens den andre kategorien gjør at idrettsmiljøet defineres som «ikke satsende». Andelen satsende idrettsmiljø i undersøkelsen er på om lag 35 prosent.

Tabell 4 viser sammenhengen mellom om idrettsmiljøene satser på toppidrett eller ikke og om de har satsende utøvere i miljøet. Det å være et satsende idrettsmiljø gir statistisk signifikant økt sannsynlighet for at idrettsmiljøet også har minst en satsende utøver ($p > 0.001$).

Tabell 4: Matrise som viser sammenhengen mellom idrettsmiljø som oppgir at de satser, og hvorvidt de har minst en satsende utøver i dag. Antall (N=112)

	Har minst en satsende utøver (N=45)	Har ikke satsende utøvere (N=56)	Ikke oppgitt/ønsker ikke besvare spørsmålet (N=9)
Satsende idrettsmiljø (N=39)	28	4	7
Ikke satsende idrettsmiljø (N=71)	17	52	2

TOPPIDRETTSUTØVERE FRA MØRE OG ROMSDAL

Respondentgruppen «toppidrettsutøvere» er basert på en liste utarbeidet av Møre og Romsdal Idrettskrets over toppidrettsutøvere fra Møre og Romsdal. Spørreskjemaet ble sendt til 46 toppidrettsutøvere fra 16 ulike idrettsgrener. Totalt 20 utøvere besvarte spørreskjemaet, en svarprosent på 44. Tabell 5 viser fordeling mellom ulike idrettsgrener blant respondentene.

Tabell 5: Fordeling av idrettsgren blant respondentene (N=19).

Idrettsgren	Antall utøvere
Alpint	3
Bryting	3
Telemark	3
Skiskyting	2
Sykling	2
Fotball	1
Friidrett	1
Kombinert	1
Langrenn	1
Pistolskyting	1
Skyting	1

Respondentene ble spurt hva som er deres fremste idrettsprestasjon/plassering i løpet av karrieren. For å oppsummere noen av prestasjonene var det 17 utøvere med 1. -3. plass i NM, 10 med 1. -4. plass i verdenscup, 6 med 1. – 4. plass i EM og like mange med Nordisk mestertittel. Fem utøvere hadde 1. -4. plass i VM og 2 pallplasser i OL. Vi har ikke delt mellom junior, U23 eller senior plasseringer. En utøver ble ekskludert basert på idrettslig prestasjonsnivå, med høyeste prestasjon på regionalt nivå. Nesten alle de inkluderte toppidrettsutøverne, 84 prosent (n=16), var fortsatt aktive i sin idrett på undersøkelsestidspunktet.

Hele utvalget har fullført eller holder på å fullføre videregående utdanning (2 som ikke har fullført). Tabell 6 gir oversikt over andelen av utvalget som gikk (går) på videregående skole i Møre og Romsdal og som bor i Møre og Romsdal nå. Av de 9 som fortsatt er aktive idrettsutøvere og bor i Møre og Romsdal er det innen idrettene telemark, bryting, skyting/pistolskyting, sykkel, randonee og skiskyting.

Tabell 6: Andel av utvalget som gikk på videregående skole i Møre og Romsdal og som bor i Møre og Romsdal. Antall.

	Ja	Nei
Gikk du på videregående skole i Møre og Romsdal? N=19	10	9
Bor du i Møre og Romsdal nå? N=17	9	8

Tabell 7 viser fordeling mellom ulike utdanningstilbud respondentene gikk/ går. Andelen som gikk 3-årig idrettsfag fordeler seg relativt likt mellom å ha gått videregående skole i Møre og Romsdal og andre steder. Alle respondentene som oppgir å ha gått Yrkesfag eller Kunst, design og arkitektur gikk videregående i Møre og Romsdal, mens kun én som gikk 4-årig toppidrett gikk på videregående skole i Møre og Romsdal. Samlet sett har flest toppidrettsutøvere gått 3-årig idrettsfag (n=7), nest flest 4-årig toppidrett (n=5), tett etterfulgt av yrkesfag (n=4).

Tabell 7: Fagretning videregående skole. Antall (N=19).

Videregående utdanning	Gått videregående skole i Møre og Romsdal	Gått videregående skole andre steder	Antall samlet
Idrettsfag (3 år)	4	3	7
Kunst, design og arkitektur	1	0	1
Studiespesialiserende	0	1	1
Studiespesialisering med idrett på 3 år, NTG	0	1	1
Toppidrett (4 år)	1	4	5
Yrkesfag	4	0	4

Estimert antall toppidrettsutøvere og idretter i Møre og Romsdal

Oppdragsgiver ønsket et estimert antall på toppidrettsutøvere i Møre og Romsdal i henhold til definisjon av toppidrettsutøvere som bor og trener i Møre og Romsdal og hvilke idretter de tilhører. Vi har ikke lyktes med å fremskaffe et eksakt antall på dette innen prosjektets rammer, men basert på data fra spørreskjema til idrettsmiljø og skoler, samt listen over toppidrettsutøvere fra Møre og Romsdal har vi gjort en beregning av et estimat.

Basert på listen over toppidrettsutøvere utarbeidet av Møre og Romsdal Idrettskrets som tar utgangspunkt i definisjonen er det identifisert 41 toppidrettsutøvere, både funksjonsfriske og parautøvere, som er aktive eller nylig har lagt opp fra Møre og Romsdal. Idretter som er representert er:

- Alpint
- Bryting
- Telemark
- Skiskyting
- Sykkel
- Fotball
- Friidrett
- Kombinert
- Langrenn
- Pistolskyting
- Skyting

- Orientering
- Bordtennis
- Hopp
- Håndball

Idrettsmiljøene ble bedt om å oppgi omtrent hvor mange utøvere de har som satser mot en toppidrettskarriere. Her var det til dels stor forskjell i svarene. Mens lagidretter gjerne oppga mange, eksempelvis oppga ett par idrettsmiljø flere hundre, oppga de fleste som oftest mellom 2-5 utøvere. Det samme gjelder skolenes tilbakemeldinger på antall satsende idrettsutøvere, hvor det blir oppgitt alt fra totalt antall elever på idrettsfag til enkeltutøvere som har markert seg internasjonalt. Vi mener at våre data ikke kan brukes til å si hvor mange potensielle fremtidige toppidrettsutøvere som er ute i idrettsmiljøene per dags dato. De idrettsmiljø som oppgir å ha toppidrettssatsning i svært stor eller stor grad tilhører idrettene:

- Fotball
- Boksing
- Bryting
- Styrkeløft
- Friidrett
- Langrenn
- Taekwon-Do
- Ryttersport
- Sportsdans
- Fotball
- Alpint
- Motorcross

Når man ser på mangfoldet av idretter hvor det ifølge skoler/utdanningsinstitusjoner og idrettsmiljø finnes satsende utøvere er det langt flere både idretter og utøvere med toppidrettssatsning i fylket per i dag. Estimater på antall utøvere og idretter kan derfor kun brukes veiledende som en overordnet oversikt, men er ikke å regne som en endelig oversikt. Blant annet oppgir flere idrettsmiljø som har oppfostret toppidrettsutøvere at de ikke har toppidrettssatsning, og dette er allikevel svært aktuelle idrettsmiljø å regne med i en økt toppidrettssatsning.

KVALITATIVE INTERVJU - CASEUNDERSØKELSE

For å fange inngående forståelse om de problemstillinger og tema som skal belyses i rapporten, utformet vi fem ulike caser fra ulike satsende idrettsmiljø (skiskyting, alpint, bryting, friidrett og roing). Hensikten var å utforske om det finnes en lokalisert helhetlig modell for toppidrettssatsning i fylket, og hvilke ønsker, muligheter og potensial for toppidrettssatsning som finnes. Casene ble valgt etter en grundig kartleggingsfase i samarbeid med oppdragsgiver og Møre og Romsdal Idrettskrets. De idrettsmiljøene som ble valgt ble vurdert som miljø som driver omfattende kvalitetsutvikling gjennom en langsiktig progresjonsplan for å utvikle morgendagens toppidrettsutøvere eller som allerede har utøvere på nasjonalt/internasjonalt nivå. De videregående skolene som ble valgt er de som er nærliggende og/eller har samarbeid med utvalgte idrettsmiljø. Alle de tre høyskoler/universitet i fylket ble inkludert i caseundersøkelsen.

Vi var interessert i hva som kjennetegner idrettsmiljøenes, videregående skolars og høgskole/universitets opplegg når det gjelder toppidrettssatsing. Herunder, hvordan disse aktørene tilrettelegger og følger opp utøverne, hvordan de samarbeider, hvordan de toppidrettssatsningen i fylket, og hvilke behov, ønsker og muligheter det finnes til å styrke toppidrettssatsingen i fylket (både med og uten samarbeid med Olympiatoppen).

Semistrukturerte intervju ble gjennomført av totalt 18 informanter, syv videregående skoler, åtte ulike idrettsmiljø, og tre høgskoler/universitet. Som et middel for å sikre en god geografisk spredning, kom ni av informantene fra Sunnmøre, fem fra Romsdal, og fire fra Nordmøre. Intervjuene var delt opp i fire deler i form av en intervjuguide (Leedy og Omrod 2010): innledende spørsmål, introduserende spørsmål, nøkkelspørsmål og avslutningsspørsmål. Spørsmålene ble først utformet med utgangspunkt i de ulike problemstillingene fra oppdragsgiver. Endelig struktur av intervjuguide ble godkjent av oppdragsgiver hvor nøkkelspørsmålene omhandlet 4 områder; tilrettelegging, samarbeid, helhetstenkning i fylket når det gjelder toppidrettssatsing, og veien videre.

Femten intervju ble gjennomført ansikt til ansikt, to i videomøte, og et på telefon. Lengden varierte mellom 50 og 100 minutter. Intervjuene ble gjennomført i perioden 7. mars – 8. april 2019. To forskere deltok på hvert intervju hvor en hadde ansvar for samtalen og den andre for å skrive referat på PC samt stille oppfølgingsspørsmål ved behov. En forsker var involvert i alle intervjuene, en annen forsker var involvert i seksten og to andre forskere var med på ett intervju hver. Etter hvert intervju oppsummerte de tilstedeværende forskerne intervjuet og skrev et refleksjonsnotat som senere ble gjennomgått og kodet av de to forskerne som var med på de fleste intervjuene.

RESULTAT - SPØRRESKJEMAUNDERSØKELSER

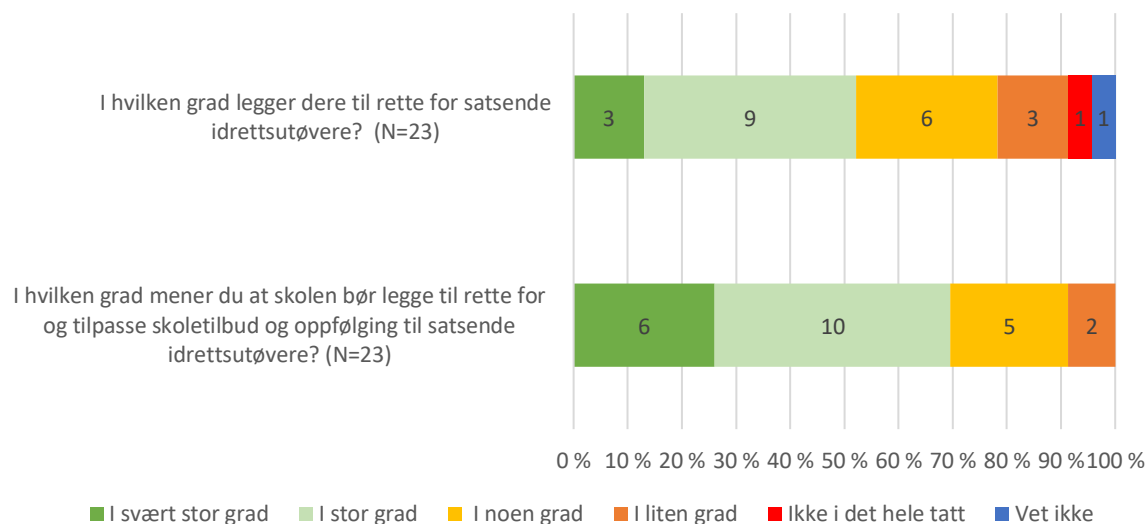
DAGENS SITUASJON - TILRETTELEGGING FOR TOPPIDRETTSSATSNING I MØRE OG ROMSDAL

SKOLER/UTDANNINGSINSTITUSJONER

Om lag halvparten av skolene i undersøkelsen (n=12) svarer at de i svært stor eller stor grad legger til rette for satsende idrettsutøvere (figur 3). Av de 12 skolene som oppgir at de i stor eller svært stor grad legger til rette for satsende idrettsutøvere, er 2 på Nordmøre, 3 i Romsdal, og 7 på Sunnmøre. Denne fordelingen er relativt representativ med plasseringen av videregående skoler i fylket.

Ytterligere 6 skoler legger i noen grad til rette for satsende utøvere, 3 i liten grad og 1 ikke i det hele tatt. Av de 4 skolene som oppgir at de i liten grad eller ikke i det hele tatt legger til rette for satsende idrettsutøvere, tilbyr ingen tilrettelegging for toppidrettsutøvere, og ingen oppgir at de faktisk har satsende idrettsutøvere.

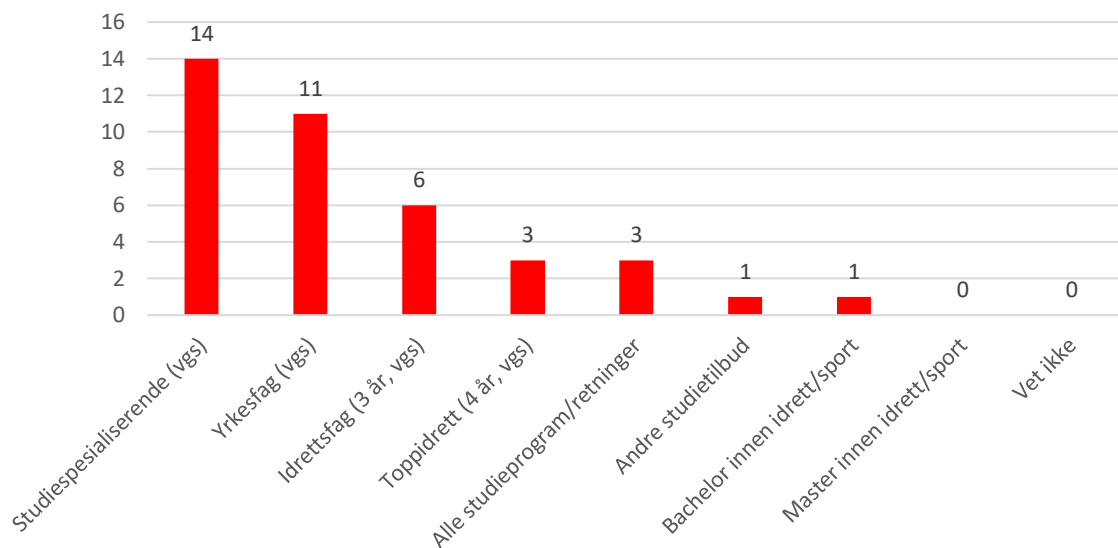
Vi spurte også om skolene selv mener at de bør legge til rette for og tilpasse skoletilbud og oppfølging til satsende idrettsutøvere (figur 3). Resultatene viser at det er flere skoler som mener at de bør legge til rette for satsende utøvere, enn det er som faktisk gjør det. Blant de 16 som har svart at skolen i stor eller svært stor grad *bør* legge til rette for og tilpasse skoletilbud og oppfølging til satsende utøvere, er det 11 som oppgir at de i stor eller veldig stor grad legger til rette for satsende utøvere på undersøkelsestidspunktet, mens hhv. 3 og 1 skole oppgir at de i noen eller liten grad gjør dette (siste svarer «vet ikke»).

Figur 3: I hvilken grad respondentene mener at skolen legger til rette, og burde legge til og tilpasse skoletilbud og oppfølging, til satsende idrettsutøvere. Antall (N=23).

Figur 4 viser hvilke utdannings-/studietilbud i videregående skoler, høyskoler og universitet i fylket som kan tilrettelegges for satsende idrettsutøvere. Årsaken til at det er færre som svarer idrettsfag

og toppidrettsfag enn for eksempel studiespesialiserende er ulikt antall skoler som tilbyr de ulike utdanningstilbud/studietilbud. Figuren viser at det kan tilrettelegges innen studiespesialiserende fag og yrkesfag ved om lag halvparten av de videregående skolene.

Figur 4: Hvilke av deres utdanningstilbud/studietilbud kan tilrettelegges for satsende idrettsutøvere? Antall (N=23).

Skolene legger først og fremst til rette for satsende idrettsutøvere gjennom godkjenning av fravær ved konkurranser, samlinger og lignende (n=15, figur 5). Nesten like mange svarer gjennom utdanningstilbudet/studietilbudet, fleksibilitet i skolehverdagen og utsettelse av skolearbeid.

Figur 5: På hvilke områder/på hvilken måte legger skolen/utdanningsinstitusjonen til rette for satsende idrettsutøvere? Antall (N=23)*. *Flere kryss mulig, ** «Annet» omfatter Eksamen og selvstendig studiearbeid/individuell oppfølging av elever.

Av samarbeid med andre aktører om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere er det flest skoler som samarbeider med lokale klubber/idrettslag (n=15, figur 6). Av de 15 som svarer at skolen samarbeider med lokale klubber/idrettslag, er det 13 som oppgir å ha satsende elever i skolen, i tillegg til at 10 av dem mener at de i stor eller svært stor grad legger til rette for satsende utøvere (5 oppgir «i noen grad»).

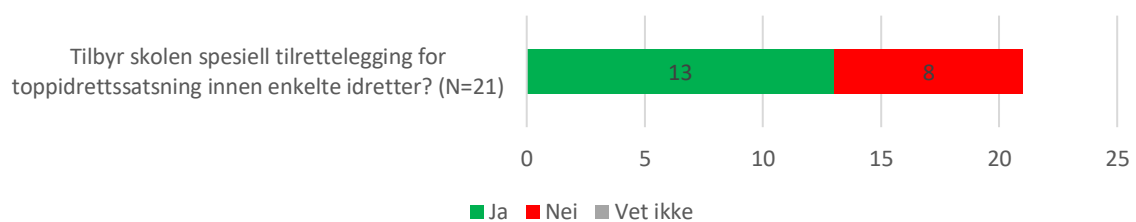
Av de som har svart «nei» på spørsmål om samarbeid, oppgir 6 at de ikke har satsende idrettsutøvere, og 7 at skolen ikke driver med spesiell tilrettelegging for satsende utøvere.

Av de 8 skolene som oppgir samarbeid med ulike særforbund, ønsker 6 i stor eller svært stor grad samarbeid med Olympiatoppen og 7 svarer at skolen har egen lærer/trenerstab med forståelse for og innsikt i den totalbelastningen som satsning mot en framtidig toppidrettskarriere medfører. Av de 6 som oppgir samarbeid med idrettsmiljø, oppgir også 5 at de samarbeider med Møre og Romsdal Idrettskrets.

Figur 6: Samarbeider skolen med andre aktører om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere? Antall (N=23)*. *Flere kryss mulig.

Over halvparten av skolene tilbyr tilrettelegging for toppidrettssatsning innen enkelte idretter (figur 7). Av de 13 som oppgir at skolen tilbyr spesiell tilrettelegging for toppidrettssatsning innen enkelte idretter, sier 9 at de stor/svært stor grad legger til rette for satsende idrettsutøvere (figur 3). Videre oppgir 12 av 13 at de har satsende elever ved skolen (figur 8). Av de 8 skolene som ikke tilbyr spesiell tilrettelegging for toppidrettssatsning innen enkelte idretter er det kun én skole som har satsende utøvere på undersøkelsestidspunktet, mens én oppgir at de har hatt satsende utøvere tidligere.

Figur 7: Tilbyr skolen spesiell tilrettelegging for toppidrettssatsning innen enkelte idretter? Antall (N=21).

Skolene som oppgir spesiell tilrettelegging for toppidrettssatsning har det innen følgende idretter (antall skoler):

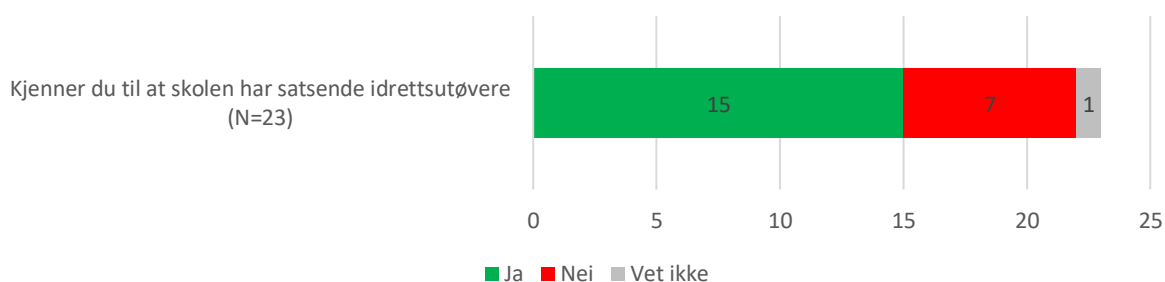
- Håndball (7)
- Fotball (7)
- Friidrett (4)
- Golf (1)
- Sprangridning (1)
- Taekwondo (1)
- Svømming (1)
- Volleyball (1)
- «Ski» (1)
- Skiskyting (1)
- Langrenn (1)
- Randonee (1)
- Bryting (1)
- Dans (1)

I åpne spørsmål er det for øvrig flere som oppgir at tilretteleggingen ikke er avhengig av idrett, men søkerne. En skole skriver:

«Avhengig av om eleven er kapabel til å kombinere skole og idrett. Vår erfaring er at toppidrettsutøvere er det.»

Fire av skolene nevner tilrettelegging ved yrkesfag spesielt, og at det kan være utfordrende å kombinere dette med normal progresjon, blant annet grunnet sesongpreget praksis. En skole forteller at de bruker toppidrett som valgfag ved yrkesfaglinjer for å imøtekomme satsende utøvere på yrkesfag.

Det er 15 skoler i undersøkelsen som kjenner til at de har satsende idrettsutøvere blant sine elever på undersøkelsestidspunktet (figur 8). Av de 15 skolene har 13 egen lærer/trenerstab med forståelse for og innsikt i den totalbelastningen som satsning mot en framtidig toppidrettskarriere medfører. Elleve av de 15 skolene mener at skolen i stor eller svært stor grad legger til rette for satsende utøvere (figur 3). Videre mener 11 av 15 respondenter at skolen i stor eller svært stor grad ønsker samarbeid med Olympiatoppen, mens 3 mener dette i noen grad.

Figur 8: Kjenner du til at skolen har satsende idrettsutøvere? Antall (N=23).

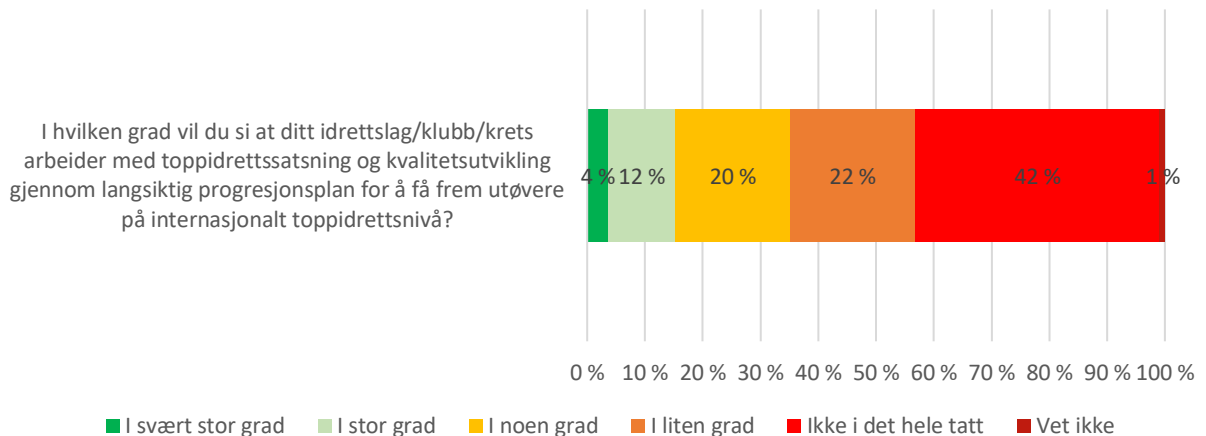
Skolene ble spurt hvor mange og innen hvilke idretter de har satsende idrettsutøvere. Her ble det tydelig at begrepet «satsende idrettsutøvere» ble tolket ulikt av de ulike skolene. Mens noen kun har nevnt utøvere på landslagsnivå, har andre nevnt alle elever på toppidrettslinje. Det er derfor ikke mulig å gjengi et antall satsende idrettsutøvere basert på våre data. De idretter som nevnes i de åpne svarene er (i ikke-prioritert rekkefølge, idretter i kursiv er idretter hvor det per i dag IKKE finnes skoler med spesiell tilrettelegging innen den aktuelle idretten i Møre og Romsdal):

- Fotball
- Håndball
- Ryttersport
- *Turn*
- Taekwon-Do
- *Boksing*
- Friidrett
- Golf
- Langrenn
- *Styrkeløft*
- *Seiling*
- Alpint
- *Amerikansk fotball*
- Volleyball
- Motorcross
- Telemark
- Skiskyting
- *Randonee*
- Bryting
- *Skyting*
- Dans

Dette viser et stort mangfold av idretter med satsende utøvere i Møre og Romsdal, også utover de idretter hvor de finnes tilrettelagte skoletilbud per i dag.

IDRETSMILJØ

Vi spurte idrettsmiljøene i hvilken grad de arbeider med toppidrettssatsning og kvalitetsutvikling gjennom langsiktig progresjonsplan for å få frem utøvere på internasjonalt toppidrettsnivå (figur 9). Fire prosent svarte at de i svært stor grad arbeider med toppidrettssatsning, dette var idrettsmiljø innen fotball, boksing, bryting og styrkeløft. Videre svarte 12 prosent at de i stor grad arbeider med toppidrettssatsning, dette var idrettsmiljø innen friidrett, langrenn, Taekwon-Do, ryttersport, sportsdans, fotball, alpint, boksing, styrkeløft og motorcross. Det var 20 prosent av idrettsmiljøene som i noen grad har toppidrettssatsning, 22 prosent har det i liten grad, mens 42 prosent svarer at de ikke har det i det hele tatt.

Figur 9: I hvilken grad respondentene mener at idrettsmiljøet arbeider med toppidrettssatsning og kvalitetsutvikling gjennom langsiktig progresjonsplan for å få frem utøvere på internasjonalt toppidrettsnivå. Prosent (N=111).

I et åpent kommentarfelt kunne idrettsmiljøene oppgi innen hvilke idrett(er) de har toppidrettssatsning. Her svarte også idrettsmiljø som oppga å ikke ha toppidrettssatsning i det hele tatt på spørsmålet over. Disse miljøene har utøvere som satser mot en toppidrettskarriere på undersøkelsestidspunktet. Idrettsgrener som ble oppgitt (antall idrettsmiljø):

- Fotball (9)
- Friidrett (7)
- Langrenn (4)
- Skiskyting (4)
- Styrkeløft/benkpress (3)
- Håndball (3)
- Alpint (3)
- Turn – apparatturn (2)
- Klatring (2)
- Orientering (2)
- Golf (2)
- Volleyball (2)
- Hopp (2)
- Kombinert (2)
- Telemark (2)
- Boksing (2)
- Ryttersport (2)
- Taekwon-Do
- Motorcross
- Undervannsrugby
- Håndbak
- Korpsdrill og sportsdrill
- Jolleseiling
- Lag kata
- Beach volleyball
- Randonee
- Quad/atv
- Sykling
- Mønster og sparring
- Bordtennis
- Kickboxing
- Braziliansk Jiu Jitsu
- Bueskyting
- Sportsdans
- Hip hop
- Bryting

Til tross for at listen over idrettsgrener hvor det satses mot toppidrettsnivå i Møre og Romsdal er lang, er det kun et fåtall idretter som, basert på utvalget som har besvart denne undersøkelsen, er representert flere steder i fylket.

For å få bedre innsikt i toppidrettssatsningen spurte vi idrettsmiljøene hva de vektlegger i denne. Det var særlig tre hovedmoment som var fremtredende:

1. Trenerne, herunder kompetanse, utdanning, utvikling, utdanne tidligere toppidrettsutøvere til trenere. Enkelte miljø henter inn eksterne trenere og enkelte har fulltidsansatte trenere. «Gode trenere med god bakgrunn (idrettsutdanning) som brenner for idretten er svært viktig».
2. Gode treningsfasiliteter tilpasset den spesifikke idretten
3. Gode konkurranser, lokalt, nasjonalt og internasjonalt

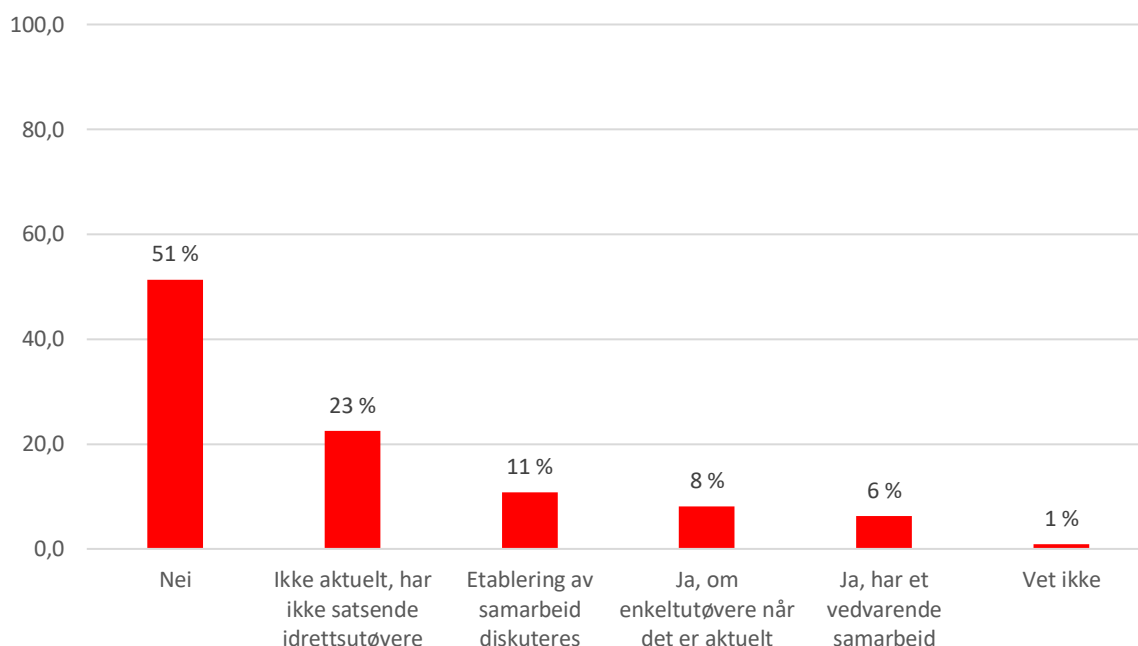
Andre fremtredende moment i toppidrettssatsningene var:

- Bruk av utviklingsplaner med mål
- Samlinger, både lokale og nasjonale samlinger nevnes
- Langsiktig tankegang
- Godt sosialt miljø
- Testing som mål på fremgang av trening
- Samarbeid, herunder med landslagstrenerne, særforbund, andre idrettsmiljø, videregående skoler
- Godt kvalifiserte ledere
- Økonomisk støtte til satsning (reisestøtte, dekning av startkontigenter osv)
- Trenersamarbeid mellom idrettsmiljø

Enkelte idrettsmiljø forteller at toppidrettssatsningen er avhengig av om enkeltpersoner ønsker å satse, klubb og krets samarbeider deretter for å følge opp disse utøverne.

Samarbeid med videregående skoler/utdanningsinstitusjoner

Kun 6 prosent av idrettsmiljøene har et vedvarende samarbeid med videregående skoler/utdanningsinstitusjoner om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere (figur 10). Ytterligere 8 prosent har det om enkeltutøvere når det er aktuelt, mens 11 prosent vurderer å etablere et slikt samarbeid. For 23 prosent er det ikke aktuelt da de ikke har satsende utøvere, mens hele 51 prosent svarer «nei».

Figur 10: Har idrettslaget/klubben/kretsen inngått samarbeid med skoler/utdanningsinstitusjoner om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere? Prosent (N=111).

De som har samarbeid med skoler/utdanningsinstitusjoner ble bedt om å oppgi hva dette samarbeidet består av. De fleste forteller om samarbeid knyttet til tilrettelegging og oppfølging av trening i og utenom skoletiden, slik at dette blir sett i sammenheng: «samarbeider om utøvere slik at vi ser helheten på tilbudet som blir gitt til utøveren, samarbeider om opplegg for utøveren». To idrettsmiljø forteller om et spesielt tett samarbeid med videregående skole(r), hvor blant annet idrettsmiljøets trener er ansatt ved skolen og følger opp treninger i skoletiden, trenings- og konkurranseoppfølging eller at idrettsmiljøet deltar i bestemmelse av innholdet på treninger i skoletiden. Ett idrettsmiljø forteller om samarbeid med en videregående skole utenfor fylket hvor de beste utøverne får starte etter ungdomsskolen.

I tabell 8 har vi sammenlignet svar på spørsmålene «I hvilken grad vil du si at ditt idrettslag/klubb/krets arbeider med toppidrettssatsning og kvalitetsutvikling gjennom langsiktig progresjonsplan for å få frem utøvere på internasjonalt toppidrettsnivå?» og «Har idrettslaget/klubben/kretsen inngått samarbeid med skoler/utdanningsinstitusjoner om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere?». Prosentene summeres vertikalt og vi har markert andeler over 25 prosent for å se om noe skiller seg ut. Av de satsende idrettsmiljøene, altså de som i svært stor, stor og noen grad har toppidrettssatsning er det svært få som har etablert samarbeid med skoler om tilrettelegging og oppfølging av satsende idrettsutøvere. Dette sammenfaller med data fra intervjuene, hvor det kommer frem at det er lite formalisert samarbeid og kun noe personavhengig samarbeid ved behov. Samarbeid mellom videregående skoler og idrettsmiljø, særlig de satsende, fremstår som et potensiale i tilrettelegging for toppidrettssatsning i Møre og Romsdal.

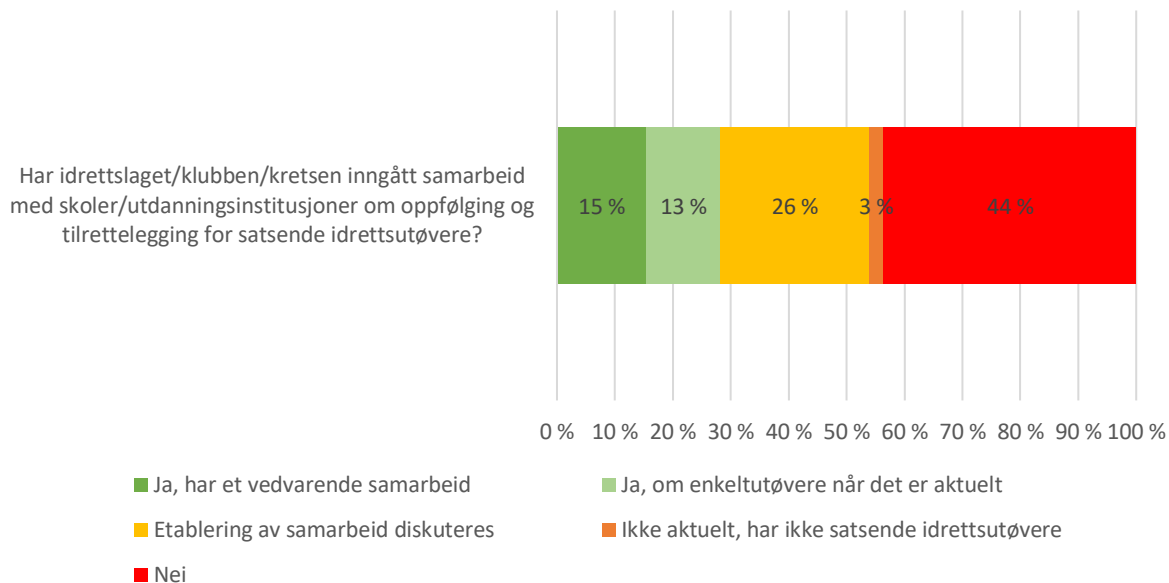

Tabell 8: Sammenligning svar spørsmålene: «I hvilken grad vil du si at ditt idrettslag/klubb/krets arbeider med toppidrettssatsning og kvalitetsutvikling gjennom langsiktig progresjonsplan for å få frem utøvere på internasjonalt toppidrettsnivå?» og «Har idrettslaget/klubben/kretsen inngått samarbeid med skoler/utdanningsinstitusjoner om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere?». Prosent (N=111).

I hvilken grad vil du si at ditt idrettslag/klubb/krets arbeider med toppidrettssatsning og kvalitetsutvikling gjennom langsiktig progresjonsplan for å få frem utøvere på internasjonalt toppidrettsnivå?

		Ikke i det hele tatt (N=47)	I liten grad (N=23)	I noen grad (N=22)	I stor grad (N=13)	I svært stor grad (N=4)
Har idrettslaget/klubben/kretsen inngått samarbeid med skoler/utdanningsinstitusjoner om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere?	Nei					
	Ikke aktuelt, ikke satsende idrettsutøvere	51,1	60,9	40,9	46,2	50,0
	Etablering av samarbeid diskuteres	42,6	17,4	4,6	0,0	0,0
	Ja, om enkeltutøvere når aktuelt	2,1	4,4	31,8	7,7	50,0
	Ja, har et vedvarende samarbeid	2,1	13,0	9,1	23,1	0,0
	Vet ikke	2,1	0,0	13,6	23,1	0,0

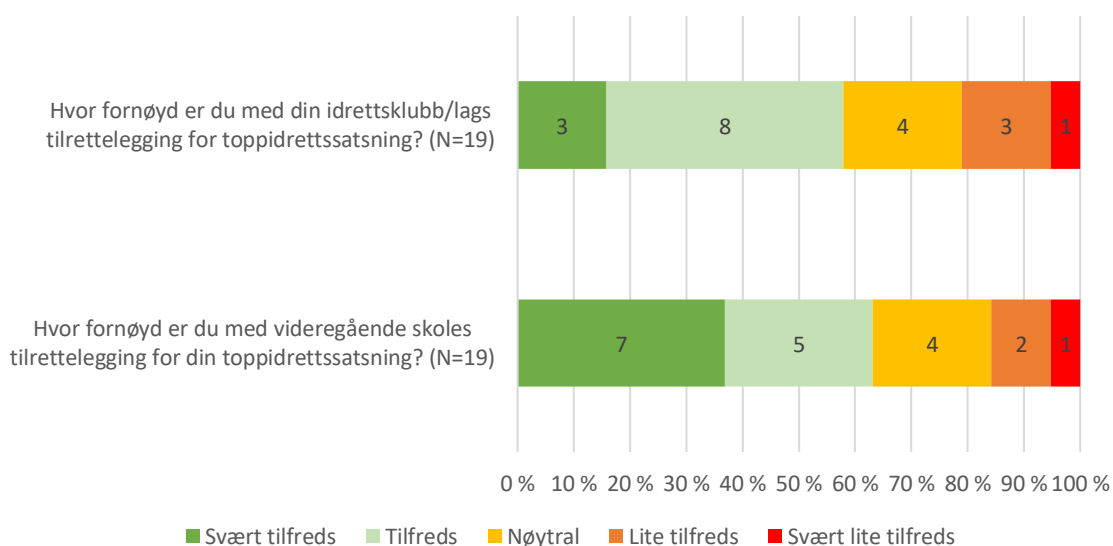
Det er flere av de satsende idrettsmiljøene som har samarbeid med skoler/utdanningsinstitusjoner om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere enn i utvalget for øvrig (figur 11). Men også blant de satsende idrettsmiljøene er det 44 prosent som ikke har samarbeid med skoler/utdanningsinstitusjoner.

Figur 11: Satsende idrettsmiljø og samarbeid med skoler/utdanningsinstitusjoner om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere. Prosent (N=39).

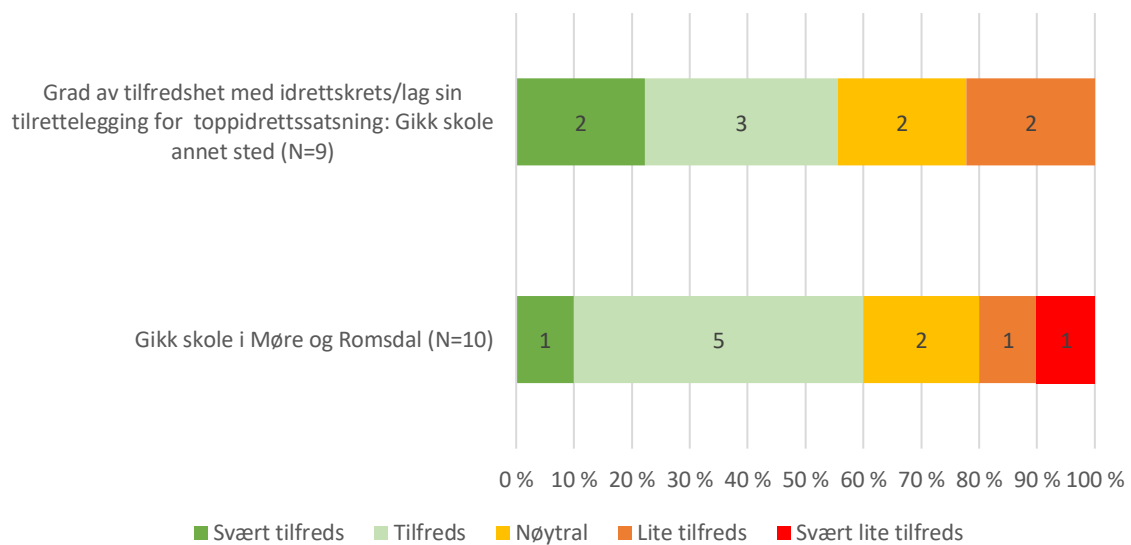
TOPPIDRETTSUTØVERE OM TILRETTELEGGING FOR TOPPIDRETTSSATSNING

Figur 12 viser at flere av toppidrettsutøverne svarer at de er svært tilfreds med videregående skoles tilrettelegging for deres toppidrettssatsning (n=7) enn det er som er svært tilfreds med sin idrettsklubb/lags tilrettelegging for toppidrettssatsning (n=3). Omtrent like mange (henholdsvis 12 og 11 utøvere) er svært tilfreds eller tilfreds med tilretteleggingen fra videregående skole og idrettsklubb/lag.

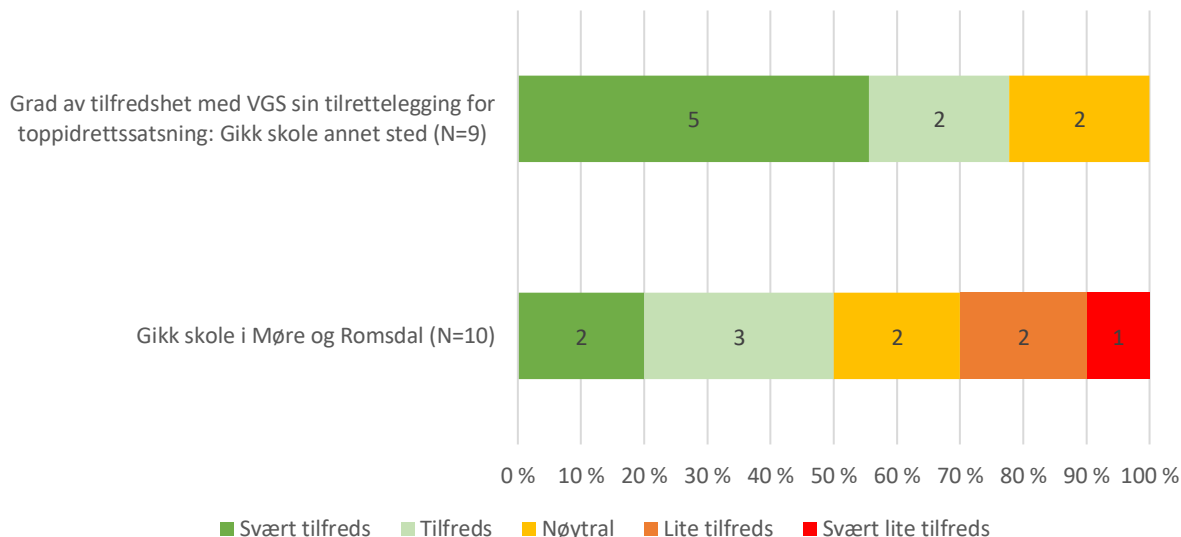
Figur 12: Grad av tilfredshet når det gjelder tilrettelegging for toppidrettssatsning. Antall (N=19).

Av de 11 utøverne som var svært tilfreds eller tilfreds med idrettsklubb/lags tilrettelegging for deres toppidrettssatsning var det nesten lik fordeling mellom Møre og Romsdal og andre fylker (henholdsvis 6 og 5 utøvere, figur 13). Blant de 6 utøverne som gikk videregående i Møre og Romsdal og var tilfreds/svært tilfreds med idrettsklubb/lag sin tilrettelegging for egen toppidrettssatsing gikk 4 på idrettsfag, mens 2 gikk yrkesfag. Blant de 5 utøverne som gikk videregående et annet sted og var tilfreds/svært tilfreds med idrettsklubb/lag sin tilrettelegging for egen toppidrettssatsing gikk 3 idrettsfag og 2 toppidrett. De 2 som var lite tilfreds/svært lite tilfreds med idrettsklubb/lag sin tilrettelegging for egen toppidrettssatsing, som gikk videregående i Møre og Romsdal, gikk ulike fagretninger.

Figur 13: Grad av tilfredshet med idrettsklubb/lag sin tilrettelegging for toppidrettssatsing, sammenligning mellom de som gikk videregående skole i Møre og Romsdal og andre steder. Antall (N=19).

Av de 12 utøverne som var svært tilfreds eller tilfreds med videregående skole sin tilrettelegging for toppidrettssatsning gikk 7 på skole et annet sted og 5 på skole i Møre og Romsdal (figur 14). Det var derimot ingen som var lite/svært lite tilfreds med skolens tilrettelegging blant utøvere som hadde gått skole et annet sted, mens 3 var lite/svært lite tilfreds i Møre og Romsdal. Blant de 7 utøverne som gikk videregående et annet sted og var tilfreds/svært tilfreds med skolens tilrettelegging for egen toppidrettssatsing gikk 4 idrettsfag og 3 toppidrett. Blant de 5 utøverne som gikk videregående i Møre og Romsdal og var tilfreds/svært tilfreds med skolens tilrettelegging for egen toppidrettssatsing gikk 3 idrettsfag, 1 toppidrett og 1 yrkesfag. De 3 utøverne som gikk videregående i Møre og Romsdal og var lite tilfreds/svært lite tilfreds med skolens tilrettelegging for egen toppidrettssatsing gikk ulike fagretninger.

Figur 14: Grad av tilfredshet med videregående skole sin tilrettelegging for toppidrettssatsing, sammenligning mellom de som gikk videregående skole i Møre og Romsdal og andre steder. Antall (N=19).

Vi spurte toppidrettsutøverne hvilken tilrettelegging de har fått/får fra videregående skole i forbindelse med sin idrettssatsing (figur 15). Flest utøvere har fått permisjon fra skole ved trening og/eller konkurranser (n=8), av disse har flest gått på videregående i Møre og Romsdal, og utvalget er på dette spørsmålet representert relativt jevnt med fagretningene toppidrett, idrettsfag og yrkesfag.

Blant de som har en veileder på skolen som kan hjelpe med tilrettelegging av studiene, har 3 av 5 vært elev ved en videregående skole i Møre og Romsdal, og er også representert ved toppidrett, idrettsfag og yrkesfag.

Av de som oppgir å ha en trener som kan hjelpe til med tilrettelegging av trening har 2 av 5 gått på skole i Møre og Romsdal, og de er representert ved toppidrett og idrettsfag. Det er også flest utøvere som har gått på skole i andre fylker som har fått tilpasning av utdanningsplaner basert på belastningen i idrettssatsingen.

Figur 15: Svar på ulike spørsmål om tilrettelegging fra videregående skole ifm. satsing på idretten, inndelt etter hvor utøveren har gått på videregående skole. Flere svar mulig. Antall (N=19).

Seks utøvere skrev inn annen tilrettelegging under åpent spørsmål. En skriver at det ikke har vært noen tilpasning, en forteller om en kontaktlærer som har bistått og fulgt opp for eksempel når andre lærere har ønsket å gi trekk i karakter grunnet fravær, en forteller at vedkommende ikke satset innen idretten sin på videregående, en forteller om tett kontakt mellom skole og trener hvor de tilpasset opplegg ved spesielle situasjoner slik at det faglige hentes inn igjen, en forteller om en situasjon med lite tilrettelegging hvor den eneste oppfølgingen er kommunikasjon med landslagstrener på epost.

Nesten samtlige i utvalget (16 av 19 utøvere) ga utfyllende tilbakemeldinger i åpent spørsmål om hvordan de, basert på sine erfaringer, mener at videregående skoler/utdanningsinstitusjoner bør følge opp og legge til rette for satsende idrettsutøvere.

I hovedsak opplever toppidrettsutøverne størst utfordringer i tilrettelegging av skolehverdagen rundt fravær og tilpasning av skolefaglig innhold og oppfølging. En utøver uttaler:

«De som driver toppidrett har helt spesielle behov som er vanskelig å tilfredsstill optimalt på en ordinær skole... ikke prøve å presse utøveren gjennom skolegang med begrenset fleksibilitet...»

En mener at alt idrettsrelatert fravær bør godkjennes, en annen opplever det som frustrerende at utøvere på idrettsfag får godkjent mer fravær enn utøvere på yrkesfag:

«Vanskelig å satse når en går yrkesfag. Det er beklagelig at en må gå idrettslinje eller skigymnas for å få godkjent fravær når en representerer Norge i Verdenscup, VM og Norgescup og er tatt ut til samlinger på landslaget. Dette er helt feil spør du meg.»

Flere forteller om prøver og innleveringer som hopper seg opp, eller legges til mandager og fredager i perioder med mye sesongbasert reising. De ønsker fleksibilitet på gjennomføring:

«... slik at han/hun kan ta disse prøvene for å oppnå en god karakter.»

Gjennom å variere og tilpasse lekser og leksemengde til for eksempel deltakelse på samlinger mener flere det kunne vært enklere å kombinere skole og idrett. Samt ekstra hjelp når eleven er på skolen.

Flere utøvere trekker frem forståelse for utøverens situasjon og dialog mellom skole og elev og med trener og hjem som viktig for tilretteleggingen. En savnet en rådgiver for satsende idrettsutøvere:

«... kunne henvendt oss til dersom det var noe som kolliderte med skole og trening. Da tror jeg det hadde vært lavere terskel til å spørre om noe vi lurte på, i stedet for å ta det opp med den aktuelle læreren i faget det gjaldt. For min del var dette min trener, som deretter måtte gi videre informasjon til skolen.»

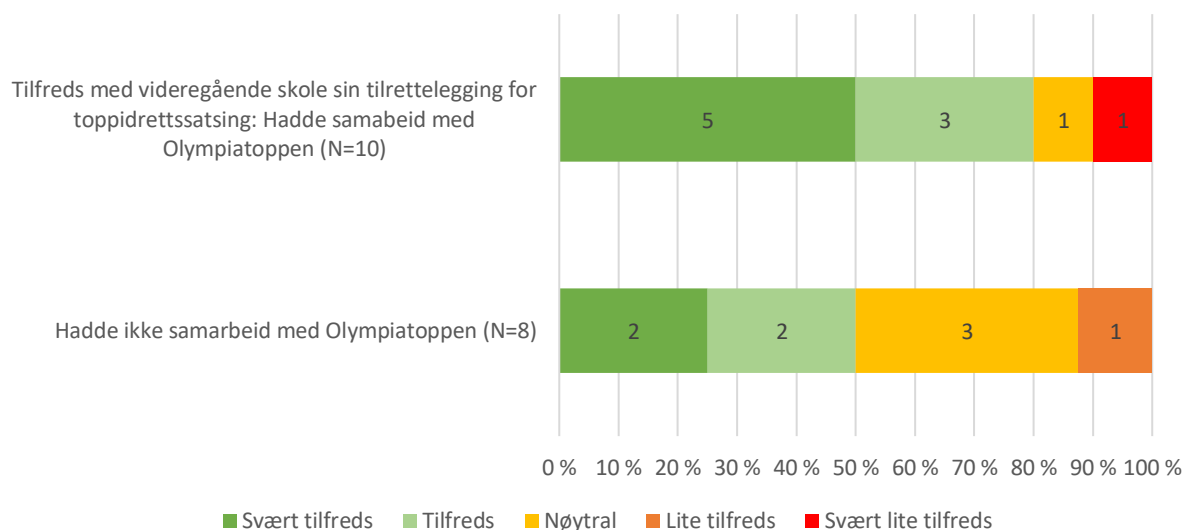
To utøvere gir tilbakemelding om at man må se alle: «De antatt dårligste i den alderen kan bli de beste». Den andre satsset selv ikke under videregående, men gikk allikevel idrettsfag og forteller at 90 prosent av de som satsset aktivt sluttet med idretten etter videregående:

«Kunne nok være lurt å ikke «hause» det så opp. De fleste trengte nok ikke all den reisingen, heller en mest mulig stabil hverdag, godt samhold og kjekke treninger.»

SAMARBEID MED OLYMPIATOPPEN

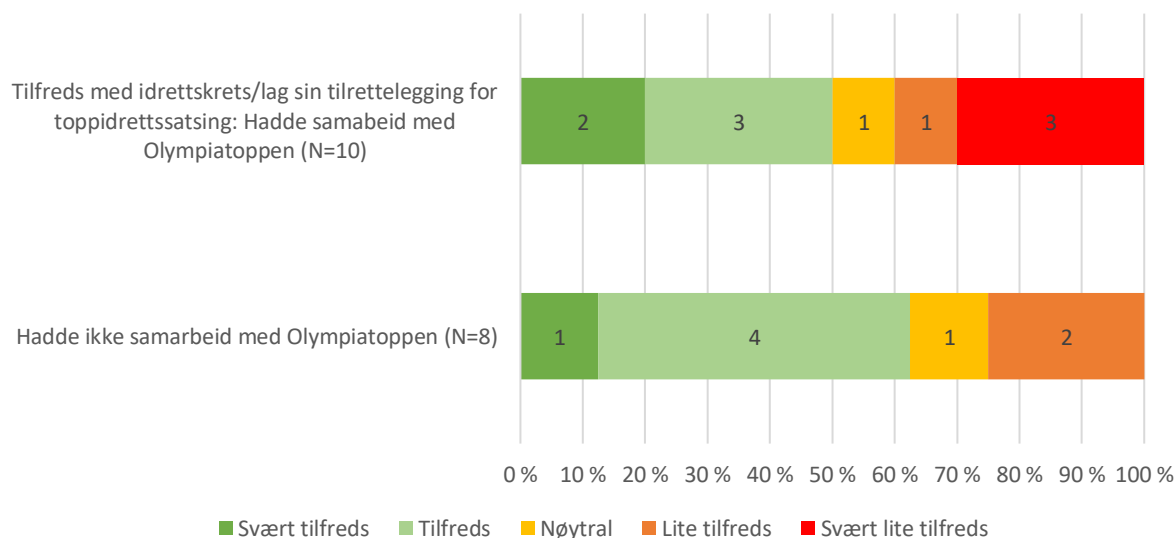
Om lag halvparten av toppidrettsutøverne hadde/har samarbeid med Olympiatoppen mens de bor/bodde i Møre og Romsdal. Av de som hadde/har samarbeid med Olympiatoppen mens de bodde i Møre og Romsdal oppga alle med unntak av én at de hadde en veileder på skolen som kan hjelpe med tilrettelegging av studiene. Idrettsutøvere fra 8 ulike idrettsgrener hadde samarbeid med Olympiatoppen (sykkel, bryting, friidrett, alpint, skyting, telemark, skiskyting og randonee).

I analysene har vi sett nærmere på hvordan et eventuelt samarbeid med Olympiatoppen mens man bodde i Møre og Romsdal potensielt kan ha påvirket tilfredshet med tilrettelegging for toppidrettsutøvere ved videregående skole og idrettslag/klubb. Figur 16 viser at 80 prosent (8 av 10) av de som hadde/har samarbeid med Olympiatoppen var tilfreds eller svært tilfreds med videregående skole sin tilrettelegging, mot halvparten (4 av 8) av de som ikke hadde samarbeid med Olympiatoppen.

Figur 16: Grad av tilfredshet med videregående skole sin tilrettelegging for toppidrettssatsing, sammenligning mellom de som hadde og ikke hadde samarbeid med Olympiatoppen. Antall (N=18).

Av de som har/hadde samarbeid med Olympiatoppen mens de bodde/bor i Møre og Romsdal, var halvparten (5 av 10 utøvere) tilfreds/svært tilfreds med idrettslag/klubb sin tilrettelegging med toppidrettssatsingen (figur 17). Andelen blant de som ikke hadde samarbeid med Olympiatoppen var noe høyere (over 60 prosent, 5 av 8 utøvere). Videre er andelen av de som hadde samarbeid med Olympiatoppen som er lite eller svært lite tilfreds med idrettslag/klubbens på 40 prosent (4 av 10) mot 25 prosent (2 av 8) blant de som ikke hadde samarbeid med Olympiatoppen.

Figur 17: Grad av tilfredshet med Idrettslag/krets sin tilrettelegging for toppidrettssatsing, sammenligning mellom de som hadde og ikke hadde samarbeid med Olympiatoppen. Antall (N=18).

Kort oppsummert viser våre data at toppidrettsutøverne i Møre og Romsdal som har deltatt i denne undersøkelsen er mest tilfreds med videregående skoles tilrettelegging for

toppidrettssatsning sammenlignet med idrettslag/klubbens tilrettelegging. Videre tyder resultatene på at toppidrettsutøverne er mest tilfreds med videregående skolers tilrettelegging når de har samarbeid med Olympiatoppen, mens dette ikke har like store betydning for tilfredshet med idrettslagenes tilrettelegging.

Over halvparten av utøverne (n=12) skrev inn sine forventninger til samarbeid med Olympiatoppen for styrket toppidrettssatsning i Møre og Romsdal. I hovedsak forventer utøverne kompetanse. Kompetanse til trenere i idrettsklubber og idrettslag i fylket både på bredde og toppnivå. Når det gjelder spesifikke kompetansebehov for utøverne selv nevnes treningslære, testing, kosthold, skadeforebygging og livsstil som toppidrettsutøver.

Toppidrettsutøverne trekker frem samlinger som et viktig virkemiddel for å styrke toppidrettssatsningen i samarbeid med Olympiatoppen. På denne måten blir kompetansen tilgjengelig for trenere og utøvere i regionen, samtidig som utøverne får være en del av et større miljø og gjerne teste seg mot og lære av utøvere i verdensklasse. I den forbindelse nevnes det blant annet at utøvere for sent inviteres «inn i varmen» på nasjonalt nivå, og at man må komme seg opp på toppnivå på grunnlag av klubbtreninger og egen kunnskap. Samlinger ønskes også på tvers av idrettsgrener innad i regionen:

«Hadde vært bra med basistreninger på tvers av idretter for å få nye impulser, bevare motivasjon og være en del av ett større miljø.»

Dette med avstand til Olympiatoppen og ulik spisskompetanse ved de ulike regionale avdelingene nevnes også:

«Skal det være samarbeid er nøkkelen at man må jobbe tett og kontinuerlig. Det har ikke noen særlig verdi at man en sjelden gang får tilgang eller hører fra noen i Olympiatoppen. Jevnlig tilgang til alle Olympiatoppens ressurser er en selvfølge.»

For noen idrettsgrener ligger det største idrettsmiljøet og kompetansen ikke hos Olympiatoppen Midt-Norge, men i andre regioner. Dette nevner enkelte utøvere spesifikt at det må tas hensyn til. Avstand gjør også at enkelte er skeptisk til hva Olympiatoppen reelt sett kan bidra med. I treningshverdagen må treneren være tett på, tilgjengelig og ha god kjennskap til utøveren:

«For å få maksimalt utbytte av et samarbeid med Olympiatoppen Midt vil det være viktig at det er en del opplegg som organiseres gjennom dem.»

En trekker frem behov for oppfølging av lege og fysioterapeut i Møre og Romsdal, at det ikke kan forventes at man oppsøker Olympiatoppens medisinske personell for dette. Testing utover det som gjøres i forbindelse med samlinger ønskes også gjennomført i regionen. En ønsker kommunikasjon mellom Olympiatoppen og lærere for å forenkle situasjonen med søking om fritak og fravær rundt konkurranser.

ÅRSAKER TIL FLYTTING FRA MØRE OG ROMSDAL

Av de 19 som besvarte skjemaet var det 8 personer som oppga annet bosted enn Møre og Romsdal. Disse ble spurt om toppidrettssatsningen var årsaken til at de flyttet fra fylket, og hvilke behov som førte til at de valgte å flytte. Det var 8 utøvere som besvarte dette spørsmålet. Vi spurte ikke på hvilket tidspunkt de hadde flyttet og av svarene kommer det frem at to flyttet etter fullført videregående.

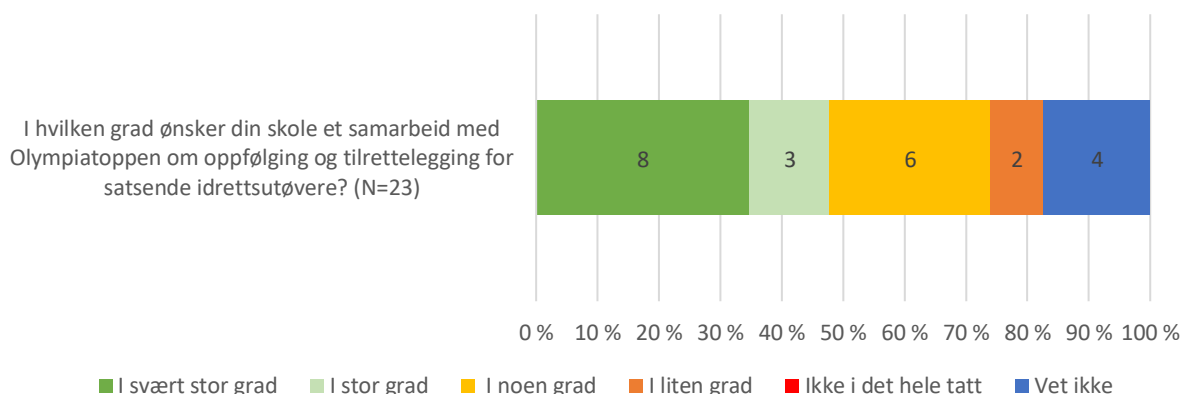
De fleste tilbakemeldingene omhandlet ønske og behov for å være en del av et større idrettsmiljø. For enkelte var dette et krav i idretten deres, hvor satsende utøvere samles for bedre matching, treningsfasiliteter, tettere oppfølging og for å delta på obligatoriske treninger. Små miljø og lange avstander innad og ut av Møre og Romsdal til andre idrettsmiljø, treninger og konkurranser nevnes som årsaker til flytting.

MULIGHETER, ØNSKER OG POTENSIAL KNYTTET TIL SAMARBEID MED OLYMPIATOPPEN

ØNSKE OM SAMARBEID MED OLYMPIATOPPEN

Skoler og utdanningsinstitusjoner

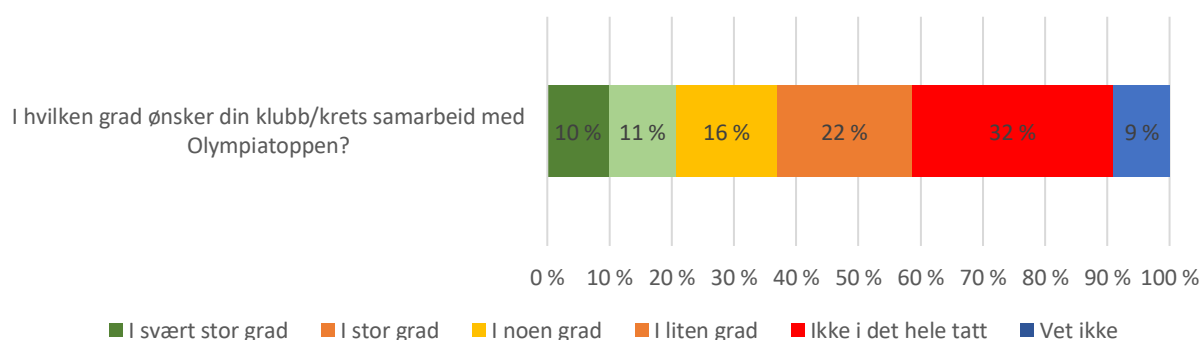
Nesten halvparten av skolene, høgskolene og universitet i fylket (n=11) ønsker i svært stor grad eller stor grad samarbeid med Olympiatoppen om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere (figur 18). Av de 11 som i stor eller svært stor grad ønsker samarbeid med Olympiatoppen, oppgir alle å ha egen lærer/trenerstab med forståelse for og innsikt i den totalbelastningen som satsning mot en framtidig toppidrettskarriere medfører, 10 har lærer/trenerstab som har spisskompetanse innenfor spesialidrettene som skolen tilbyr, alle legger i stor/svært stor grad til rette for satsende utøvere, og alle oppgir (naturlig nok) at de har satsende utøvere. Dermed kan det se ut som det er skolene som allerede er kommet langt på vei i tilrettelegging og oppfølging av satsende idrettsutøvere som i størst grad ønsker samarbeid med Olympiatoppen.

Figur 18: I hvilken grad ønsker din skole et samarbeid med Olympiatoppen om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere. Antall (N=23).

Idrettsmiljø

Mens nesten halvparten av skolene/utdanningsinstitusjonene i undersøkelsen i svært stor eller stor grad ønsker samarbeid med Olympiatoppen, er det kun rundt 20 prosent av idrettsmiljøene som svarer det samme (figur 19). Seksten prosent svarer i noen grad, mens 22 prosent svarer i liten grad og 32 prosent ikke i det hele tatt ønsker samarbeid med Olympiatoppen om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere.

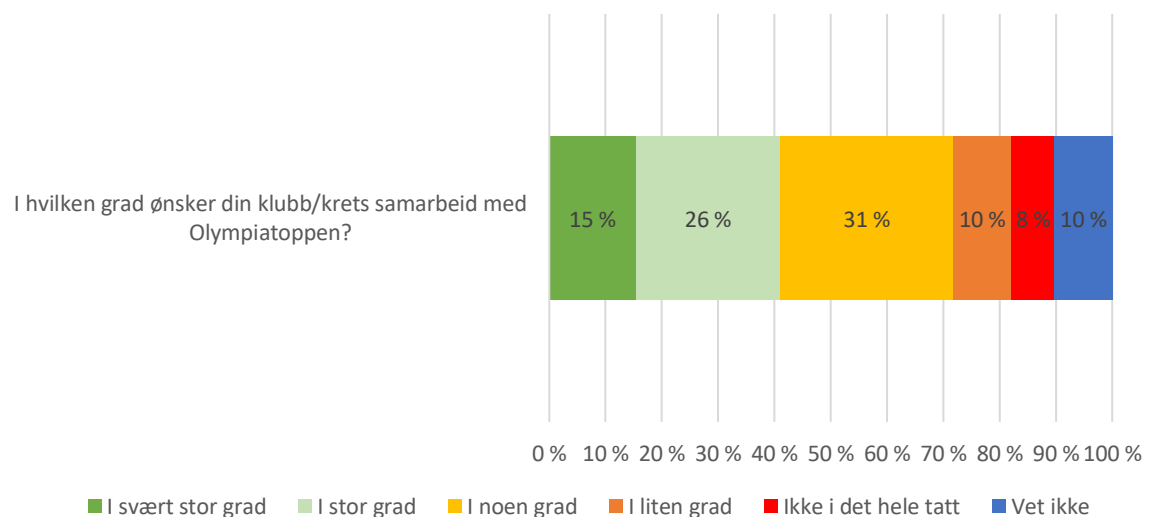
Figur 19: I hvilken grad ønsker ditt idrettsmiljø et samarbeid med Olympiatoppen om oppfølging og tilrettelegging for satsende idrettsutøvere. Prosent (N=111).

I tabell 9 har vi sammenlignet svar på spørsmålene «I hvilken grad vil du si at ditt idrettslag/klubb/krets arbeider med toppidrettssatsning og kvalitetsutvikling gjennom langsiktig progresjonsplan for å få frem utøvere på internasjonalt toppidrettsnivå?» og «I hvilken grad ønsker din klubb/krets samarbeid med Olympiatoppen?». Prosentene summeres vertikalt og vi har markert andeler over 25 prosent for å se om noe skiller seg ut. Tabellen viser at flest av de idrettsmiljøene som i svært stor grad har toppidrettssatsning ikke ønsker samarbeid med Olympiatoppen. Det samme gjelder de idrettsmiljøene som ikke i det hele tatt har toppidrettssatsning. Ønske om samarbeid med Olympiatoppen synes å være størst i idrettsmiljø som i noen grad har toppidrettssatsning allerede.

Tabell 9: Sammenligning svar spørsmålene: «I hvilken grad vil du si at ditt idrettslag/klubb/krets arbeider med toppidrettssatsning og kvalitetsutvikling gjennom langsiktig progresjonsplan for å få frem utøvere på internasjonalt toppidrettsnivå?» og «I hvilken grad ønsker din klubb/krets samarbeid med Olympiatoppen?». Prosent (N=111).

		I hvilken grad ønsker din klubb/krets samarbeid med Olympiatoppen?					
		Ikke i det hele tatt (N=36)	I liten grad (N=23)	I noen grad (N=18)	I stor grad (N=12)	I svært stor grad (N=11)	Vet ikke (N=10)
I hvilken grad vil du si at ditt idrettslag/klubb/krets arbeider med toppidrettssatsning og kvalitetsutvikling gjennom langsiktig progresjonsplan for å få frem utøvere på internasjonalt toppidrettsnivå?	Ikke i det hele tatt	2,8	56,5	11,1	0,0	18,2	40,0
	I liten grad	16,7	26,1	22,2	16,7	27,3	20,0
	I noen grad	2,8	13,0	50,0	41,7	27,3	10,0
	I stor grad	5,6	4,4	11,1	33,3	18,2	20,0
	I svært stor grad	72,2	0,0	5,6	8,3	9,1	10,0
	Totalt %	100	100	100	100	100	100

Når vi kun ser på de satsende idrettsmiljøene (figur 20), er det allikevel over 70 prosent som ønsker samarbeid med Olympiatoppen. Av disse er det derimot kun 15 prosent som i svært stor grad ønsker samarbeid med Olympiatoppen, mens 26 prosent svarer i stor grad. Trettien prosent svarer i noen grad.

Figur 20: Ønske om samarbeid med Olympiatoppen blant satsende idrettsmiljø. Prosent (N=39).

Av de som ikke i det hele tatt eller i liten grad ønsker samarbeid med Olympiatoppen (n=7), oppgir 4 at de i noen grad satser på toppidrett, mens 3 oppgir at de i stor grad satser på toppidrett. Dette er idrettsmiljø innen idrettsgrenene friidrett, golf, orientering, kampsport, dykking, fotball og drill.

FORVENTNINGER TIL SAMARBEID MED OLYMPIATOPPEN

Skoler og utdanningsinstitusjoner

Skolene ble spurt hvilke forventninger de har til samarbeid med Olympiatoppen for styrket toppidrettssatsning i Møre og Romsdal. Fjorten skoler skrev inn sine forventninger. Det som ble nevnt av flest (halvparten av skolene) var kompetanseheving og kurs for både lærere og elever. Av konkrete kursbehov ble det nevnt kompetanseheving rundt hva det innebærer å drive toppidrett og spesifikke fagkurs. Det var nesten like mange som forventer at Olympiatoppen fungerer som et rådgivende og støttende organ både for skolene og utøverne, og at de bidrar til å kvalitetssikre tilbudene. Utover dette er det enkelte som nevner hjelp til testing og individualisering for utøvere.

En skole mener at spørsmålet kun er relevant for skoler med egne idrettstilbud (noe denne skolen ikke har). De satsende utøvere som er elever ved denne skolen følges opp individuelt i skolearbeidet: *«det idrettsrelaterte blander skolen seg ikke i»*.

En annen skole skiller seg også ut fra de øvrige kommentarene:

«At Olympiatoppen setter seg inn i lovverk og læreplaner som gjelder for ungdommen som skoleelev – herunder også kompetansemål og vurderingskriterier for idrettsfag som Olympiatoppen er involvert i eller har hele ansvaret for.»

Idrettsmiljø

Idrettsmiljøene ble bedt om å gi tilbakemeldinger på sine forventninger til et eventuelt samarbeid med Olympiatoppen, 51 idrettsmiljø benyttet denne muligheten. Idrettsmiljøenes forventninger til Olympiatoppen utfyller det de oppgir at de vektlegger i sin nåværende toppidrettssatsning (trenerkompetanse, gode treningsfasiliteter og gode konkurranser). De fleste har forventninger til at et eventuelt samarbeid med Olympiatoppen vil omhandle (antall idrettsmiljø som har oppgitt hvert tema):

- Trenerkompetanse lokalt, herunder trenerutvikling, utdanning, kompetanseheving, kurs og samlinger (18)
- Samlinger, i hovedsak for utøverne, men også for erfaringsdeling og kompetanseheving for trenerne (17)
- Testing av utøvere, for mål på fremgang og kartlegging av treningsbehov (12)
- Oppfølging av utøvere og individuell oppfølging (9)
- Kompetanse om trening (8)
- Olympiatoppen inn regionalt og lokalt med organisering av treningsgrupper for satsende utøvere og bistå med treningsopplegg i klubben (6)
- Oppfølging av idrettsmiljø (5)
- Medisinsk støtteapparat, lege, fysioterapeut mm. (4)
- Kompetanse om skadeforebygging (4)
- Lederkompetanse (3)
- Økonomi og finansiering av toppidrettssatsning for idrettsmiljøene (3)

- Erfaringsutveksling nasjonalt (3)
- Motivasjon/kulturbygging i idrettsmiljø (2)
- Kompetanse om kosthold
- Standardisering/ kvalitetssikring

Idrettsmiljøene er opptatt av å få hjelp til å bygge opp trenerkompetanse lokalt: «*en utfordring å ha svært godt kvalifiserte trenere*».

Nesten like mange nevner samlinger som en stor forventning til samarbeid med Olympiatoppen, spesielt for utøverne: «*samlinger med ungdommer med samme mål*», men også for kompetanseheving og erfaringsdeling for både trenere og utøvere: «*dele kunnskap med andre*». Samlinger fremstår også som viktig på bakgrunn av at det er mange små, spredte idrettsmiljø i fylket, og at man derfor bør legge til rette for satsning for de som vil, blant annet ved å samle dem noen ganger i året: «*vi har enkeltutøvere som ønsker å satse men vi i klubben har for lite erfaring til å bidra med noe*».

Testing av utøvere vil være en viktig del av et samarbeid med Olympiatoppen: «*er viktig for å sjekke kvaliteten på nivået*». Men det nevnes også utfordringer med kostnad og reiseavstand til Trondheim for å gjennomføre tester.

Mange er også spesielt opptatt av å få hjelp til oppfølging av utøverne, gjennom å tilrettelegge for utøvere fra distriktene, opplyse om muligheter og øke kompetansen: «*hente kompetanse slik at de kan vise hva som trengs for å nå toppen*».

Idrettsmiljøenes ulike forventninger til samarbeid med Olympiatoppen, samt ulike synspunkt på når man bør gå aktivt inn for en toppidrettssatsning kan oppsummeres i dette utsagnet:

«*Forventer at det er frivillig og at alle som måtte ønske å stille skal få mulighet til å vise seg frem. Det er mye kompetanse som sitter i Olympiatoppen og man kan ikke forutsi hvem som kommer til å bli best i en alder av 16-20. Derfor bør kompetansen som Olympiatoppen besitter nå ut til flere enn de som pr i dag er regnet som å være de beste i Norge.*»

Enkelte idrettsmiljø skriver at de allerede har hatt samarbeid med Olympiatoppen, da rundt utøvere som har flyttet eller er på landslag. Tre idrettsmiljø uttrykte tydelig skepsis til Olympiatoppen som samarbeidspartner og til å involvere dem i toppidrettssatsningen i Møre og Romsdal:

«*Ingen forventninger. Olympiatoppen Midt har vist ekstremt liten interesse og vilje til å engasjere seg i utøvere og miljø i Møre og Romsdal. Møre og Romsdal er i mange idretter et rekrutteringsfylke, siden mange utøvere må søke seg ut av fylket i junioralder for å satse videre i sin idrett. Og siden Olympiatoppen Midt kun har fokus på seniorer på et godt nivå, så evner de ikke å gi tilbud til Møre og Romsdal.*»

«*Olympiatoppen er en uinteressant samarbeidspartner da de i langt større grad bidrar til holdninger som får ungdom til å slutte med idrett enn til å fortsette.*»

«Jeg har forsøkt å få til samarbeid med Olympiatoppen, men har fått avslag på dette.»

SKOLER SOM OPPFYLLER OLYMPIATOPPENS KVALITETSKRAV PER I DAG

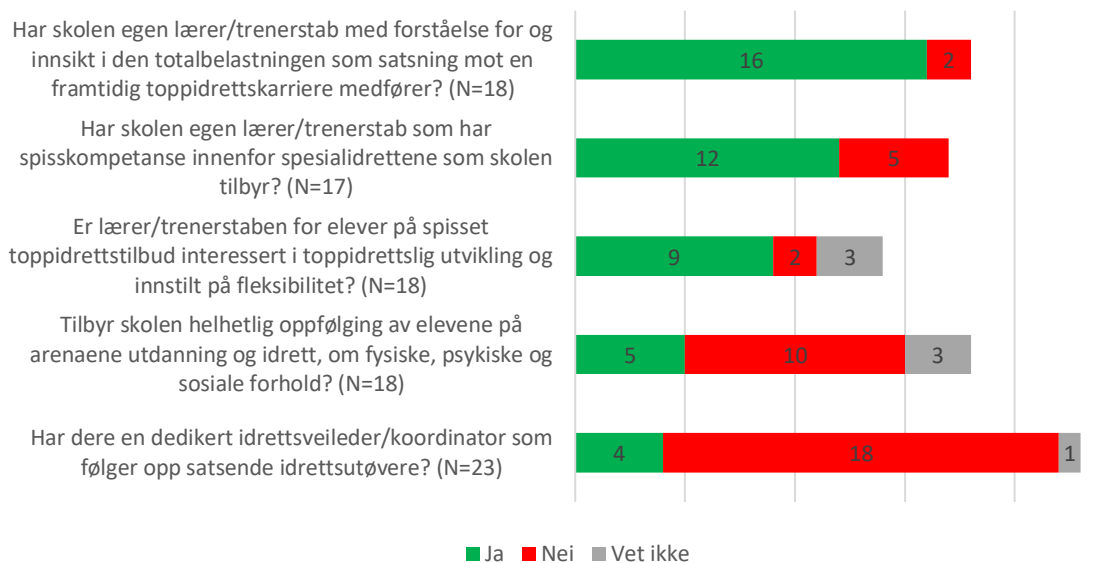
Olympiatoppen har satt opp enkelte kvalitetskrav for skoler og utdanningsinstitusjoner for oppfølging og tilrettelegging av satsende idrettsutøvere som kombinerer skole/studier og toppidrettssatsning. Skolene, høgskolene og universitetet ble i spørreundersøkelsen spurt om hvorvidt de har den kompetanse og ressurser som skal til for å oppfylle disse kravene. Svarene er presentert i figur 21.

Tretten av de 16 skolene som har egen lærer/trenerstab med forståelse for og innsikt i den totalbelastningen som satsning mot en framtidig toppidrettskarriere medfører oppgir å ha satsende idrettsutøvere ved skolen på undersøkelsestidspunktet.

Av de 12 skolene som har lærer/trenerstab med spisskompetanse innen spesialidretter som skolen tilbyr, har 11 satsende idrettsutøvere ved skolen og 10 mener at skolen i stor eller svært stor grad legger til rette for satsende idrettsutøvere.

Av de 9 skolene som oppgir at de har lærer/trenerstab for elever på spisset toppidrettstilbud som er interessert i toppidrettslig utvikling og innstilt på fleksibilitet, oppgir 7 av skolene at de ønsker samarbeid med Olympiatoppen (resterende to svarer «vet ikke»). Videre har alle satsende idrettsutøvere og alle tilbyr spesiell tilrettelegging for toppidrettssatsning innen enkelte idretter. Av de 5 som oppgir at skolen tilbyr helhetlig oppfølging av elevene på arenaene utdanning og idrett, om fysiske, psykiske og sosiale forhold, har alle satsende idrettsutøvere, 4 av 5 tilbyr spesiell tilrettelegging for toppidrettssatsing, ellers likt som for skolene som har dedikert idrettsveileder/koordinator (se under).

Av de 4 som oppgir at de har en dedikert idrettsveileder/koordinator som følger opp satsende idrettsutøvere, tilbyr alle spesiell tilrettelegging for toppidrettssatsing, alle har satsende idrettsutøvere, alle har egen lærer/trenerstab med forståelse for og innsikt i den totalbelastningen som satsning mot en framtidig toppidrettskarriere medfører, lærer/trenerstab som er interessert i toppidrettslig utvikling og innstilt på fleksibilitet og alle mener at skolen i stor eller svært stor grad legger til rette for satsende idrettsutøvere.

Figur 21: Spørsmål knyttet til Olympiatoppens kvalitetskrav for skoler og utdanningsinstitusjoner. Antall (N=17-23).

Skoler som oppga å ha idrettsveileder/koordinator ble spurt om å fortelle litt om denne persons rolle, ansvar etc. Tre av de fire skolene besvarte dette spørsmålet, kun to omtalte veileder/koordinators rolle og ansvar. En noe omskrevet, kort beskrivelse fra hver skole følger:

«Har ansvar for alle med satsning toppidrett, koordinere skole/trening, ha veiledning i forhold til trening/treningslære.»

«Toppidrettsveilederens oppgave er å bidra til at utøver gis mulighet til fleksibel gjennomføring av studiene ved XX... Finne gode og fleksible løsninger i forhold til obligatoriske aktiviteter, der disse kolliderer med utøverens treningstider, samlinger og representasjon...»

MULIGHETER FOR Å STYRKE TOPPIDRETTSSATSNINGEN UTEN SAMARBEID MED OLYMPIATOPPEN

SKOLER/UTDANNINGSINSTITUSJONER

Om lag halvparten av skolene kom med innspill til hvordan toppidrettssatsningen i Møre og Romsdal kan styrkes uten samarbeid med Olympiatoppen. Flest var opptatt av økt samarbeid og økonomi. Samarbeid mellom skolene om hvordan man kan arbeide med tilrettelegging, for eksempel dispensasjonsordninger eller om kompetanseheving, og mellom skoler og idrettsmiljø om bruk av organisert idrett inn i skolens idrettsopplegg og om utvikling og oppfølging innen idrettene.

«Jeg ser det slik at det burde settes ned en gruppe der en trekker inn ulike typer idrettsforbund hvor det planlegges ett fellesskap for toppidrettsutøvere i Møre og Romsdal... også videregående skoler, høgskoler og universitet burde ha ett nettverk der det kan deles kompetanse og erfaring gjeldende oppfølging av toppidrettselever.»

Økonomiske midler til sterkere satsning ved skolene, mulighet for økt fleksibilitet og til treningsfasiliteter blant annet.

«Det MÅ satses økonomisk på skolene som har 4-årig tilbud slik at skolene kan følge opp elevene utenom teori i klasserommet.»

«Med små midler kan vi gi et bedre tilbud til toppidrettsutøvere slik at vi får nok fleksibilitet i systemet som kan gi en lettere hverdag for dem som ønsker å kombinere idrett og utdanning uten å måtte gå på toppidrettslinje.»

Kvalitetssikring fra fylkeskommunens side nevnes også for å kunne forsvare toppidrettssatsningen som et reelt skoletilbud på lik linje med andre utdanningstilbud hjemlet i Opplæringsloven og læreplanverket, herunder kvaliteten av undervisning fra ikke-skolefolk (for eksempel trenere eller Olympiatoppen), kvaliteten av vurderingsarbeidet og at vurderingsarbeidet er i tråd med lovverk og læreplaner, og sikring av at de grunnleggende verdiene for toppidrettssatsningen spiller på lag med verdigrunlaget for videregående opplæring.

IDRETSMILJØ

Av idrettsmiljøene hadde 48 miljø innspill til hvordan toppidrettssatsningen i Møre og Romsdal kan styrkes på andre måter enn å inngå samarbeid med Olympiatoppen. Våre data er tydelig på at idrettsmiljøene savner samarbeid mellom klubber/lag både innen samme idrett og på tvers av idretter: «Vi må lære av hverandre og av de som lykkes». De ønsker samarbeid blant annet for å lære av hverandre og kompetanseheving om trening basert på hverandres særfelt og kompetanse: «Legge til rette for erfaringsoverføring mellom miljøer – både mellom klubber, og ikke minst mellom ulike idretter».

Enkelte idrettsmiljø uttrykker ønske om få hjelp og råd til oppfølging av enkeltutøvere som ønsker å satse i en liten klubb, en klubb forteller om sin erfaring med å følge opp enkelte toppidrettsutøvere innen ulike idretter med liten erfaring på feltet: «Samarbeid mellom klubber er for dårlig med tanke på at der kunne ha vært klubber som var satsende og ledende innen ulike idretter i de forskjellige kretsene».

Mange idrettsmiljø ønsker bistand og løsninger for å styrke trenerkompetansen, og bruke erfaringsoverføring mellom klubber og fra landslagstrener ned til klubbtrenerne.

Noe av det idrettsmiljøene ønsker å få til sammen med andre klubber innen samme idrett, men også på tvers av idrettsgrener er samlinger for utøverne. Samlinger med både teoretisk og praktisk innhold. Flere ønsker at man får til felles treningsgrupper eller utviklingsgrupper for å støtte satsende utøvere og utnytte ressurser og kompetanse på tvers av klubber og idretter i fylket:

«Vi kan styrke toppidrettssatsningen ved å danne regionale treningsgrupper på tvers av klubbene. Dele på treneransvar og organiseringsansvaret. Lage treningsgrupper hvor de få unge som trener og satser treffer flere andre.»

Enkelte idrettsmiljø mener at idrettskretsen bør koordinere økt samarbeid mellom klubber, andre foreslår at det ansettes en toppidrettskoordinator i fylket til å følge opp klubber og satsende utøvere, andre nevner styrking og koordinering mellom særkretsene som veien til bedre toppidrettssatsning i idrettsmiljøene, mens det også etterlyses behov for å samle ressurspersoner for toppidrettssatsning i et eget utviklings- og fagforum.

Mange idrettsmiljø savner økonomisk støtte til klubbens toppidrettssatsning og til satsende utøvere. Det er forslag om fleksible støtteordninger slik at klubber når de har satsende utøvere kan få hjelp til å tilrettelegge og følge opp disse best mulig, noe særlig mindre idrettsmiljø synes er vanskelig.

Enkelte idrettsmiljø mener at toppidrettssatsning ikke er en viktig del av idretten i fylket og at ressursene ikke bør settes inn der men mot bredden. Eventuelt at enkelte idrettsmiljø tar seg av toppidrettssatsningen og at disse aktivt deler sine erfaringer, holder treninger og oppdager talenter og slik er til inspirasjon for breddeidrettens trenere og utøvere.

TOPPIDRETTSUTØVERE

Nesten alle toppidrettsutøverne (n=16) kom med innspill til hvordan toppidrettssatsningen i Møre og Romsdal kan styrkes uten samarbeid med Olympiatoppen. Av disse etterspør 7 utøvere samarbeid mellom idrettsmiljø innad i fylket. Det kommer flere konkrete forslag til dette:

- Samlinger på tvers av idretter for treninger og foredrag: «Foredrag og treninger med toppidrettsutøvere på tvers av idretter, selvfølgelig på et høyt, internasjonalt nivå kommer til å utvikle utøvere mer enn et samarbeid med Olympiatoppen... som videregående elev skal fokus være på hva som må gjøres for å bli best, man er ikke best allerede»
- Samarbeid på tvers av idretter for å skape større idrettsmiljø, samt jobbe med å rekruttere og inkludere flere utøvere: «Det er ingen nettverk i Møre og Romsdal som man har følt er tilgjengelig eller synlig»
- Opprette et kraftsenter/kompetansesenter for toppidrett i Møre og Romsdal for å utnytte den lokale/regionale kompetansen bedre: «En god arena der toppidrett, uansett arena kan møtes»
- Økonomisk støtte til klubber og til utøvere (stipend for eksempel til reise)
- Øke trenerkompetanse
- Sikre gode anlegg og treningsfasiliteter
- Bedre oppfølging under og etter videregående skole: «Det må legges til rette for de som velger yrkesfag og»
- Langsiktig toppidrettssatsning, tenke 10 år frem i tid: «Det må bli attraktivt og en selvfølge at lokale utøvere søker seg lokalt...»

ØVRIGE INNSPILL TIL TOPPIDRETTSSATSNING I MØRE OG ROMSDAL

SKOLER/UTDANNINGSINSTITUSJONER

Det var kun 7 skolerespondenter som kom med erfaringer og synspunkt som kan bidra til å bedre vilkårene for satsende idrettsutøvere i Møre og Romsdal. I hovedsak omhandlet disse tilbakemeldingene fire element: skape tid og rom for å kombinere skole og idrett, utfordringer med regelverk og retningslinjer, herunder fraværsregler spesielt, ressurser og muligheter for tilpasning av skolehverdagen og faglig oppfølging og samarbeid mellom involverte parter.

Når det gjelder tid nevner tre skoler behovet for 4-årige, og i enkelttilfeller lengre, skoleløp som gir mulighet for å jobbe tilstrekkelig med skole og samtidig ha nok tid til trening, konkurranse, hvile og til å være ungdommer.

To skoler nevner spesielt fraværsreglene som utfordrende i å kunne gi et fleksibelt skoletilbud til elever som er mye borte grunnet idrettssatsing. Andre er også opptatt av at det er mer å hente rundt mulighetene for fleksibilitet og tilpasning av skolehverdagen, og at det er behov for ressurser til ekstra faglig oppfølging for elever med mye fravær.

«Vi tenker at det er viktig å se muligheter. Det er mulig å kombinere skole og toppidrett.»

To skoler er spesielt opptatt av samarbeid mellom partene som er involvert rundt en satsende idrettsutøver og elev. En savner ressurser til å ha kontakt med idrettslagene/klubbene for å utvikle en forståelse av de krav og forventninger idretten har til skolen og omvendt. De ønsker også kommunikasjonsplattformer mellom elev/skole og trenere.

«En toppidrettssatsning parallelt med skole krever fleksibilitet fra alle parter.»

IDRETTSMILJØ

Idrettsmiljøenes erfaringer og synspunkt for bedre vilkår for satsende idrettsutøvere i Møre og Romsdal omhandler i hovedsak samarbeid og en helhetlig toppidrettssatsning i fylket, også på tvers av idretter. Et beskrivende utsagn fra et idrettsmiljø:

«Samarbeid på tvers i større grad. I fylket har vi gode fotballag på toppnivå, gode håndballag, gode alpinister, gode roere, gode orienteringsløpere og mye mer. En må dele for å skape kultur. Og kultur tar tid å skape, men er nok mer verdt enn et hav av penger, topputdannede trenere og verdens fineste anlegg.»

Et annet idrettsmiljø skriver:

«Det er mange små miljø, små klubber. Regner med at klubbene kan bli flinkere til å samarbeide, ikke tviholde på de få gode utøverne.»

For å rekruttere og motivere flere til toppidrettssatsning foreslår et idrettsmiljø:

«Samlinger der både topp og bredde møtes for å inspirere flere til å satse på toppidrett. I tillegg noen samlinger der bare toptalentene møtes.»

Et regionalt senter for kompetanse på trening og skade som gjør kunnskap som trenere og utøvere trenger for å bli bedre blir tilgjengelig. Det er vanskelig for små klubber å få frem talent alene, idrettsmiljø ønsker å lære av andre idrettsmiljø og utøvere som har lyktes, se nærmere på deres satsninger og at man styrker og bygger opp kompetansen som allerede er tilstede i regionen:

«Vi tenker at det er viktig at man tenker helhet. Samarbeid med lokale klubber og der vi er definert som toppklubben. Vi ønsker at bredden skal nyte godt av oss ...»

Et annet idrettsmiljø skriver:

«Vi har trenere og utøvere som har lyktes i å nå verdenstoppen i sine idretter, og dette tror jeg kan være verdier og prestasjoner som er overførbare til våre idretter.»

Idrettsmiljøene har behov for økonomisk styrking til toppidrettssatsning, både styrking av klubbene men også bidrag til satsende utøvere. Det nevnes at grasrotmidlene blir skjevfordelt med tanke på at enkelte klubber er tilknyttet kommersielle tilbud og slik sett har mange utøvere.

TOPPIDRETTSUTØVERE

Kun 8 av utøverne hadde ytterligere erfaringer de ønsket å dele. Halvparten av disse gjaldt trenersituasjonen. To hadde ikke trener innen sin idrettsgren og hadde klart å komme seg opp på toppidrettsnivå på egenhånd. Det kommer frem at dette er en utfordring innen noen idretter på idrettslag/klubbnivå så vel som kompetansen ved idrettsfag/toppidrett på videregående. Det ønskes at videregående skole tilrettelegges for toppidrettssatsning i alle idretter:

«Jeg styrte min egen hverdag og hadde egentrening når de andre hadde toppidrett. Jeg hadde usedvanlig mye kunnskap om trening og kropp og hva som krevdes for å bli god, så jeg klarte løypa. Men jeg vet om mange utøvere som var bedre enn meg på den tiden som datt av lasset fordi de ikke hadde noen til å vise vei og ikke hadde målrettet trening.»

Det etterlyses trenere og kompetanse både innen bredde og toppidrett:

«Det er ikke de betalte trenerne som skaper stjernene, men de som jobber i klubbene og er der fra starten.»

En utøver skriver at man må ta et standpunkt om man ønsker å utvikle lokale toppidrettsutøvere eller ikke, og deretter gå skikkelig inn for det. En annen utøver nevner verdien i å reise bort å trene med andre utøvere på høyt nivå som et viktig motivasjonsledd i egen toppidrettskarriere, en annen påpeker behovet for individuell tilrettelegging til det beste for den enkelte og en siste etterlyser at jenter får likestilte rettigheter i guttedominerte idretter.

RESULTATER – CASEUNDERSØKELSE INTERVJU

TILRETTELEGGING FOR TOPPIDRETTSATSNING

SKOLETILBUD

På spørsmål om tilrettelegging av skoletilbud viser våre funn at alle de syv videregående skolene i caseundersøkelsen, samt de tre høgskolene/universitet er samstemte i at skoler bør bidra til tilrettelegging slik at satsende idrettsutøvere kan kombinere skole og toppidrettssatsning. Et element som trekkes frem fra en avdelingsleder ved en av de videregående skolene (VGS) er at det må være en kultur for tilrettelegging, og at dette må være forankret i ledelsen ved skolen:

«De ytre rammene må være på plass for at man skulle kunne tilrettelegge. Hvis man skal ha en skole som er til for utøverne, så må ledelsen også vite om dette. Det må være en kultur i skolen. Det er ikke alltid like lett, men er det på plass fra ledelsen så er det mulig.»
(VGS)

Videre trekker noen av informantene frem at utøverne er i en viktig fase i de årene de er i videregående opplæring, med hensyn til sin idrettskarriere, utvikling og mål. I den forbindelse påpeker en avdelingsleder ved en av skolene at videregående skoler har en viktig rolle, og at man derfor må tilrettelegge:

«Man skal så klart tilrettelegge, hvis ikke er idrettsfag på videregående meningsløs.»
(VGS)

En rektor mener at også fylkeskommunen må ta større ansvar:

«Fylkeskommunen må ta større ansvar for tilrettelegging. Nå er det for mye opp til hver enkelt skole, og hvert enkelt idrettsmiljø. Det er for lite ordninger. Det er flere hindre for oss og elevene – et veldig rigid system...» (VGS)

Av de syv videregående skolene i vårt intervjumateriale er det seks som tilbyr det studieforberedende utdanningsprogrammet Idrettsfag (3 år), mens den siste skolen tilbyr studiespesialisering toppidrett (4 år). Det er disse tilbudene som trekkes frem på spørsmål om tilrettelegging og hvilke skoletilbud de tilbyr for satsende idrettsutøvere som ønsker å kombinere skole og toppidrettssatsning. Flere av skolene påpeker imidlertid at også elever som går vanlig studiespesialisering har mulighet til å velge toppidrett som valgfag, og at de dermed deltar på treningsøker og følger samme opplegg som elevene fra idrettsfag, mens én skole også tilbyr dette for elever på ett bestemt yrkesfaglig utdanningsprogram.

En utfordring som trekkes frem i forbindelse med toppidrett som valgfag for elever på studiespesialisering og yrkesfag er at det kan være vanskelig å få det til å passe med timeplanen.

På en annen side ses det som positivt at elever som ikke er interessert i tradisjonell skolegang, men som likevel ønsker å satse på idretten sin, får muligheten til dette gjennom å kunne velge toppidrett som valgfag, selv om de går et yrkesfaglig utdanningsprogram. Denne muligheten burde vært tilstede ved flere av skolene som tilbyr yrkesfag.

Sett bort fra den ene skolen i vårt intervjumateriale som tilbyr toppidrett som valgfag for elever på et yrkesfaglig utdanningsprogram, så viser våre funn at det i stor grad er lagt opp til at satsende idrettsutøvere skal gå et studieforberedende løp. Det er først og fremst studieforberedende idrettsfag (3 år) som tilbys ved de ulike skolene, samt studiespesialisering toppidrett (4 år), i tillegg til at elever ved vanlig studiespesialisering kan velge toppidrett som valgfag.

En avdelingsleder ved en av skolene som tilbyr idrettsfag (3 år) forteller at han har gjort seg opp noen tanker om at studiespesialisering kanskje er bedre tilrettelagt for satsende idrettsutøvere enn hva tilfellet er for de på idrettsfag. Spesielt med tanke på totalbelastning:

«Vi tilbyr toppidrett både for de på studiespesialisering og de på idrettsfag. Den totale belastningen blir jo mye større for de på idrettsfag. De har fagene treningslære, aktivitetslære og så videre, som de ikke har på studiespesialisering. Elevene på studiespesialisering har bedre utviklingsmuligheter.» (VGS)

SKOLESTRUKTUR

I arbeidet med prosjektet har enkelte trukket frem at Møre og Romsdal har en desentralisert skolestruktur. Dette innebærer at de videregående skolene er autonome enheter, der rektorene har mye makt på egen skole. Vi har ingen sterke funn i vårt datamateriale på akkurat dette, men våre resultater antyder at skolene løser tilrettelegging for satsende idrettsutøvere på ulike måter. Dette gjelder blant annet ulike ordninger og løsninger for hvordan de håndterer fravær. De fleste skolene legger til rette for absolutt alle, med utgangspunkt i idrettskvoten på 10 dager, mens andre praktiserer mer fleksible ordninger, der antall fraværsdager er ubegrenset.

En slik desentralisert skolestruktur, med autonome skoler, bidrar til at det ikke er en enhetlig og felles tenkning for hvordan skoler skal legge til rette for, og følge opp, satsende idrettsutøvere i fylket. Skolene gjør det på sin måte, og hvilken tilrettelegging utøverne får blir personavhengig. Eksempelvis får noen godkjent fravær, der andre får fravær.

TILRETTELEGGING VED SKOLER/UTDANNINGSINSTITUSJONER

Det er bred enighet blant videregående skoler og utdanningsinstitusjoner om at de bør bidra til å tilrettelegge skoletilbudene, men legger de til rette i praksis og hvilken tilrettelegging har de for å støtte satsende idrettsutøvere?

Alle videregående skoler i caseundersøkelsen forteller at de tilrettelegger, slik at satsende idrettsutøvere kan kombinere skole/utdanning og toppidrettssatsning. Det er imidlertid ingen av de syv videregående skolene som har satt dette i system i form av et spesielt støtteprogram, eller som har en dedikert veileder for satsende idrettsutøvere.

«Vi har ingen veileder, eller andre med en slik støttefunksjon. Det er kontaktlærer som har det overordnede ansvaret.» (VGS)

«Vi har ikke et helhetlig program. Vi har mer individuelle tilpasninger til de som trenger det, utover det de får til i normal skolehverdag. For eksempel de som er på samlinger og reiser på stevner. De får ekstra timer, ekstra støtte fra lærerne ved behov.» (VGS)

«Vi har ikke et spesielt program. Vi snakker med lærerne om at de må være obs på tilrettelegging. Vi går gjennom årsplanen i idretten og prøver å få lærerne til å være fleksible. Det er viktig at lærerne er motivert for dette og at de er åpne for å tilrettelegge.» (VGS)

«Vi hadde en veileder for alle toppidrettsutøvere tidligere, men vi har det ikke nå. Dette har med ressurser å gjøre.» (VGS)

«Nei, det har vi ikke.» (VGS)

Kun en av de tre høgskoler/universitetene har utviklet støtte for satsende idrettsutøvere per dags dato:

«Jeg har en ansatt som jobber spesielt med tilrettelegging. Hun har spesialkompetanse med å tilrettelegge for de som har en annerledes studieprogresjon enn andre, som for eksempel toppidrettsutøvere, funksjonshemmede og de som trenger det...» (Høgskole/Universitet))

Selv om ingen av de videregående skolene har et spesielt støtteprogram for satsende idrettsutøvere, påpeker de at de tilrettelegger og at det er kontaktlærerne som har ansvaret for dette – ofte i samarbeid og dialog med faglærere. Denne tilretteleggingen gjøres individuelt, for hver enkelt elev/utøver:

«Vi hjelper dem med kontakten med faglærere. Måten vi følger de opp på er veldig individuell, én til én.» (VGS)

«Det er mer individuelt, og da med mest fokus på intensitet og belastning.» (VGS)

«Det blir på en måte behandlet individuelt. Også fordi elevene er individer.» (VGS)

«For de som driver med individuell idrett trengs individuelle planer.» (VGS)

«Vi tar konkret de utøverne det gjelder, og gjør en individuell vurdering.» (VGS)

Den individuelle tilretteleggingen forutsetter at det er en god dialog mellom kontaktlærere, faglærere og elever. Dette trekkes frem av alle skolene. Store deler av tilretteleggingen går på det skolemessige. Dette innebærer blant annet at elevene får utsettelse på innleveringer og godkjenning av fravær, spesielt i forbindelse med konkurranser, samlinger og treningsleirer, da det er viktig at elevene opprettholder progresjonen i fagene.

«Lærerne i fellesfagene tar hensyn til utøverne når de skal forberede seg mot NM eller noe sånt. Vi prøver å unngå å legge prøver og den type ting i den perioden, slik at de kan forberede seg fullt ut.» (VGS)

«Vi unngår å legge ting inn mot viktige mesterskap.» (VGS)

«Vi har en veldig god kultur i avdelingen min for elevene som skal vekk på samling. Alle lærerne er tett på elevene. Hjelper de med å finne ut av hva de skal gjøre, og hva de ikke skal gjøre. Så jeg vi si at vi har en god kultur på dette.» (VGS)

I forlengelsen av dette trekker skolene frem idrettskvoten på 10 dager som eksempel på hvordan de godkjenner fravær for elever som er bortreist. En avdelingsleder ved en av skolene forteller:

«For elever som er mye på samlinger og må reise, tilrettelegges det med idrettspermisjon. Denne er godkjent i forhold til 10 % fraværregelen, slik at man får trukket fra fraværet. Grensen er 10 dager på dette... Er det snakk om en dag, er det kontaktlærer som bestemmer. Er det over en dag, er det avdelingsleder som avgjør. Det lages da arbeidsplaner for hvordan skolearbeidet skal gjennomføres slik at de holder seg ajour mens de er borte.» (VGS)

To av skolene forteller imidlertid at de praktiserer en noe mer fleksibel ordning med tanke på fravær, men at dette forutsetter at elevene leverer det skolearbeidet som kreves.

«Også er det jo dette med fravær da. Det har jo blitt et satsningsområde i VGS. Elevene har i utgangspunktet 10 dager idrettskvote. Der er vi fleksible. Satsende idrettsutøvere kan overskride 10 dager med mange dager, men vi følger selvfølgelig opp at de gjør de oppgavene de skal. For eksempel når man skal på treningsleir, så legger vi opp til at man jobber med de viktigste fagene på treningsleiren.» (VGS)

«Da lager vi til det vi kaller «alternativ opplæringsarena» for å få det tilpasset systemet vårt. Da får de med seg oppgaver og det de skal gjøre. Så lenge de leverer dette, så får de godkjent fravær... Dette er ubegrenset og ikke en del av idrettskvota... Opplæringsarena er at du gjør det samme som andre, bare at det gjøres fra en annen plass.» (VGS)

Noen av skolene trekker også frem at de setter inn ekstra ressurser og støtte til elevene ved behov, på tross av at de ikke får ekstra midler til dette.

«Vi har mer individuelle tilpasninger til de som trenger det, utover det de får til i normal skolehverdag. De får ekstra timer, ekstra støtte fra lærerne ved behov. De som går glipp av mye på dagtid, et fåtall, får litt tilpasninger og ekstra oppfølging.» (VGS)

«Hvis noen er mye borte i enkelte fag, for eksempel i matte, så har vi satt inn litt ekstra støtte når de er hjemme. Selv om vi ikke får midler til dette. Skulle gjerne ønske at vi hadde mer midler til å gjøre dette.» (VGS)

Selv om det først og fremst er elementer knyttet til det skolemessige som trekkes frem av de videregående skolene på spørsmål om hvilken tilrettelegging de har for satsende idrettsutøvere, så er det samtidig flere som trekker frem at de fokuserer på det idrettslige og at de har en tett oppfølging av elevene både før, under og etter treningene. Dette innebærer blant annet at de lager treningsplaner, skriver treningsdagbøker og at skoletreningene tilpasses treningene som elevene har på kveldstid.

«De får tilpasset treningen til den treningen de har utenom skolen. Tilpasses mer på gruppenivå, for eksempel ved å kjøre basistrening på skolen om det er mye spesifikk trening utenom.» (VGS).

«Da tilrettelegger vi for økter i toppidrett, og så setter jeg opp et treningsprogram for de jeg har ansvar for. Målet er å utvikle utøveren i takt med utviklingstrappa. Da er det viktig for oss å se på hvor vi står og hvor vi ønsker, og så dreier det seg om å gå i den retningen.» (VGS)

Flere av de videregående skolene påpeker viktigheten av at de ser helheten, basert på det faktum at elevene skal prestere på to arenaer. De ønsker å prestere sportslig, innenfor sine respektive idretter, samtidig som de skal fullføre skolen og få et vitnemål. Av den grunn må skolene se på totalbelastningen for elevene.

«Aktiviteten må bli spredt utover uka og vi må tenke på totalbelastning. Vi tilrettelegger ukeplanen med tanke på belastning. De treningstimene de har på skolen må samsvare med det de gjør på kveldstid.» (VGS)

«Viktig at man fokuserer på belastning og planlegger året og sesongen ut fra det.» (VGS)

Selv om alle de videregående skolene forteller at de legger til rette for satsende idrettsutøvere på best mulig måte, og at de strekker seg så langt de kan for å få det til, påpeker flere at de gjerne skulle gjort enda mer for å tilrettelegge. En av avdelingsleder ved en av skolene deler sin bekymring:

«Videregående skole er kanskje ikke tilrettelagt på en god nok måte for den som satser på en idrett som krever veldig mye restitusjon. Ta for eksempel skiskyting, som har mange reisedøgn i løpet av en vinter. Da er det kanskje vanskelig å satse 100 % på både skole og idrett.» (VGS)

De tre høgskolene/universitetet forteller at de også legger til rette for satsende idrettsutøvere. Dette går først og fremst på utvidet tid på studiet, samt fritak fra undervisning.

«Man må finne måter der man kan bruke mer tid på studier, og for eksempel ta det over lengre tid.» (Høgskole/Universitet)

«Det må være fleksibelt med tanke på fritak fra undervisning og den type ting.» (Høgskole/Universitet)

Utover dette viser våre funn at de tre høgskolene/universitetet i fylket ikke har den samme tilretteleggingen som de videregående skolene. Hva som er årsaken til dette kommer ikke frem i vårt materiale, men det kan kanskje til dels forklares ved at det er få toppidrettsutøvere som bor og praktiserer idretten sin ved siden av studier i Møre og Romsdal. En annen potensiell årsak kan være at utdanningsinstitusjonene ikke har vært tydelig på sin rolle for tilrettelegging for toppidrettsutøvere.

IDRETSMILJØENES TILRETTELEGGING

De åtte idrettsmiljøene som deltok i caseundersøkelsen fikk også spørsmål om hvordan de legger til rette for utøvere som ønsker å satse mot toppidrettsnivå. Det som trekkes frem av de fleste miljøene er tett oppfølging fra trener, individuell tilrettelegging og økonomisk støtte:

«Det er jo oppfølging fra trener. Vi har felles treninger for alle. Men vi kan si at de som virkelig ønsker å satse, og som går på XXXX videregående, vil ha veldig mange treffpunkt med meg som trener. To ganger med meg på kveldstid. Vi møtes ganske ofte i løpet av en uke og kan ha den tette dialogen og veiledningen. Tett oppfølging av meg som trener.» (Idrettsmiljø)

«Det å se hver enkelt og tilrettelegge individuelt for hver utøver.» (Idrettsmiljø)

«I klubben vår så går jo alle ressurser til de aktive og satsende. Det er ingen av vi trenere eller ledere som har betalt. Når det gjelder utstyret så prøver vi å ha det beste hele tiden, sånn at det ikke skal stå på tilgang til utstyr. Klubben holder utstyr, så får utøverne disponere dette. Dette er jo veldig dyrt utstyr. Vi snakker om flere hundre tusen kroner for en skikkelig XXXX.» (Idrettsmiljø)

«Vi har en tett oppfølging av de som er satsende utøvere. De har en kontrakt med klubben, og får økonomisk støtte. De har en trener som følger dem opp.» (Idrettsmiljø)

«Måten vi legger til rette på er at det ikke skal koste for mye for utøveren. Det er ingen sport du tjener penger på for å si det sånn, uansett hvor god du er. Klubben betaler jo en stor kontingent for at de som er på landslag skal få være på landslag. Der er vi med på å støtte så godt som mulig, selv om det er en liten egenandel for utøveren.» (Idrettsmiljø)

I forlengelsen av dette trekker ett av idrettsmiljøene frem at de gir utøveren et helhetstilbud, mens et annet forteller at det er opp til utøveren selv:

«De får et kjempebra treningstilbud i klubben. Ikke bare på matta, men også løping, mental trening, kosthold og så videre. Vi har et helhetstilbud. Et 100 % treningstilbud. Vi dekker 80 % av økonomien i det. For de som er på landslaget dekker vi 100 %. Men for de som bor hjemme hos sine foreldre har noen egenandeler. Med et helhetstilbud får vi en helhetspakke. Vi tar ansvar for alt. Også trener vi veldig mye.» (Idrettsmiljø)

«Det som vi bruker å si på avslutningen på våren: til syvende og sist er det utøveren som bestemmer. Han får det opplegget han vil.» (Idrettsmiljø)

Flere av idrettsmiljøene trekker også frem viktigheten av trivsel og et godt miljø.

«Det er klart du har noen utøvere som kjører solo, og som er veldig fokuserte og som ikke trenger å ha det artig. Men jeg tenker at det sosiale og miljøet er veldig viktig.» (Idrettsmiljø)

«Treningsgruppe og treningsmiljø er kanskje det aller viktigste punktet... Miljøfaktoren er en viktig bit, og de skal ha det gøy på trening.» (Idrettsmiljø)

«Det er veldig mye trening som må til, og da er i alle fall vår erfaring at treningsmiljø og trivsel er avgjørende for ungdommer i den alderen. Noen trener alene uansett, men de fleste trenger, og ønsker, et godt miljø og flere å trene sammen med.» (Idrettsmiljø)

«Vi tar vare på utøverne. Spesielt i den fasen de er på i videregående, og er i forskjellige utviklingsfase både fysisk og på andre måter. Da må vi ta vare på de i noen vanskelige år, slik at de er rustet til å få den utviklingen de bør få ved å være tålmodig.» (Idrettsmiljø)

På spørsmål om hvordan de legger til rette for utøvere som går på skole eller studerer trekker flere av idrettsmiljøene frem viktigheten av fleksibilitet og en god dialog med skolen, mens to forteller at de ikke har hatt behov for å tenke på tilrettelegging for de som går på skole.

«Jeg føler at vi har fått et godt samarbeid med idrettslinja på videregående. Den tror jeg er helt avgjørende for at vi har klart å få frem så mange gode utøvere. Det er mulig å trene på dagtid, i tillegg til de øktene vi har på ettermiddag og kveld. Det å ha et helhetlig opplegg for det de gjør på skolen og det vi gjør på kveldsøktene. Treningen blir sett i sammenheng med det vi har planlagt. Rett og slett et opplegg som henger sammen.» (Idrettsmiljø)

«Vi prøver jo så langt det er mulig å i alle fall legge øktene til slike tidspunkt at hverdagen til utøverne blir effektiv. Enten trener de rett før skolen, på morgenen. Og det må de de dagene de har to økter. Den andre økta legger vi rett etter skolen. Sånn at det blir minst mulig tid mellom skole og trening.» (Idrettsmiljø)

«Skolen har vært veldig fleksible og grei. De har forståelse for at treningen må være tilpasset individuelt og for hver enkelt elev/utøver.» (Idrettsmiljø)

«Jeg har fokus på at skole også er viktig. På grunn av at jeg har jobbet så lenge på landslaget, så vet jeg at det alltid kommer et nytt mesterskap. Så når vi er på samling, så får de treningsfri om jeg vet at de skal ha en prøve dagen etterpå. Slik at de får tid til å lære og forberede seg på samlinger.» (Idrettsmiljø)

«Vi har ikke trengt å tenke på tilrettelegging for utøvere som går på videregående.» (Idrettsmiljø)

«Akkurat nå har vi ikke noe behov for å tilrettelegge.» (Idrettsmiljø)

Ett av idrettsmiljøene har utviklet en modell der de ikke bare legger til rette for de utøverne som bor her, men de følger også opp utøvere som flytter til et annet sted i landet etter endt videregående for å satse videre, eller for å kombinere satsningen med høyere utdanning.

«Vi har også liknende for de som har flyttet ut. Vi støtter de økonomisk og organiserer gode treningsmiljø. Dette gjelder for de som studerer andre steder, enten i Oslo, Bergen eller Trondheim... Vi klarer å få de inn i gode treningsgrupper der de vil studere, og har hatt dialog med Olympiatoppen og utdanningsinstitusjoner for de som ønsker et redusert og tilrettelagt studieløp... Vår erfaring er at oppfølging fra moderklubben, og det miljøet

de tidligere har vært i, har vært vellykket for oss. De føler en tilhørighet til fylket og til klubben. De markedsfører klubben og området på en god måte.» (Idrettsmiljø)

Det påpekes at det er litt uvanlig å gjøre det på denne måten. Først og fremst på grunn av økonomi. Det koster å knytte til seg trenerressurser andre steder. Mange kjenner imidlertid til denne modellen og flere ønsker også å kopiere. En av våre informanter fra videregående skole, som også har en rolle i et idrettsmiljø, påpekte følgende.

«Vi prøver å følge samme modell som XXXX, som følger opp utøverne etter at de er ferdig med videregående og flytter ut. Dette prøver vi med en person nå. Vi betaler det meste, som trening, samlinger og den typen ting, mot at utøveren fortsatt står i klubben.» (VGS)

SAMARBEID MELLOM SKOLER/UTDANNINGSINSTITUSJONER OG IDRETSMILJØ

Flere av de videregående skolene og de ulike idrettsmiljøene forteller at de samarbeider med hverandre. Noen antyder at dette samarbeidet er godt. Det som trekkes frem av idrettsmiljøene er at samarbeidet først og fremst går på belastning for utøveren, og at dette krever en tett dialog mellom de involverte parter.

«Det kan være å tilpasse det skolemessige til en treningsplan, og omvendt, som gjør at det ikke kolliderer... Det går litt på det å få skolen til å forstå hva det vil si å bli toppidrettsutøver... Det føler jeg vi har en god dialog på nå.» (Idrettsmiljø)

«Vi har vært veldig på skolen her, for å ha en tett dialog om hva de gjør på skolen. Det må henge sammen for at det ikke blir for stor belastning for de som satser. Spesielt for de på VG1, som kommer fra ungdomsskolen og som ikke er vant til denne typen belastning. Vi har lagt opp til en tett dialog med skolen for å unngå at det blir for hard belastning for utøverne, og unngå at de blir utbrent.» (Idrettsmiljø)

«Det må være et proft opplegg som henger sammen. Det går ikke an at vi ikke har info om det de gjør på skolen. Det må være et totalopplegg som henger sammen. Når de skal trene på skolen må de få utnytte den muligheten på en god måte, samtidig som de også fokuserer på skole. Det er viktig at de får gjennomført videregående på en god måte.» (Idrettsmiljø)

«Vi blander oss litt inn i skolens idrettslige opplegg. Og de har vært villige til å tilpasse opplegget til de som trener mest og ønsker mest. Det er et helhetlig opplegg som sørger for at det de gjør på skolen og på kvelden henger sammen.» (Idrettsmiljø)

Dette bekreftes også av de videregående skolene, da flere trekker frem at samarbeidet med de ulike idrettsmiljøene går på belastning, planlegging og ansvarsfordeling rundt utøverne.

«Vi samarbeider med personlige trenere i idrettsmiljøene. Da ser vi på hva vi skal satse på utover sesongen. Dette avklarer vi tidlig i VG1. Skal treneren ta ansvar for program, eller skal vi gjøre det. Så da utveksler vi trening og program med hverandre. Vi drøfter ansvarsfordeling, tilrettelegging og ser også på mål. Vi diskuterer også med utøveren. Hva er målet ditt for sesongen?» (VGS)

«Vi samarbeider med å finne ut belastning. Miljøene og klubbene har veldig god forståelse for oss som vi har for dem. Det vi har oppnådd nå, er at utøveren ikke opplever en kollisjon mellom seg, skole og klubb. Det er viktig.» (VGS)

Både flere av idrettsmiljøene og de videregående skolene trekker i midlertid frem at samarbeidet ikke er satt i system og at det derfor er personavhengig.

«Når det er samarbeid, så er det både sant og usant. Jeg samarbeider med de ulike lærerne. Det er personlige avtaler som kommer av at vi har en personlig dialog.» (Idrettsmiljø)

«Det er kanskje ikke satt i system. Det er mer sånn ved behov.» (Idrettsmiljø)

«Jeg er veldig skuffet over idrettslinja, som kaller seg lokal toppidrett. De har ikke fokus på det... Idrettslinja her nå har idrettsfag, men de har gjort en dårlig jobb... De vil ikke ha toppidrett.» (Idrettsmiljø)

«Det er samarbeid, men ikke formalisert. Våre lærere har ofte tilknytning til ulike idrettslag, noe som gir samarbeid i seg selv, men dette er ikke formalisert med tanke på møteplasser, utviklingsarbeid og så videre. Samarbeidet kunne vært enda tettere.» (VGS)

«Utover dette har vi ikke sett behovet for noe større samarbeid. Vi kan bli bedre, veksle kompetanse. Mange miljø har veldig kompetente folk innenfor enkelte ting, og grunn trening, som vi kunne benyttet oss mer av. Vi har gjort det til en viss grad, men ikke på langt nær som vi burde.» (VGS)

Når det gjelder samarbeid mellom høgskoler/universitet og miljøene i fylket, så påpeker høgskolene at de delvis samarbeider med miljøene, og alle forteller at dette er dialogbasert, uformelt og ikke satt i system.

KJENNETEGN VED IDRETSMILJØENES TOPPIDRETTSSATSNING

Svarene varierer i stor grad når de ulike idrettsmiljøene får spørsmål om de kan fortelle litt om sin toppidrettssatsning. Noen av idrettsmiljøene påpeker at de ikke har en klar toppidrettsplan og at de derfor ikke har en toppidrettssatsning. Andre forteller at de balanserer mellom bredde og toppidrett, mens ett idrettsmiljø påpeker at de først og fremst er en breddeklubb. Et annet idrettsmiljø trekker frem at deres toppidrettssatsning består av en langsiktig satsning.

«Vår satsning er av en sånn type at vi søker å balansere satsning og bredde. Det som er med klubben vår er at vi har en lang historie med å produsere både toppidrettsutøvere i to idretter. Men jeg har samtidig en følelse av at alt bygger på å legge til rette for de mange, og at de som har det lille ekstra vil kjempe seg frem.» (Idrettsmiljø)

«De første årene er det bare å bli kjent med utstyr. Da er det mest å komme i gang, med leik. Også tar det seg gradvis opp etter hvert. På juniornivå er det satsning mot internasjonale konkurranser, som junior-EM og junior-VM. Så bygger det seg videre opp mot senior.» (Idrettsmiljø)

«Når det gjelder XXX, så har vi ingen toppidrettssatsning. Vi har alt i alt 4 løpere som har kommet igjennom. Men hovedintensjonen er ikke toppidrettssatsning. Vi driver mest med barn og ungdom. Hvis de ønsker å satse videre så må vi gi slipp på dem.» (Idrettsmiljø)

«Vi er først og fremst en breddeklubb. Så har vi et tilrettelagt opplegg for de som ønsker å satse. Vi skal ha et tilbud til både de i bredden og de på toppidrett.» (Idrettsmiljø)

På spørsmål om kjennetegn ved deres toppidrettssatsning trekker flere av idrettsmiljøene frem fasiliteter, treningskultur, kompetanse, tett oppfølging, treningsmiljø og økonomisk støtte.

«Det at landslagene også kommer hit og har treningsamlinger sier vel sitt når det gjelder fasiliteter.» (Idrettsmiljø)

«Treningsfasiliteter, både innendørs og utendørs, er blant de beste i landet. Spesielt for friidrett og tekniske utøvere, så er det å kunne trene på idretten sin hele året, uavhengig av vær og vind, gull verdt. Og det har vi muligheten til her hos oss.» (Idrettsmiljø)

«Man får ikke bedre fasiliteter enn her.» (Idrettsmiljø)

«Vi bygger klubb og kultur. Det er derfor vi har så mange på landslaget. Vi har en veldig god klubbkultur og en god treningskultur.» (Idrettsmiljø)

«Vi har en tett oppfølging av de som er satsende utøvere. De har en kontrakt med klubben, og får økonomisk støtte. De har en trener som følger dem opp. Utfordringen er å følge dem opp på alle treninger.» (Idrettsmiljø)

«Når det gjelder treningsfasiliteter er vi veldig heldig. Bortsett fra et skiftende vær, så har vi veldig flotte fasiliteter.» (Idrettsmiljø)

Flere av idrettsmiljøene påpeker at de fokuserer på mål og årsplaner, og at deres trening er systematisk og preges av en helhetstenkning.

«Vi har en helhetsmodell fra de kommer inn i klubben. Fra de kommer inn i klubben som små rekrutter på 6-7 år, og frem til seniornivå. Det er vel 10-12 år siden vi begynte å bygge klubben på denne måte, og ta vare på de som flytter ut. Vi opprettet en egen elitegruppe, for å ta vare på de som flytter. Dette har vært en veldig god modell.» (Idrettsmiljø)

«Vi trener systematisk, fornuftig og smart.» (Idrettsmiljø)

«Vi setter opp en dedikert årsplan. Langsiktige planer for de som virkelige vil satse.» (Idrettsmiljø)

«Vi prøver å sette de riktige målene for utøverne. Vi finner det vi mener er realistiske mål, samtidig som det skal være utfordrende. Og så har vi flere i klubben som har nådd opp, og vært på landslag og prestert der. Vi har derfor noen gode forbilder å kjøre etter. Vi har mye kompetanse og kunnskap i klubben.» (Idrettsmiljø)

«Klubben er opptatt av at alle skal nå sine mål, uavhengig om de er på landslag eller ikke.» (Idrettsmiljø)

«Vi følger NIF sine regler og retningslinjer. Hvor mye man skal konkurrere, hvor mye man skal trene og så videre. Vi ordner en utviklingstrapp for utøverne.» (Idrettsmiljø)

Idrettsmiljøet som også legger til rette for utøvere som flytter forteller at dette utgjør en viktig del av deres toppidrettssatsning.

«Vi tilrettelegger for at de beste utøverne får et godt opplegg. Også for de utøverne som flytter bort. Vi har et opplegg der vi tar vare på de, enten de er i Oslo eller Bergen. Vi organiserer lokale trenere der de hører til. Dette er spesielt for vår klubb, for å beholde de i miljøet og i klubben. Vi skal sørge for at de kommer inn i et godt treningsmiljø når de er ferdig med videregående, slik at vi klarer å beholde de i idretten, frem til de blir seniorer.» (Idrettsmiljø)

Ett av idrettsmiljøene trekker frem at de følger opp de som ønsker å satse, men at de har begrenset med ressurser:

«Satsningen vår er å se hver enkelt utøver. Hvem er det som vil er det aller første vi ser etter. Men også hvem som har talent. Da gir vi mer oppfølging enn for andre. Men vi har jo begrenset med trenerressurser. Så vi har ikke nok ressurser til å gi den oppfølgingen til absolutt alle andre.» (Idrettsmiljø)

Det som kommer klart frem i caseundersøkelsen er at idrettsmiljøene i Møre og Romsdal er kompetente og sitter med mye kunnskap, men at miljøene er små. Av den grunn peker flere på at de små miljøene innenfor de respektive idrettene bør trene mer sammen og ha en felles strategi. Flere understreker også det faktum at de fleste idrettsmiljøene først og fremst driver med breddeidrett, og at dette er drevet av frivillighet. Det er derfor få som virkelig satser, noe som resulterer i små toppidrettsmiljø.

OPPSUMMERING AV DAGENS SITUASJON FOR TOPPIDRETTSSATSNING

Våre funn antyder at det ikke finnes en helhetstenkning når det gjelder toppidrettsatsning i Møre og Romsdal. Det er kun to idrettsmiljø som opplever en helhetstenkning og begge disse kommer fra skiskyttermiljøet. Disse påpeker at det finnes en kultur og et godt samarbeid mellom de forskjellige skiskyttermiljøene og andre aktører, deriblant videregående skoler, idrettskretsen og særkretsen. Som et resultat av dette samarbeidet, mener disse at de legger godt til rette for utøvere som ønsker å satse mot en toppidrettskarriere.

De andre informantene var ikke så positive til at det finnes en helhetstenkning i fylket. Flere påpekte imidlertid at det er mye bra som skjer rundt om i fylket, og trakk blant annet frem at det finnes en sterk idrettskultur, mange sterke miljø, solid trenerkompetanse og gode fasiliteter i Møre og Romsdal. De fleste var enige om at dette gir gode muligheter for å satse på toppidrett, men at det ikke finnes en helhetstenkning siden de fleste idrettsmiljøene fokuserer på seg selv, og at det ikke finnes noen felles dialog eller arenaer for toppidrett i fylket.

«Miljøene er små. Hver idrett fokuserer på sitt. Det er ikke noe felles. Det er en vei å gå.» (VGS)

«Vi har ikke helhetstenkingen, men vi vet godt hva som skjer. Vi ser på Oslo og Olympiatoppen der, da er det på et helt annet nivå med hensyn til å jobbe på tvers på idrettene.» (VGS)

«Miljøene er ikke flinke nok til å prate sammen, og er altfor opptatt av seg selv.» (Idrettsmiljø)

«Nei, det tror jeg ikke at jeg kan skrive under på (helhetstenkning). Det er lite samarbeid og dialog mellom de ulike idrettsmiljøene. Jeg har inntrykk av at alle jobber ut fra sine

måter å gjøre ting på. Det er ikke noen forum for erfaringsutveksling for ulike treningsmiljø. Så vi har på en måte liten innsikt i hva andre gjør.» (Idrettsmiljø)

«Nei, det gjør jeg ikke. Inntrykket er at det er litt på hver sin tue .... Ting blir for tilfeldig, og vi snakker ikke godt nok sammen lokalt.» (Høgskole/Universitet).

Flere av informantene antyder at det ikke finnes en felles definisjon og en felles forståelse av begrepene «toppidrett» eller «toppidrettsutøver» i Møre og Romsdal og at dette virker som en barriere for helhetstenkningen i fylket.

«Toppidrettslinjene, og begrepet toppidrett, er for svak. Vi må spisse kravene for de som skal være på idrettslinja.» (Idrettsmiljø)

«Kan hende at mange definerer det som det samme, men det er ingen felles forståelse. For å få til noe sammen må man ha en felles forståelse.» (Idrettsmiljø)

Flere av informantene påpekte også at de ikke opplever at det finnes noen felles retningslinjer eller systematisk tenkning som bidrar til erfaringsutveksling og spredning av god praksis og læring for toppidrett i fylket. Derfor finnes det så mange ulike måter og modeller som praktiseres.

«Tilfeldighetene som råder ... Tilfeldigheter kan føre til mange bra ting, men bør sette tilfeldighetene i system.» (Idrettsmiljø)

«Ting blir for tilfeldig, og vi snakker ikke godt nok sammen lokalt. Får man litt mer system på det, kan man spare mye på det til slutt.» (Høgskole/Universitet)

«Det er tilfeldig praktisering av ulike modeller, og det er litt ulike åpninger/modeller som er tillatt på de ulike plassene. Det er ikke en lik modell for alle de tre store byene. XXXX (by) har en, xxxx har en (annen by), og vi har en. Eller vi har egentlig ikke en.» (VGS)

Som et resultat av manglende retningslinjer og felles forståelse finnes det heller ingen mål eller strategier. Flere av informantene fastslår at ingen tar ansvar og eierskap til toppidrett i Møre og Romsdal per i dag, og derfor opplever flere at det mangler en overordnet struktur og en koordinering av toppidretten i fylket.

«Nei, det er mange gode tanker i fylket men ingen koordinering. Det er virkelig behov for en helhetstenkning.» (VGS)

«Det er ingen overordnet struktur her. Jeg synes det er på høy tid å se på det.» (VGS)

«Samarbeid og koordinering mangler her i fylket. Det må være noen som tar ansvar og da på hele fylket- ikke bare sine egne miljø i nærheten.» (VGS)

«Uklarhet, hvem er det som har ansvar her. Hvem har eierskapet. Vanskelig å bygge bruer mellom alle idretter.» (VGS)

Mangel på forståelse, retningslinjer, struktur og koordinering kan også ses i sammenheng med opplevelsen av at ingen tar eierskap til toppidrett i fylket. Informantene har ulike meninger om

hvem som skal ta eierskapet, men flere er enige om at det må komme fra overordnet nivå, enten fylkeskommunen, idrettskretsen eller Olympiatoppen.

«Vi må ha noen som leder oss. Det må være enkelt for oss. Det må være meningsfullt at jeg skal bruke tiden min på dette. Også må vi ha en felles møteplass for trenere, fagfolk og utøvere.» (Idrettsmiljø)

«Noen må jo ta initiativ til dette her. Kanskje idrettskretsen som har det ansvaret. Det må jo skje noe fra politisk hold også, for å invitere til noe sånt.» (Idrettsmiljø)

«Jeg representerer vår institusjon i en del samlinger på fylkesnivå i forbindelse med at vi snakker helhetlig om Møre og Romsdal fylkeskommune. Jeg har enda til gode å høre noe om toppidrettssatsning. Har vært på 4-5 møter det siste året der det har blitt lagt planer for de neste årene, men ingenting har vært nevnt om toppidrett.» (Høgskole/Universitet)

«Jeg mener jo at Møre og Romsdal (både krets og fylket) bør finne vår identitet - hva vil vi når det gjelder toppidrett i fylket.» (Idrettsmiljø)

«Det må være enten på idrettskrets nivå, eller Olympiatoppen-nivå. Det må være en instans som er overordnet alle idrettene og særinteressene som er rundt om. Noen må ta ansvar og eierskap.» (Idrettsmiljø)

MULIGHETER, ØNSKER OG POTENSIAL KNYTTET TIL SAMARBEID MED OLYMPIATOPPEN

Alle våre informanter var på en eller annen måte positive til et samarbeid med Olympiatoppen. Flere av idrettsmiljøene var enige om at adgang til Olympiatoppens nettverk og kompetanse vil være til fordel for alle aktører i fylket, og at dette videre kan bidra til et mer profesjonelt og helhetlig opplegg for toppidrettssatsning i Møre og Romsdal.

«Det hadde vært helt fenomenalt med et samarbeid. Det hadde vært suverent her. Vi er riktig plass for Olympiatoppen ... Det ville styrket den treningsgjengen som er her, og det ville styrket miljøet.» (Idrettsmiljø)

«Det hadde vært interessant for oss. Da med tanke på kompetanse, få hjelp til å utvikle hva vi ikke har. Vi er veldig positive. Mest på kompetanseutvikling.» (Idrettsmiljø)

«Det å benytte den kompetansen som ligger i Olympiatoppen, og deres fagpersoner, er veldig bra og absolutt noe vi i klubben ønsker.» (Idrettsmiljø)

På spørsmål om hvilke forventninger de har til Olympiatoppen var det flere elementer som ble trukket frem. De fleste var enige om at Olympiatoppen kan være en god sparringspartner, spesielt med tanke på at de kan bidra med hjelp, støtte og opplæring fra personer med spisskompetanse. Rett og slett en fagleverandør som idrettsmiljøene kan støtte seg på, og få veiledning i forbindelse med tilrettelegging og planlegging. Idrettsmiljøene påpekte også at de forventer at Olympiatoppen skal hjelpe dem med faglig kompetanse knyttet til skadeforebygging, fysioterapi og psykologi. De forventer også å få tilgang til deres ekspertnettverk, som for eksempel trenere og leger.

«De må være et fagmiljø hvor vi kan plukke inspirasjon, en sparringspartner som hjelpe oss å tilrettelegge. Rett og slett en fagleverandør ved å tilpasse opplegg og med spisskompetanse på varierte felt.» (Idrettsmiljø)

«Komme innom og se på hva vi gjør og hvordan vi kan utvikle oss. Hvor er vi god og hva trenger vi å gjør bedre.» (Idrettsmiljø)

«Vi forventer en fagleverandør som bidrar til toppidrett.» (Idrettsmiljø)

Skoler/utdanningsinstitusjoner er også positive til samarbeid med Olympiatoppen. På samme måte som idrettsmiljøene, ser også skolene på Olympiatoppen som en viktig fagleverandør som kan bidra til kompetanseheving på flere områder, noe som vil være til nytte for både elever og lærere, særlig på idrettsfag. Samtidig påpekte flere at det er behov for en fagperson som kan kvalitetssikre skolenes tilrettelegging og oppfølging av satsende toppidrettsutøvere.

«Skolen ønsker samarbeid fordi det handler om kompetanseheving både for lærere og elever. Det er en vinn-vinn situasjon. Et samarbeid med Olympiatoppen vil kunne heve kompetansen for skolen, noe som igjen vil kunne gagne elevene på sikt.» (VGS)

«Bra for elever, trenere og skole. Samarbeid må være formalisert med fast kontakt, det gir oss trygghet. Da kan de være kvalitetssikrer av vårt opplegg. Det blir også viktig for å vite hva vi er flink på og hvor vi kan forberede oss.» (VGS)

«Hjelp til med tilrettelegging av planer i enda større grad enn de får i dag ... med Olympiatoppen vil vi kunne ha et mer individuelt fokus. Olympiatoppen kan tilby noe som ikke skolen kan på individnivå. Planen blir tilpasset elevens toppidrett.» (VGS)

Informantene fra høyere utdanning uttrykte også at de er ganske positive til samarbeid. De var ganske enige om at de har mye å hente når det kommer til tilrettelegging og at Olympiatoppen kan være en god veileder for å utvikle retningslinjer for tilrettelegging og oppfølging av satsende toppidrettsutøvere.

«De vil vel sitte på en kompetanse om hva en toppidrettsutøver trenger for å fullføre et studie. Hva skal til for å kombinere studier og toppidrett. Det hadde vært interessant å vite noe mer om. Av og til er det bare små ting vi trenger å få beskjed om.» (Høgskole/Universitet)

«Med tanke på tilrettelegging så er samarbeid veldig fint.» (Høgskole/Universitet)

«En sjekkliste med hva vi burde ta opp i en samtale med en toppidrettsutøver.» (Høgskole/Universitet)

De fremhevet også muligheten for at deres ekspertise kan slås sammen. To av dem nevnte at de har både utstyr og ekspertise innenfor testing. Det ble lagt frem en ide om et mulig testsenter for fylket. Den tredje nevner at de har eksperter i verdensklasse innenfor visualisering og simulering som kan kobles opp mot toppidrettssatsning. De tre skolene ser også store muligheter når det gjelder forskning og undervisning.

«Vi har folk på plass, vi har drivende interesse, vi har lab. To avdelinger har dette som en høy prioritet (lab). Sånn som vi ønsker å markedsføre oss, med at vi har en bra lab, så hadde det passet veldig bra nå sånn timingmessig. Hvis Olympiatoppen kunne blitt med på dette, så har vel de noen kriterier, men dette kunne blitt et kvalitetsstempel.» (Høgskole/Universitet)

«Vi er på topp i visualisering og simulering i verden. Det går også an å gjøre med toppidrett.» (Høgskole/Universitet)

«Det å kunne få jobbe med forskningsresultat er jo noe som er viktig for oss som høgskole. Det vil jo være resultat som er direkte koblet inn mot våre studier.» (Høgskole/Universitet)

Samtidig som de fleste er ganske positive til samarbeid med Olympiatoppen kommer det tydelig frem i caseundersøkelsen at et samarbeid med Olympiatoppen ikke kan bli for tungvint, spesielt med tanke på krav og økonomi. For at samarbeidet skal være betydningsfullt må det være et godt samarbeid med en klar rolleavklaring og en god dialog. Samtidig er det et sterkt ønske om at Olympiatoppen må være til stede ved behov og delta aktivt ute i både idrettsmiljøene og skolene.

«Det må jo være hvis de blir for styrende for hva som skal skje i den daglige aktiviteten i de ulike klubbene. De må på en måte kjenne sin rolle. At de skal være en mer sånn plass for å henvende seg for å få hjelp ved behov. Rett og slett være en støttespiller.» (Idrettsmiljø)

«Jeg er positiv, men jeg frykter at det bare er noen som stiller krav, uten å yte noe tilbake.» (VGS)

«Veldig viktig med kontakt. Det er viktig for oss, det er også godt for elevene å vite.» (VGS)

«Ryktet går på at det koster 1 million om vi skal ha deres stempel. Hvis det er opplegget, at man bare får en godkjenning, uten dypere samarbeid, er det ikke mye å hente. Men hvis de kan gå inn å kvalitetssikre, stille faglige kriterier, faglig dialog med det som skjer, så vil jeg si at det er faglig veldig interessant. De må inn å utfordre alle. Forventningen går på at det må være mer enn et emblem og stempel fra Olympiatoppens side. Ikke bare et skjema som fylles ut hvert år. Vi må få til mer enn det.» (Høgskole/Universitet)

De som har en del erfaring med Olympiatoppen fra tidligere nevner at det må være klare retningslinjer om hvem som kan benytte tilbudet. Noen er veldig tydelig på at det må være sterke krav og kriterier på plass og at dette ikke skal være et tilbud for alle.

«Kan også være utfordrende med tanke på hvem som kan benytte seg av tilbudet. Det må være klare retningslinjer. Det kan ikke være åpent for alle. Sånn at det ikke blir som en dårlig idrettslinje, for å si det på den måte. Det må være en sterk institusjon, og trekke til seg ressurser. Må være tydelig.» (Idrettsmiljø)

Flere ser for seg at Olympiatoppen blir lokalisert i fylket i en eller annen form.

«Det optimale er jo å ha det i nærheten. Hvis det kan øke kvaliteten på tilbudet og ha det regionalt, så er jo det selvsagt å foretrekke ... Må ikke være for strevsomt å komme seg dit. Må være relativt sentralt.» (Idrettsmiljø)

«Hvis Olympiatoppen skal komme hit så skal vi ha noe igjen for det. Dette er jeg helt klar på. Jeg vet at det ikke kan bli slik at de sitter oppe i Trondheim med mange krav uten at vi får noe igjen. Altså, jeg skjønner kravene, men jeg vil ha igjen et mer spisset toppidrettsilbud for våre elever. Jeg vil ha noe som hever kvaliteten for våre elever.» (VGS)

Flere ser også for seg at det skal etableres et toppidrettsenter her i fylket hvor det ansettes en fagperson fra Olympiatoppen som sitter med ansvaret. Dette kan være et ressursorgan og en møteplass for de som driver med toppidrett, hvor de kan få tilgang til hjelp og støtte knyttet til sin toppidrettssatsing.

«Vi hadde forventet et senter, toppidrettsenter. En møteplass for dem som satser. Møteplass som også klubbene hadde tilgang til.» (Idrettsmiljø)

«Men spesielt viktig for regionen å få til dette (et kompetansesenter). Hvis man får til at idrettsutøverne får et tett samarbeid mellom skole, idrett og Olympiatoppen ville det vært veldig bra. De effektene man får av å få det samlet på en plass vil være stor. Spesielt for de sårbare idrettene.» (VGS)

«Skulle vi kanskje hatt en filial her i fylket? Vi hadde fått mer igjen med 1 ansatt fra Olympiatoppen her i fylket, enn 10 stk som sitter i Trondheim. En sånn person har kontakter, og kan være en viktig fagperson.» (Idrettsmiljø)

Flere av idrettsmiljøene påpekte at Møre og Romsdal er et geografisk vanskelig fylke og at lange avstander medfører mye tids- og ressursforbruk som er vanskelig å rasjonalisere i den daglige driften.

«Men jeg har vært en del på Olympiatoppen i Oslo, og har sett hvordan det drives. De har veldig mye å tilby. Utfordringen for oss er avstand. Det er enklere for oss å dra til Oslo, men det å reise så langt gir samme problem. Vi får ikke så god og tett oppfølging, som for de som bor nærme et senter» (Idrettsmiljø)

«Men vi har noen utfordringer med lange avstander i fylket. Det er ikke som i Oslo der alle utøverne kan møtes på Olympiatoppens lokaler. Mange ulike idretter kan møtes der, og utveksle ideer og trene sammen. Vi kan for eksempel ikke reise til Molde hver dag. Her i fylket må man kanskje tenke litt annerledes enn hva man må gjøre andre steder.» (Idrettsmiljø)

På grunn av lange avstander er fylket tvunget til å tenke annerledes når det gjelder lokalisering av et ressursenter og støtte fra Olympiatoppen. Noen anbefaler at de må sende kompetanse ut i systemet, ut til de ulike aktørene, mens andre nevner at Olympiatoppen må søke støtte i de sterkeste miljøene for å hjelpe de mindre innenfor samme idrett.

«Det må være en nærhet. Eller et samarbeid der Olympiatoppen kommer til oss. Det å sende kompetanse ut i systemet. For eksempel 1 dag i uka, eller 1 dag annenhver uke. Enten om det er motorikktrening, basistrening, eller annen type kompetanse som vi har behov for.» (VGS)

«Det blir alt for ensomt å være en. De må søke støtte i et miljø, men må stå for alt i fylket. De må ikke sitte på samme plass, de må ligge tett på de sterkeste miljøene.» (Idrettsmiljø)

Som nevnt tidligere, er de fleste veldig positive, men noen er også skeptiske til et eventuelt samarbeid med Olympiatoppen. De som har en del erfaring med Olympiatoppen fra tidligere nevner blant annet at det er mye intern politikk og konkurranse mellom de ulike regionale avdelingene, at samarbeid er kostbart, og at det er lange køer og ventetid for å få tilgang til Olympiatoppens ressurser.

MULIGHETER FOR Å STYRKE TOPPIDRETTSSATSNINGEN I MØRE OG ROMSDAL UTEN SAMARBEID MED OLYMPIATOPPEN

Når våre informanter ble spurt om hvordan toppidrettssatsingen kan styrkes på andre måter enn å inngå samarbeid med Olympiatoppen var det tre temaer som dukket opp: få ting på plass, etablere et kompetansesenter, og systematisk samarbeid på tvers av idrettene.

De fleste av informantene er samstemte i at det aller første steget for å styrke toppidrettssatsingen i fylket er at man må finne ut av hvor og hva vi vil med toppidretten. Fylket må finne en retning og deretter følge denne retningen. Flere påpekte at myndighets-, utdannings-, og idrettsorganer må finne ut av hvor vi er, hvor vil vi gå, og hvordan vi kommer dit. Når dette er på plass, kan vi starte med å skape en helhetlig toppidrettstenkning i fylket.

«Vi må først starte med en definisjon og hvordan og hvem vi skal jobbe med. Når vi møtes så legges all forventningsklarering på det. Skal vi jobbe med morgendagens utøvere, så går vi for det.» (Idrettsmiljø)

«Men vi har ingen spesifikke mål med tanke på toppidrett. Har vi det så kan vi begynne å stille krav til hverandre.» (Idrettsmiljø)

Våre funn viser også stor enighet om at toppidrettssatsingen i fylket kan styrkes med en større grad av samarbeid, blant annet gjennom etableringen av et kompetansesenter som kan fungere som en felles møteplass, der man kan utveksle erfaringer, kompetanse og lære av hverandre.

«Vi må ha en toppidrettsansvarlig for Møre og Romsdal. Noen må ville det, og noen må ha ansvar for dette. Vi må ha ei ledestjerne, og dette må være riktig person. En som er villig til å endre noe, og gjøre dette.» (Idrettsmiljø)

«Jeg ser for meg en prosess der vi ordner en organisasjon der vi plukker ut ressurspersoner vi ønsker.» (Idrettsmiljø)

«Vi må dra hverandre opp. Kompetansedeling på tvers. Må være et forum der vi ikke er konkurrenter, men der vi samarbeider. Det må være samlende. Vi må unne hverandre det som er godt.» (Idrettsmiljø)

«Det må være ulike greiner og kretser som samarbeider og deler best practice. Det er mange ting som kan samarbeides om. Her kan kretsen være en paraply. Mange miljø som er veldig sterke, hvis man kunne, på en eller annen måte lære av dem hvordan de gjør det. Rett og slett lære av andre og alle blir bedre.» (Idrettsmiljø)

«Et aller annet samarbeidsforum mellom de ulike toppidrettsmiljøene i fylket, med erfaringsutveksling. Det kunne vært en plass å begynne. Det er kommet mange toppidrettsutøvere fra fylket, så det må ligge mye kompetanse rundt omkring som kan spres til andre. Hvis vi får til dette, så kan kanskje alle utvikle seg enda mer.» (Idrettsmiljø)

Det siste temaet flere av informantene trakk frem, på spørsmål om hvordan toppidrettssatsingen i fylket kan styrkes uten et samarbeid med Olympiatoppen, er viktigheten av å få til et systematisk samarbeid mellom skolene, mellom miljøene innenfor samme idrett og på tvers av idrettene.

«Når det gjelder helhetstenkning, så må idretten, aktuelle miljø og aktuelle skoler snakke sammen.» (VGS)

«Vi kunne vært enda flinkere til å samarbeide på tvers av skolene. Der kan det være litt å hente. Vi har litt samarbeid, men kanskje ikke direkte på toppidrettsnivå. Vi har samarbeid på tvers av de ulike fagene, men ikke når det gjelder toppidrett.» (VGS)

«System. En videregående skole kan ikke ha toppidrett på alle idretter. Det må være klart hva du får når du kommer til den og den videregående skolen.» (Idrettsmiljø)

«Godt samarbeid mellom skoler, klubber, og kanskje overordnet også, med skoleeier, krets. Slik at det ikke blir så personavhengig. Vi må anerkjenne den gruppa der, i en veldig viktig alder, slik at de ikke gir opp. Jeg mener at det fungerer bra i dag, men det er et større potensiale. Det er for lite samarbeid i dag. God på enkelte case, men for tilfeldig.» (VGS)

«Jeg tenker litt på de som er ferdig med VGS, at det må være dialog med høgskolene i fylket. Der kan det være muligheter for å tilrettelegge for toppidrett. Det kunne vært et system, der de som ønsker å satse får et tilrettelagt opplegg. Det må være mulig å få ta en utdanning, og et tilrettelagt løp for å satse på toppidrett.» (Idrettsmiljø)

OPPSUMMERING AV FUNN OG ANBEFALINGER

Under følger en oppsummering av funn sortert etter de overordnede problemstillingene i prosjektet.

Hvordan er det lagt til rette for satsende idrettsutøvere i dag, spesielt gjennom videregående skole?

- Alle skoler/utdanningsinstitusjoner i intervjuundersøkelsen og 70 prosent av skoler/utdanningsinstitusjoner i spørreundersøkelsen mener at de bør legge til rette for og følge opp satsende idrettsutøvere.
- Skoler/utdanningsinstitusjoner tilrettelegger i hovedsak for satsende idrettsutøvere gjennom godkjenning av fravær og utsettelse av innleveringer.
- Vi finner at skolene løser tilrettelegging for satsende idrettsutøvere på ulike måter, blant annet gjennom å praktisere ulike ordninger og løsninger for fravær. Tilretteleggingen er ikke satt i system, og fremstår som personavhengig. Dette samsvarer med toppidrettsutøvernes erfaringer.
- Det mangler og etterspørres felles retningslinjer for tilrettelegging på tvers av skolene i fylket.
- Det kommer frem ønske fra skoler/utdanningsinstitusjoner om samarbeid og erfaringsutveksling mellom skolene om hvordan tilrettelegge og følge opp satsende idrettsutøvere.
- Våre funn viser at det i størst grad er lagt opp til at satsende idrettsutøvere skal gå et studieforberedende løp, og at det er behov for bedre tilrettelegging på yrkesfag.
- Flest toppidrettsutøvere har gått idrettsfag eller toppidrettslinje, men enkelte har gått yrkesfag, og de viser også til behov for bedre tilrettelegging der.
- Fleksibilitet er nødvendig for å skape nok tid til toppidrettssatsning samtidig som man har tid nok til skolearbeid, men det er ulikt syn blant både skoler/utdanningsinstitusjoner og blant toppidrettsutøverne om man har behov for 3- eller 4-årig skolegang.
- Våre funn tyder på at tilrettelegging i de ulike skolene i fylket følger satsning i nærliggende idrettsmiljø, slik sett henger lokalisering av satsning i skole og idrettsmiljø sammen.
- Over halvparten av skolene oppgir samarbeid med lokale idrettsmiljø, mens det er få, også av de satsende idrettsmiljøene som oppgir samarbeid med skolene. I intervjuene kommer det frem at samarbeidet oftest er personavhengig og dermed ikke formalisert.
- De største satsende idrettsmiljøene har til en viss grad samarbeid med skoler i nærmiljøet, men det er et stort potensial for å videreutvikle dette samarbeidet.
- Fotball og håndball tar stor plass når det gjelder skoletilbud innen toppidrettssatsning i fylket. Mens skolene har satsende utøvere innen et stort mangfold idretter, har flest skoler spesiell tilrettelegging for fotball og håndball.

Hvilke muligheter har utøvere til å bli toppidrettsutøvere i Møre og Romsdal i dag – hva kjennetegner miljø som produserer toppidrettsutøvere?

- Både skoler/utdanningsinstitusjoner og idrettsmiljø i undersøkelsen er positive til toppidrettssatsning, selv om de opplyser å bedrive det i liten grad.

- Det er oppfostret landslagsutøvere/toppidrettsutøvere innen et stort mangfold idretter i Møre og Romsdal, noe som viser at det er mulig, samtidig som våre funn viser et stort potensiale for å legge bedre til rette for satsende idrettsutøvere fremover.
- Det er mange sterke idrettsmiljø i fylket, med blant annet gode fasiliteter og god kompetanse, men de fleste miljøene er små og har begrenset med ressurser. Idrettsmiljøene er også spredt over store avstander, og det finnes ingen arena eller møtepunkt på tvers av idretter med toppidrett som tema.
- De fleste idrettsmiljøene, også de som har fått frem flere toppidrettsutøvere, driver først og fremst med breddeidrett. Vi ser en holdning om at dersom man legger til rette for flest mulig, vil satsende utøvere også komme frem.
- Det er få idrettsmiljø som oppgir at de i stor grad har toppidrettssatsning, men noen miljø skiller seg allikevel ut med mange nasjonale og internasjonale resultater over tid. Våre funn tyder på at det er idrettsmiljø som er gode og har stor kompetanse slik at til tross for at de ikke har uttalt toppidrettssatsning kommer det opp gode utøvere gjentatte ganger.
- Det er lite oppfølging etter videregående skole for toppidrettsutøvere i Møre og Romsdal, og mange utøvere flytter etter endt videregående utdanning. Om det er på grunn av manglende tilbud eller grunnet nærhet til landslag og nasjonal satsning kommer ikke klart frem i vår undersøkelse.
- Det er relativt store forskjeller mellom ulike idrettsgrener hvor tett kobling de har mot nasjonale miljø og ressurser. For noen starter en slik kobling tidlig, for andre sent i en toppidrettskarriere.

Hva ønsker utøverne, skolene og de ulike idrettene av tilrettelegging for å få frem toppidrettsutøvere? Herunder også ønske, mulighet, vilje og potensial til å satse på morgendagens toppidrettsutøvere.

- Skoler/utdanningsinstitusjoner ser behov for kvalitetssikring av skoletilbud, tilrettelegging og oppfølging av satsende idrettsutøvere, samt kompetanseheving innen idretts- og toppidrettsfag og om forståelsen av toppidrettssatsning generelt. Det er ønskelig med kvalitetssikrede retningslinjer og system for tilrettelegging, herunder særlig håndtering av fravær.
- Det etterlyses ressurser til økt skolefaglig oppfølging av elever som har vært borte grunnet idrettsfravær, samt mer samarbeid og erfaringsdeling mellom skolene om dette temaet.
- Toppidrettsutøverne ønsker samlinger på tvers av idretter med både teoretisk og praktisk innhold.
- Både toppidrettsutøvere og idrettsmiljø ønsker et kraftsenter/kompetansesenter for toppidrett i Møre og Romsdal for å utnytte den lokale og regionale kompetansen bedre og for å ha et sted å henvende seg ved behov for oppfølging.
- Mange toppidrettsutøvere har savnet trenere med kompetanse og ressurser til å gi tilstrekkelig oppfølging på vei mot toppidrettskarrieren.
- For satsende utøvere som ønsker å gå yrkesfag etterlyses det bedre tilrettelegging, dette gjelder også innen mindre idretter og etter endt videregående skole.
- Idrettsmiljøene ønsker mer samarbeid på alle nivå, både lokalt, regionalt og nasjonalt, innad i idrettsgrener og på tvers av idrettsgrener. Erfaringsdeling på alle nivå fra klubbledelse, trenere til utøvere. Gjerne koordinert fra overordnet hold på fylkesnivå.
- Det etterlyses en form for koordinering og langsiktig toppidrettssatsning i fylket, herunder ved ansettelse av en toppidrettskoordinator, et ressursenter eller lignende.

- Idrettsmiljø som legger til rette for satsende toppidrettsutøvere har sterkt ønske og vilje til å satse på toppidrett, men omtaler seg selv først og fremst som breddeklubber.
- Idrettsmiljø uttrykker utfordringer med å drive toppidrett: få satsende toppidrettsutøvere som resulterer i små miljø, mangler trenerkompetanse, mangler økonomiske ressurser til å følge utøverne tett nok.
- Idrettsmiljøene påpeker at fasilitetene er til stede, men flere mangler trenerkompetanse i overgangen fra bredde til toppidrett.

Hvor mange toppidrettsutøvere bor og trener i Møre og Romsdal per i dag? Hvilke idretter?

Om lag 40 aktive toppidrettsutøvere fra Møre og Romsdal per i dag, av disse antar vi at rundt halvparten bor i fylket, basert på spørreskjemaundersøkelsen.

Hvilke muligheter og plikter finnes gjennom et samarbeid med Olympiatoppen? Herunder forventninger fra skoler/utdanningsinstitusjoner, idrettsmiljø og toppidrettsutøvere.

- Flere idrettsmiljø og toppidrettsutøvere i vårt materiale opplever at Olympiatoppen først er interessert i samarbeid etter at utøverne er på internasjonalt nivå, mens de ønsker og har behov for bistand på et tidligere tidspunkt.
- Alle våre respondentgrupper ønsker at Olympiatoppen kan bidra med innsyn i hva det å være toppidrettsutøver innebærer og hva som kreves for å bli toppidrettsutøver.
- Idrettsmiljøene vil i hovedsak ha bistand til trenerkompetanse, samlinger for satsende utøvere og til fysisk testing.
- Ulike idrettsmiljø har ulike behov og ønsker knyttet til samarbeid med Olympiatoppen. De mest kompetente idrettsmiljøene har mer spesifikke krav og forventninger til samarbeid med Olympiatoppen enn idrettsmiljø som ikke har samme kompetanse og erfaringer. Disse ønsker hjelp på et mer grunnleggende nivå.
- På grunn av at Møre og Romsdal er et vanskelig fylke med tanke på geografiske avstander, samt at idrettsmiljøene er små og har lite ressurser, peker flere av informantene på at fylket må tenke på hvordan man kan få mest mulig utbytte av et eventuelt samarbeid. Informantene er tydelige på at dersom det blir et samarbeid med Olympiatoppen, må en eventuell ressurs lokaliseres i Møre og Romsdal.
- Som et første steg tyder våre funn på at det er mest hensiktsmessig å involvere Olympiatoppen i kvalitetssikring av studietilbudene, være en del av kompetansesenter for toppidrett i fylket, og koordinere toppidrettssamlinger for idrettsmiljø og utøvere.
- Det er også flere i vår undersøkelse som er skeptisk til samarbeid med Olympiatoppen. Samtlige av disse har erfaring med og kjennskap til Olympiatoppen fra før.

Hvordan kan toppidrettssatsningen i Møre og Romsdal styrkes på andre måter enn å inngå samarbeid med Olympiatoppen?

- Flere av respondentene og informantene mener at toppidrettssatsningen i Møre og Romsdal kan styrkes uten et samarbeid med Olympiatoppen, dersom det tas riktige grep.
- Det mest fremtredende behovet er en koordinerende funksjon/kompetansesenter på overordnet nivå (fylkeskommune- eller krets nivå) og økt samarbeid mellom idrettsmiljø, idrettsmiljø og skoler og på tvers av idretter. Herunder, felles samlinger og møteplasser for trenere og utøvere.

- Det er behov for å definere toppidrett og toppidrettssatsning for å skape en felles forståelse og deretter utvikle retningslinjer for toppidrettssatsningen. Få på plass systematisk samarbeid og erfaringsutveksling.
- Bedre vilkår for tilrettelegging og oppfølging av satsende idrettsutøvere både ved skole/utdanning og idrettsmiljø.
- Legge bedre til rette for utøvere som ønsker å bo i Møre og Romsdal etter fullført videregående skole, men også for utøvere som flytter.

ANBEFALINGER

Basert på våre funn anbefaler vi at det arbeides med å etablere et systematisk samarbeid for toppidrett og toppidrettssatsning i Møre og Romsdal, uavhengig av om dette gjøres som en del av et samarbeid med Olympiatoppen eller ikke. Det er behov for at noen tar ansvar og eierskap til toppidrett i Møre og Romsdal for å få til en reell satsning. Det er mye og god kompetanse tilstede, men denne er spredt over mange og til dels små miljø, med store geografiske avstander. Verken skoler/utdanningsinstitusjoner, idrettsmiljøene eller toppidrettsutøverne opplever at det finnes noen arena eller kontaktpunkt hvor toppidrett drøftes. Det oppleves som en følge av dette at det ikke er noen helhetstenkning eller reell toppidrettssatsning i fylket.

Basert på dette utgangspunktet har vi fremsatt fem anbefalinger. Anbefalingene utfyller hverandre og må derfor ses i sammenheng. Anbefalingene er presentert i en ikke-prioritert rekkefølge.

DEFINERE OG SETTE RETNINGSLINJER OG MÅL FOR TOPPIDRETT

Mangelen på en felles forståelse av toppidrett i fylket kommer tydelig frem ved at respondenter i spørreskjemaundersøkelsene tolker begrepet av «satsende idrettsutøvere» og «toppidrettsutøvere» ulikt. Toppidrett diskuteres sjeldent eller aldri på de møtearenaer skoler/utdanningsinstitusjoner og idrettsmiljø deltar på regionalt. Som et resultat praktiseres ulike og personavhengige modeller.

Ved etablering av Olympiatoppens regionale avdelinger utarbeider og definerer regionene sine mål og strategier. Det er morgendagens toppidrettsutøvere og deres trenere, ledere og miljøer, i tillegg til toppidrettsutøverne bosatt i regionene, som er den viktigste målgruppen for avdelingenes arbeid. Dette er også forankret i politiske planer. Europakommisjonen og forskning anbefaler at det skal være retningslinjer og prosedyrer for å støtte dem som satser på idrett og skole. De anbefaler også at dette skal være integrert i institusjonelle forskrifter og politiske planer.

På bakgrunn av dette anbefaler vi at det settes ned et felles samarbeidsorgan, med representanter fra relevante aktører (fylkeskommunen, idrettskretsen, idrettsmiljø, videregående skoler og høyskole/universitet, og eventuelt en ambassadør fra Olympiatoppen Midt-Norge). Dette organet bør sammen definere toppidrett, felles retningslinjer og mål, slik det gjøres i Olympiatoppens regionale avdelinger. Videre bør dette forankres i politiske planer og dokumenter i fylkeskommunen. Disse må være tilpasset det lokale systemet og med et mål om å produsere suksess både akademisk og sportslig, ved samarbeid på tvers av myndighetsnivåer (idrettskrets, særforbund), på tvers av politiske domener (fylkeskommune og kommune) og på tvers av andre relevante aktører (idrettsmiljøene, videregående skoler og høyskoler) (European Commission

2012). Her må også forskjellige roller avklares, hva er fylkeskommunens, idrettskretsens, idrettsmiljøenes og skoler/utdanningsinstitusjoners rolle i systemet.

OVERORDNET TOPPIDRETTSKOORDINATOR

Våre funn viser at ingen tar eierskap til toppidrett i Møre og Romsdal per i dag. Vi anbefaler derfor at det etableres en stilling eller på annen måte tillegges noen et overordnet ansvar for toppidrett i fylket. Dette bør være en toppidrettskoordinator/toppidrettsorgan som tar eierskap og sikrer langsiktig satsning i fylket, og samtidig fungerer som en kontaktperson for idrettsmiljø, skoler, trenere og utøvere som ønsker veiledning og støtte. Dersom det inngås samarbeid med Olympiatoppen bør den som er tiltenkt en funksjon opp mot Olympiatoppen Midt-Norge vurderes for rollen som toppidrettskoordinator.

ETABLERE TOPPIDRETTSENTER

For å samle og utnytte den sterke kompetansen som finnes i ulike idrettsmiljø i fylket anbefaler vi at det etableres et toppidrettssenter/kompetansesenter i Møre og Romsdal. Målet med et toppidrettssenter må være å skape en møteplass med en overordnet målsetting om å styrke idrettsfaglig kompetanse og forbedre tverrfaglig og tverridrettslig samarbeid i regionen. Vi mener at dette vil gjøre kompetansen som allerede eksisterer i fylket tilgjengelig for alle aktører. Eventuelle kompetanseområder kan blant annet være utdanning, idrettsfaglig kompetanse, medisinsk kompetanse, testlab, forskning og utvikling, kurs og formidling. Dersom man ønsker en styrket toppidrettssatsning i Møre og Romsdal bør denne anbefalingen imøtekommes uavhengig av om man inngår samarbeid med Olympiatoppen eller ikke.

LEGG TIL RETTE FOR SYSTEMATISK SAMARBEID

Et viktig formål med toppidrettsarbeidet i andre regioner (jfr. Region Midt-Norge) er å styrke rammevilkårene for idretten. Her er skolesystemet avgjørende. Våre funn viser at det mangler retningslinjer eller kvalitetskrav for tilrettelegging for satsende utøvere på tvers av skoler/utdanningsinstitusjoner i Møre og Romsdal. Skoler/utdanningsinstitusjoner etterlyser dette, og ønsker samarbeid med Olympiatoppen og fylkeskommunen for å få dette på plass. Våre funn viser også stort potensial for økt samarbeid mellom skoler/utdanningsinstitusjoner og idrettsmiljø, samt mellom idrettsmiljøene. Mangelen på formalisert og systematisert samarbeid, samt retningslinjer fører til personavhengig oppfølging av satsende utøvere.

Det kommer frem i vårt datamateriale at mange toppidrettsutøvere flytter bort, spesielt etter endt videregående, for å bli en del av større og sterkere miljø. Noe av årsaken til dette er mangelen på tilrettelegging for toppidrettssatsning i regionene fra nasjonalt nivå. Samtidig viser datamaterialet vårt at det finnes en del sterke idrettsmiljø som har solid trenerkompetanse, sterk treningskultur og gode fasiliteter, og som produserer toppidrettsutøvere med jevne mellomrom. Våre funn viser også at skolene i fylket følger satsning i nærliggende idrettsmiljø, og slik sett henger lokalisering av satsende idrettsmiljø og skole til dels sammen, men det er likevel et stort potensial for å videreutvikle dette samarbeidet.

Det kan være nyttig å dra lærdom av Trøndelag fylkeskommune, der skoletilbudene er godt integrert i idrettsmiljøene. Samarbeidet mellom de ulike aktørene er satt i system og de er gode på tilrettelegging, noe som gir en kontinuitet i toppidrettsarbeidet. Region Midt-Norge har en

helhetlig tilnærming til utøverne, ved at skoletilbudene er organisert i en helhetlig modell sammen med skole/utdanningsinstitusjon, idrettsmiljø, krets og/eller særforbund. Dette gir utøverne en langsiktighet i kombinasjonen toppidrettssatsning og utdanning.

HVA KAN OLYMPIATOPPEN MIDT- NORGE SIN ROLLE BLI?

Én mulighet for økt toppidrettssatsning i Møre og Romsdal kan være å koble seg på et samarbeid med Olympiatoppen Midt-Norge. Våre funn viser at det er flere videregående skoler og idrettsmiljø som ønsker samarbeid med Olympiatoppen. Ønsket er størst blant de idrettsmiljøene som i noen grad har toppidrettssatsning, mens de sterkeste idrettsmiljøene er mindre positive. Mens for de videregående skolene ser det ut til at skolene som allerede er kommet langt på vei i tilrettelegging og oppfølging av satsende idrettsutøvere i størst grad ønsker samarbeid med Olympiatoppen.

Olympiatoppens regionale avdelinger har i oppgave å utvikle og formidle relevant kompetanse i sin region og på den måten kvalitetssikre prioriterte særidretters toppidrettsarbeid. I et eventuelt samarbeid med Olympiatoppen stilles det en del krav (se s.17). Blant annet må det være en klar forståelse av toppidrett, strategier for toppidrett, at noen tar eierskap og leder toppidrett, og etablering av toppidrettskultur. Samtidig stilles det flere kvalitetskrav (vedlegg 1) til de videregående skolene, blant annet knyttet til tilrettelegging, inntak, anlegg, organisering og ansvar. Alle videregående skoler i vår caseundersøkelse ønsker slike krav velkommen.

Det er imidlertid viktig å understreke at flere av våre respondenter og informanter påpekte at Møre og Romsdal kan styrke toppidrettssatsningen i fylket også uten et samarbeid med Olympiatoppen, og at hele toppidrettssatsningen er mer avhengig av koordinering og samkjøring internt i fylket enn av samarbeid med Olympiatoppen.

Dersom Møre og Romsdal skal inngå samarbeid med Olympiatoppen, gjennom en ressurs med kobling mot Olympiatoppen Midt-Norge, anbefaler vi at man bruker denne ressursen til å bygge opp en grunnmur for toppidrett i Møre og Romsdal. Det vil si:

1. **Viktig bidragsyter til å få ting på plass:** Vi ser for oss at en slik ressurs kan fungere som en viktig bidragsyter til å få gjennomført anbefalingene over. Dersom det inngås samarbeid med Olympiatoppen bør den som er tiltenkt en slik funksjon vurderes for rollen som toppidrettskoordinator og derfor bli en viktig ressurs innenfor toppidrettssatsningen med en direkte kobling til toppidrettsmiljøene. Denne personen må være en viktig sparringspartner for toppidrettsmiljøene som ønsker oppfølging og tilgang til spesifikk spisskompetanse (f.eks. skadeforebygging og medisinsk støtteapparat), en fagleverandør som de kan henvende seg til for å få veiledning knyttet til tilrettelegging og oppfølging av satsende idrettsutøvere, sikre tilgang til Olympiatoppens faglige nettverk og samtidig arrangere toppidrettssamlinger.
2. **Utarbeide, implementere og vedlikeholde kvalitetskravene for toppidrett i skolene:** Én mulighet for Møre og Romsdal kan være å starte opp et samarbeid med Olympiatoppen som i begynnelsen fokuserer på de videregående skolene med spisset toppidrettstilbud. Et samarbeid kan utvikle et rammeverk for satsende toppidrettsutøvere der det inngår spesifikke ordninger (for eksempel fleksibilitet, tilpasset pensum, e-læring, ekstra

veiledning, bruk av fasiliteter, idrettstjenester og støttetjenester) og kvalitetskrav. På den måten kan man få satt dette i system, før man utvider samarbeidet. Det er flere skoler i Møre og Romsdal som kan være aktuelle i et slikt samarbeid. Da må skoletilbudene ved disse skolene være integrert i idrettsmiljø og krets-/landslag, og samtidig oppfylle kvalitetskravene. På samme måte som i Trøndelag bør skoletilbudene være organisert i en helhetlig modell, sammen med både idrettsmiljø, krets og særforbund, slik at idretten har et eierskap til tilbudene.

- 3. Utarbeide, implementere og vedlikeholde en helhetsmodell for toppidrett:** En av de største utfordringene i toppidrettsarbeidet er å sikre en helhetlig utvikling gjennom hele ungdomsalderen og alle utviklingstrinn – fra ungt talent til internasjonal topp (Olympiatoppen 2017a). Det er særlig viktig å forebygge frafall i perioden etter avsluttet videregående skole. Dette vil være svært viktig for Møre og Romsdal. I dag er ikke høgskole/universitet godt nok integrert i toppidrettssatsningen i fylket, og det finnes derfor ikke mange gode alternativer som er tilrettelagt for satsende utøvere etter endt videregående utdanning. Det er viktig med en helhetlig tilnærming til toppidrettsarbeidet og utøverne, og her kan Olympiatoppen bidra med sin erfaring. Særlig vil det være essensielt å sikre en god helhetsmodell ved at høgskolene tar del i samarbeidet, utvikler studietilbud og tilrettelegger for satsende utøvere, slik at de får et godt tilbud og forblir i systemet og i fylket. Høgskole/universitet er også kompetansesenter med testutstyr som bør utnyttes i en toppidrettssatsning i fylket. Forskning og testing innen toppidrett bør være en del av et samarbeid mellom høgskoler/utdanningsinstitusjoner, regionale forskningsmiljø og et samarbeid med Olympiatoppen.

Uavhengig av løsning for toppidrettssatsningen bør den følge Europakommisjonens retningslinjer for toppidrettsutøvere som satser på idrett og utdanning.

REFERANSER

- European Commission (2012). Guidelines on Dual Careers of Athletes, Recommended Policy Actions in Support of Dual Careers in High-Performance Sport. Hentet mars 2019 fra http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf
- Kulturdepartementet (2012). Meld. St. 26 (2011-2012). Den norske idrettsmodellen. Oslo.
- Leedy, P, D. og Ormrod, J, E. (2010). Practical research; Planning and design, ninth edition. New Jersey: Pearson.
- NIF (2009a). *Om Norges idrettsforbund*. Hentet februar 2019 fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/om-norges-idrettsforbund/>
- NIF (2009b). *Organisering*. Hentet februar 2019 fra <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/organisering/>
- NIF (2015). *Idrettspolitisk dokument 2015-2019*.
- NIF (2017). *Årsrapport 2017*.
- NIF (2018). *Administrativ organisering i NIF*. Hentet februar 2019 fra <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/2f21df65109d4ff98a3488f5ba380a23/administrativ-organisasjonsendring-i-nif.pdf>
- Olympiatoppen (2013a). *Den norske toppidrettsmodellen – norsk toppidrett fram mot 2022*.
- Olympiatoppen (2013b). *Kvalitetskrav toppidrettsstatus*. Hentet februar 2019 fra https://www.olympiatoppen.no/fagomraader/utdanning_og_karriere/toppidrettogstudier/studiesteder/avtaler_og_ordninger/media52099.media
- Olympiatoppen (2013c). *Olympiatoppen Midt-Norge*. Hentet mars 2019 fra https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/regioner/region_midt-norge/page3074.html
- Olympiatoppen (2013d). *Regionale avdelinger*. Hentet mars 2019 fra https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/organisasjon/regioner/page7739.html
- Olympiatoppen (2017a). *Olympiatoppen Regionale avdelinger*.
- Olympiatoppen (2017b). *Olympiatoppens strategiske utviklingsplan 2017-2022*.

VEDLEGG

VEDLEGG 1: KVALITETSKRAV

Kvalitetskrav for spisset toppidrett.

Hentet fra hovedutvalget for utdanning sine saksdokumenter, som ligger åpent tilgjengelig på Trøndelag fylkeskommune sine nettsider.

Inntak

1. Spisset toppidrett skal være åpne for kvalifiserte utøvere fra Trøndelag. Landsdekkende tilbud og landslinjetilbud innenfor spisset toppidrett er åpne for kvalifiserte utøvere fra hele landet.
2. Uttaket til spissa toppidrett gjøres av den enkelte skole, i overensstemmelse med idretten og OLT. Uttaket baseres på sportslig potensial og en helhetlig vurdering. Talentveilederen som er utarbeidet for spisset toppidrett brukes som mal for idrettslige kriterier.

Organisering og tilrettelegging på skolen

3. Skolen med spisset toppidrett skal tilby en tilpasset videregående opplæring, for eksempel lengre tid i videregående opplæring.
4. Skolen skal ha lærere/trenere med forståelse for og innsikt i den totalbelastning satsning mot en framtidig toppidrettskarriere medfører for utøveren/eleven. Lærer/trener-staben skal være interessert i toppidrettslig utvikling, være innstilt på nødvendig fleksibilitet i opplæringen og sørge for optimal fordeling mellom idrettslig belastning og skolebelastning.
5. Skolen skal ha lærere/trenere med spisskompetanse innenfor de spissa idrettene ved skolen. Skolen skal sende lærere/trenerne på nødvendige etter- og videreutdanningstiltak.

Organisering og ansvar

6. Idretten, representert ved klubb, team eller særkrets/forbund, skal ha et tydelig eierskap i satsningsmodellen og bidra med økonomiske ressurser for å sikre en helhetlig organisering. En helhetlig organisering innebærer tett samarbeid mellom klubb, team og/eller særkrets/ forbund. Skolen skal være utgangspunktet for denne organiseringen.

Kommentar fra OLT: Bakgrunnen for at det skal være en helhetlig organisering, er at utøvernes utvikling skal sikres på hovedområdene daglig treningskvalitet, relasjoner i teamet og konkurranseoppfølging. For å få til det er det avgjørende at satsingen skal være fundamentert i idrettsmiljøet, slik at utøvernes langsiktige utvikling blir ivaretatt. Idretten må selv være en pådriver og ha tro på spisset toppidrettsmodellen for at den skal bli en suksess.

7. Skolen og idretten er sammen ansvarlig for å organisere en tilnærmet 100 % trenerressurs. Antall utøvere skal normalt ikke overstige åtte. Skolen bør gjøre avtale med idretten for å sikre treneroppfølging gjennom trenerkontrakter.

8. Skolen og idretten er sammen ansvarlig for helhetlig oppfølging av eleven/utøveren på arenaene utdanning og idrett om fysiske, psykiske og sosiale forhold.

Prestasjonskultur

9. Skolen og sportslig leder må begrunne uttak av utøvere på bakgrunn av talentveilederen. Skolen og sportslig leder må synliggjøre at utøverne som blir tatt ut på spisset toppidrett skal ha et potensial til å bli toppidrettsutøvere i sin idrett, og må kunne dokumentere resultatutvikling over tid.
10. Skolens ledelse og sportslig leder skal sørge for at trenerne i spisset toppidrett jobber aktivt med kulturutvikling i den enkelte idrett. Skolens trenere skal skape en toppidrettskultur i den spesialidretten hvor skolen tilbyr spisset toppidrettstilbud. Trenerne skal også sørge for en helhetlig oppfølging av den enkelte elev. De må tilby elevene det treningsopplegget i spesialidretten som er nødvendig for å nå et fremtidig høyt internasjonalt nivå.

Kommentar: Helhetlig oppfølging på veien mot toppidrett betyr at både trener og utøver er involvert i alle prosesser knyttet til utøvers prestasjonsutvikling, og at trener og utøver er omforent når det gjelder mål, arbeidskrav, kapasitetsprofil, treningsplanlegging på lang og kort sikt, mentale, fysiske og tekniske treningsstrategier, evalueringer underveis, kartlegginger og justeringer av utstyr. Trener skal være en pådriver i disse prosessene, og i et pedagogisk perspektiv lære utøverne å forstå sammenhengen mellom disse prosessene og toppidrettsutvikling. Dette innebærer jevnlig kontakt og oppfølging gjennom hele året.

Anlegg

11. Fylkeskommunen må kunne tilby gode anleggs- og treningsmuligheter for de aktuelle spesialidrettene hvor skolen tilbyr spisset toppidrett. Der det er nødvendig må skolen sørge for transport mellom skole og treningsanlegg.

Oppfølging av Trøndermodellen

12. Skoler som har spisset toppidrett har en prøveperiode på 1 år og blir deretter kontinuerlig vurdert i forhold til gjeldende kvalitetskrav. Fylkeskommunen og skoler med spisset toppidrett som ikke tilfredsstillt kravene, skal ha tilbakemelding fra Olympiatoppen hvilke kvalitetskrav som ikke er innfridd. Fylkeskommunen og skolen vil bli gitt en prøveperiode på 1 år for å innfri kvalitetskravene. Et bortfall av spisset toppidrett vil bli gitt i 1. termin i skoleåret før endring av status.
13. Toppidrettsutvalget for videregående opplæring fremmer forslag til prioriteringer/endringer. Toppidrettsvalget for videregående opplæring skal bestå av minimum en sentral person fra Trøndelag fylkeskommunen og Olympiatoppen Midt Norge.
14. Olympiatoppen har ansvar for å gjennomføre et minimum to årlige evalueringsmøter med skoler som blir valgt for å tilby spisset toppidrett. Idrettens generelle idrettslige aktivitet og belastning er avgjørende for tidspunkt for slike møter (før og etter sesong). Olympiatoppen skal også sørge for å etablere møteplasser på tvers av idretter for å lære av hverandre.

